

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT
2023. ÉVI BESZÁMOLÓ JELENTÉSE**

BUDAPEST

2024

Készült: 2024. május 30.

Monok István
főigazgató

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONTJÁNAK
ÉVI JELENTÉSE
44.

Összeállította: Gaálné Kalydy Dóra és Vas Viktória
Fotók: konyvtar.mta.hu, Láng Klára, Faragó Tibor, MTA KIK Facebook oldal

ISSN 2063-5443
[DOI 10.14755/MTAKIK.JEL.2023](https://doi.org/10.14755/MTAKIK.JEL.2023)

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló	5
2. Igazgatás	7
2.1 Szervezet, szervezeti változás, organogram	7
2.2 Munkatársak	10
2.3 Belső ellenőrzés	15
3. Gyűjteményszervezés	16
3.1 Állományalakítás	16
3.1.1 Könyvek.....	16
3.1.2 Folyóiratok	19
3.1.3 Elektronikus tartalmak	21
3.1.4 Különgyűjtemények gyarapodása	22
3.2 Feldolgozás	22
3.2.1 Könyvek és folyóiratok feldolgozása	26
3.2.2 Speciális dokumentumok feldolgozása	26
3.2.3 Leltári előkészületek	26
4. Olvasószolgálat és tájékoztatás	27
4.1 Olvasóforgalom, kölcsönzés	29
4.2 Tájékoztatás	29
4.3 Használoképzés, oktatás	31
4.4 Könyvtárközi kölcsönzés.....	31
4.5 Raktározás, állományellenőrzés	32
4.6 Állományvédelem, kötészet	33
4.7 Reprográfiai szolgáltatások	34
4.8 Elektronikus tartalomszolgáltatás, szakinformatika	35
5. Speciális szolgáltatás: tudományelemzés és tudománypolitikai tevékenység	44
6. Országos programok	47
6.1 Magyar Tudományos Művek Tára	47
6.2 Elektronikus Információszerzés Nemzeti Program	51
7. Akadémiai Levéltár	61
8. Tudományos és szakértői munka	63
8.1 Munkatársak tagsága, testületi tevékenysége	63
8.2 Szakmai programok külföldön	65
8.3 Könyvkiadás	65

8.4 Publikációk	67
8.5 Előadások, prezentációk, interjúk	72
9. Rendezvények, ismeretterjesztő, népszerűsítő programok	76
9.1 Programsorozatok	79
9.2 Kiállítások	80
9.3 Vendégek, látogatók	80
9.4 Dokumentumok kölcsönzése kiállításokhoz	82
9.5 Könyvtári együttműködés és nemzetközi kapcsolatok	82
9.6 Rólunk írták, rólunk szól	83
10. Gazdálkodás	84
10.1 Gazdálkodással kapcsolatos események	87
10.2 Egyéb pályázatok	88
10.3 Szerződések alapján létrejött projektek	88

1. Vezetői összefoglaló

Az MTA Könyvtár és Információs Központ 2023. évi tevékenységét jelentősen meghatározta a LIBER (Európai Szakkönyvtárak Egyesülete) éves konferenciájának megrendezése (*LIBER 2023 Budapest Annual Conference*), melyre 2023. július 5–8. között került sor. A nemzetközi konferenciát a Székház felújítása miatt a Közép-európai Egyetem Nádor utcai épületében tartottuk 509 regisztrált résztvevővel, 30 kiállító céggel. A gördülékeny megvalósítást 23 önkéntes, főleg az MTA Könyvtár és Információs Központ dolgozói segítették. A konferenciát Freund Tamás, az MTA elnöke nyitotta meg, majd a plenáris előadást Soós Sándor tartotta a nyílt hozzáférésű cikkek alternatív tudományometriai mutatóiról. A három nap alatt 55 előadás hangzott el, 12 posztert mutattak be. Péntek délután öt különböző budapesti könyvtárba szerveztünk fakultatív látogatást, a szombati esztergomi kirándulásra 30 fő jelentkezett. A konferenciát követő kérdőíves felmérés alapján az elmúlt 10 év legsikeresebb, legeredményesebb és leglátogatottabb konferenciája volt.

Szintén nagy sikerű volt a *Karikó Katalin útja a Lasker-díjig és tovább* című kiállítás, melyet Karikó Katalin személyesen nyitott meg június 5-én. A kiállítást november 14-ig 1746 fő látogatta meg.

A 2023. év szintén meghatározó körülménye volt az Magyar Tudományos Művek (MTMT) finanszírozásának rendezetlensége. Az NKFIH által 2021-ig biztosított pályázati támogatás 2023. évben is elmaradt, ez visszavetette a feladatok tervezhetőségét és a fejlesztések megvalósítását. A folyamatos működést az MTA által biztosított támogatás tette lehetővé, ennek köszönhetően a rendszer két lecserélésre szoruló éles szervere helyére újakat tudott a Könyvtár beszerezni.

A 2023. évben egyre nagyobb erővel koncentráltunk és készültünk az Akadémia és az Akadémiai Könyvtár alapításának 200. évfordulós ünnepségsorozatára. Ennek ke-

retén belül, a lehetőségekhez képest, igyekeztünk megújítani könyvtárunk auláját egy idővonal-installációval, mely a Könyvtár 200 évének legfontosabb eseményeit emeli ki. Szintén ehhez kapcsolódik az Akadémikusok honlapja, mely a REAL-ban tárolt digitalizált dokumentumok alapján teljes szövegű nyílt hozzáférést biztosít az akadémikusok pályájának dokumentumaihoz (<https://akademikus.mtak.hu>). A felület már most használható, böngészhető, de a tartalmak folyamatosan bővülnek.

A könyvtár állományát több jelentős gyűjteménnyel tudtuk gyarapítani, közülük is kiemelkedő a bajai Ady Endre Városi Könyvtártól kapott *Hadik-Barkóczy-hagyaték*, amely 1850 utáni angol, német és francia nyelvű dokumentumokkal gyarapította könyvtárunk állományát. Benkő Elek régészprofesszor édesapja, Benkő Samu (1928–2021) erdélyi magyar művelődéstörténész hagyatékát ajándékozta a könyvtár számára 2023-ban. Noha a gyűjteménnyel sok duplum is bekerült, koherens és szép tudós hagyatékról van szó, melyből eddig 531 tételt katalogizáltunk. Nemzetközi és magyar csere révén remélhetőleg további közgyűjtemények is részesülhetnek a duplum darabokból.

Az év folyamán 17 kiadványt adtunk ki. Az MTA KIK *Közleményei* sorozat keretein belül négy új kötet jelent meg.

Három aktív OTKA-pályázati kutatás folyt az év során a könyvtárban. A Földtudományi Civil Szervezetek Közösségével folytattuk az ismeretterjesztő természettudományi közösségi programok szervezését.

A HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközponttal közösen nyert pályázatot az MTA KIK, amelynek megvalósításában aktívan részt vesz a Szakinformatikai Osztály, a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály, valamint az MTMT Osztály is.

A Keleti Gyűjtemény Rothschild-pályázaton digitalizálási támogatást nyert, a Kaufmann-könyvek digitalizálása augusztusban befejeződött.

Könyvtárunk még elektronikusan el nem érhető kiemelkedő jelentőségű dokumentumait.

A 2019–2023 időszakra vonatkozó stratégiánknak megfelelően a külföldi elektronikus tartalmakhoz folyamatos hozzáférést biztosítottunk, a hazai tudományos kutatást számba vevő nemzeti bibliográfiai adatbázist folyamatosan bővítjük, a finanszírozási gond ellenére is. A Könyvtár általános költségvetéséből, a könyvbeszerzések és szakmai projektek terhére biztosítottuk a folyamatos működést. Nemzetközi szintén is folytattuk a tudományelemzési módszerek megújítását és természetesen digitalizáló műhelyünkben egész évben folyamatosan digitalizáltuk

2. Igazgatás

2.1 Szervezet, szervezeti változás, organogram

A könyvtár szervezeti egységei:

1. Igazgatóság

Főigazgató: Monok István

Általános főigazgató-helyettes: Gaálné Kalydy Dóra

Informatikai főigazgató-helyettes: Holl András

Gazdasági igazgató: Baráth Eszter

Tudományos titkár: Molnár Andrea

Belső ellenőrzés: Benedek Miklós

2. Gyűjteményszervezési Osztály

vezetője: Nagy Ágnes

3. Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály

vezetője: Haffner Rita

4. Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

vezetője: Babus Antal

5. Keleti Gyűjtemény

vezetője: Kelecsényi Ágnes

6. Akadémiai Levéltár

igazgatója: Hay Diana

7. Szakinformatikai Osztály

vezetője: Bilicsi Erika

8. EISZ Igazgatóság

Az EISZ Igazgatóság megbízott igazgatója Gaálné Kalydy Dóra általános főigazgató-helyettes.

9. Gazdasági Osztály

gazdasági igazgató: Baráth Eszter

10. Magyar Tudományos Művek Tára

vezetője: Áts József

11. Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály

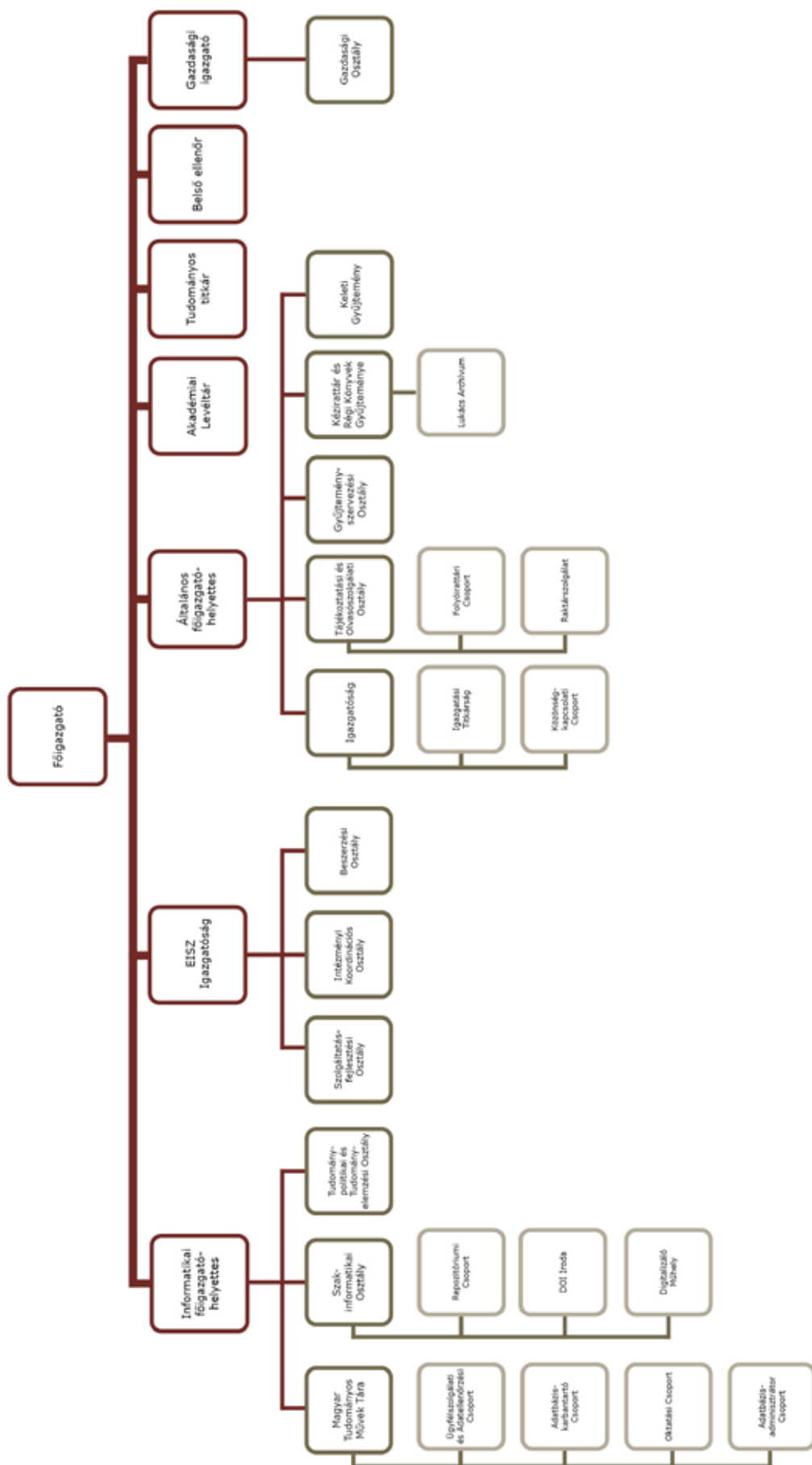
vezetője: Soós Sándor

Az Üzemi Tanács elnöke Tömöry Pál, a reprezentatív létszámmal bíró szakszervezet vezetője Szegedi Nóra.

MTA Könyvtár és Információs Központ organogram

2.2 Munkatársak

Személyi változások

Igazgatóság

Április 1-én belépett Simon Andrea kommunikációs és programreferens.

Kovács Orsolya részmunkaidős rendezvényszervező április 1-től visszatért teljes munkaidőbe a Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztályra.

Gyűjteményszervezési Osztály

Az osztályról kilépett nyugdíjazással Nagy Eszter, augusztusban pedig távozott Erdélyiné Gyöngyösi Adrienn.

Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály

2023. október 1-jén belépett Sarvay Endre raktáros, a próbaidő letelte után a törökbálinti raktárban heti 20 órában dolgozik.

Keleti Gyűjtemény

2023. május 15-től betöltésre került a Kaufmann-gyűjtemény kurátori tisztsége: Csabai Ágnes teológus-lelkész, egyiptológus gondozza a hebrasztkai és az egyiptológiai állományt.

Az ELKH fiatal kutatói státuszán alkalmazott Rottár Máté szeptember 30-dikával befejezte a Ligeti-hagyaték feldolgozását, a továbbiakban négy órás munkaviszonyban mongol-mandzsú gyűjteményünk kurátori feladatait látja el.

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

Sziklayné Cs. Mónika szerződése 2023. október 31-én lejárt, meghosszabbítottuk 2024. december 31-ig.

Kitüntetés

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emléknapja alkalmából **Babus Antal** irodalomtörténész, a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye osztályvezetője **József Attila-díj**ban részesült irodalomtörténeti tevékenysége elismeréseként.

Októberben a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára, Kollár László Péter az MTA szolgálatában végzett kiemelkedő munkájáért **Főtitkári Elismerést** adományozott **Baráth Eszter**nek, könyvtárunk gazdasági igazgatójának.

Szakmai gyakorlat, közösségi szolgálat, önkéntesség

A Gyűjteményszervezési Osztály önkéntesei voltak 2023-ban:

Bátonyi Erzsébet Viola, Buza Sándorné, Fazekas Andrásné, Gera Ágnes, Dr. Harkányi Zoltánné, Hárs Veronika, Horváth Jenőné, Horváthné Tóth Katalin, Jankó Sujánszky Erika, Németh Kálmánné, Sásdi Gábor, Szalisznyóné Pogány Katalin, Tábori Erzsébet

Továbbképzés

A *Tájékoztatói és Olvasószolgálati Osztály*ról Nagy Erika és Horváth Hajnalka a Gerilla Mentor Klub online képzésén az Access és Excel szoftverek magasabb szintű alkalmazását sajátították el.

A 2023. évi továbbképzési terv alapján angol (3 csoportban 5+3+3, összesen 11 fő), orosz (2 fő) és héber (1 fő) nyelvtanfolyamokra jártak kollégáink. A Könyvtári Intézet szakmai továbbképzéseire 8 fő jelentkezett, 3 fő egyetemi tanulmányait, 2 fő gazdasági továbbképzését támogattuk.

A Gyűjteményszervezési Osztályról 2023 márciusában három kolléga: Budai Petra, Máté Ágnes és Sallai Tóth László-né sikeresen elvégezte a Muzeális dokumentumok 30 órás tanfolyamot (OSZK). Fejős Edina, Kasza Zsófia és Tankó Beáta sikeresen elvégezte *Az intézményi publikációs vagyion nyilvántartása a Magyar Tudományos Művek Tárában* című tanfolyamot az OSZK-ban. Nagy Ágnes sikeresen befejezte a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának *Régikönyves szakismeretek* című képzését.

Kutatónapok

2023-ban kutatónapot vett igénybe (15 fő):

Babus Antal
Ferenczi Roland
Gyuricza Andrea
Isztray Simon
Kapus Erika
Kis Iván
Kordics Noémi
Kónya Franciska
Krähling Edit
Molnár Andrea
Stumpf Anna
Szegedi Nóra
Sziklay Cs. Mónika
Tatár Sándor
Tóvizi Ágnes

Munkajogi létszám	Intézet összesen (fő)
2023. január 1-jén	116
évközi belépés	8
évközi kilépés	8
2023. december 31-én	116
2023. december 31-i redukált, átl. statisztikai áll. létszám	111

A 2023. december 31-i munkajogi állományi létszámból:	Intézet összesen
Teljes munkaidőben foglalkoztatott	104
Részmunkaidőben foglalkoztatott	12
2023. december 31-i állományi létszám	116
2023. december 31-i redukált, éves átl. statisztikai létszám	111

Foglalkoztatás jogcíme	Teljes munkaidőre átszámított havi átlagbér (Ft)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak állományi stat. létszáma 104 fő	529 400
Részmunkaidőben foglalkoztatottak állományi stat. létszáma 7 fő	497 400

Jubileumi jutalomban részesült	Kifizetett jubileumi jutalom (Ft)
9 fő teljes munkaidőben foglalkoztatott	17 357 000

2.3 Belső ellenőrzés

A belső ellenőrzéssel megbízott külsős vállalkozó a korábbi gyakorlattal összhangban az *MTA könyvtár és Információs Központ belső ellenőrzési kézikönyve* szerint végezte a munkáját 2023-ban is.

- 2023. április 25-én kiadták az *Ellenőrzési stratégiai tervet*, ami összefoglalja a hosszú célkitűzéseket, a fejlesztési és képzési tervet, a szükséges erőforrásokat és a vizsgálandó területeket a 2024–2028-as időszakra vonatkozóan.
- A 2023-as tervben a legelső vizsgálat az MTMT működésével foglalkozott (MTAK/AU2023-01), amely 2023. június 12-én indult. A 2023. szeptember 13-i dátummal megszületett végleges belső ellenőri jelentés összesített értékelése megfelelő lett, és hat intézkedést igénylő megállapítás található benne. Magas kockázatú megállapításként rávilágítottunk, hogy az MTMT körüli finanszírozási létbizonytalanság veszélyezteti mind a külső fejlesztések végrehajtását, mind az üzemeltetés biztonságát.
- Ezt követően az EISZ utóvizsgálata (MTAK/AU2023-02) következett, aminél a 2023. szeptember 28-án kiadott jelentés nem tartalmazott megállapítást.
- A harmadik ellenőrzés az Igazgatóság (Titkárság) (MTAK/AU2023-03) működését tekintette át, ahol az október 17-én kiadott jelentés hét intézkedést igény-

lő megállapítást tartalmazott, megfelelő minősítés mellett. Magas kockázatú megállapítás nem született, azonban közepes kockázatú megállapításként javaslatot tettünk marketingstratégia, vagy marketingterv elkészítésére, illetve a jelenleg használt Intranet felépítésének átgondolására.

- A negyedik, egyben utolsó vizsgálat a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményét (MTAK/AU2023-04) érintette, ami áthúzódó vizsgálatként 2024. február 28-án kerül lezárásra. A vizsgálat összesített értékelése kiváló lett, ahol alacsony kockázatú megállapításként kértük a munkaköri leírások – a kollégákkal kapcsolatos neten publikált adatok – valamint a munkafolyamat leírások felülvizsgálatát.
- Tanácsadási tevékenység csak informális módon fordult elő 2023-ban.
- 2023. május 24-én az Ellenőrzési Főosztály ismételt szakmai-felügyeleti tevékenység keretében kívánta átvilágítani a belső ellenőrzés szakmai munkáját, amely egyelőre nem került lezárásra a részükről, kapacitás problémák miatt.
- 2024-ben folytatódik a belső ellenőrzés eddigi iránya a belső ellenőrzési kézikönyv és a vonatkozó külső előírások szerint.

3. Gyűjteményszervezés

3.1 Állományalakítás

Könyvtárunk állománya 2023-ban 14 963 dokumentummal gyarapodott, melynek összes naplóértékei a kifizetett számlák alapján

- vétel: 40 326 005 Ft,
- csere útján kapott könyv és folyóirat értéke: 31 331 360 Ft,
- ajándékba kapott dokumentumok értéke: 52 591 150 Ft.
- Ebből a Keleti Gyűjtemény gyarapodása 1749 tétel, a Kézirattáré 2 tétel, a Levéltáré 2 tétel. A számok a tavalyi évhez hasonlóan alakultak, de az ajándékba kapott tételek értéke tovább csökkent – ez továbbra is függ a feldolgozott hagyatékok, adományok értékétől. Szerencsére vételre a korábbiaknál nagyobb összeget tudtunk fordítani 2023-ban is.

Vásárolt dokumentumok száma: 3109 tétel.

Ajándékba kapott dokumentumok száma: 9550 tétel (OSZK kötelese példány nélkül).

Az egyéb csere összesen (könyv, folyóirat): 1767 tétel.

Kötelese példányként valamivel kevesebb tételt kaptunk, mint tavaly, összesen 532 tételt, értéke összesen: 2 644 380 Ft.

KEO könyv és folyóirat: 5 tétel (értéke 12 500 Ft).

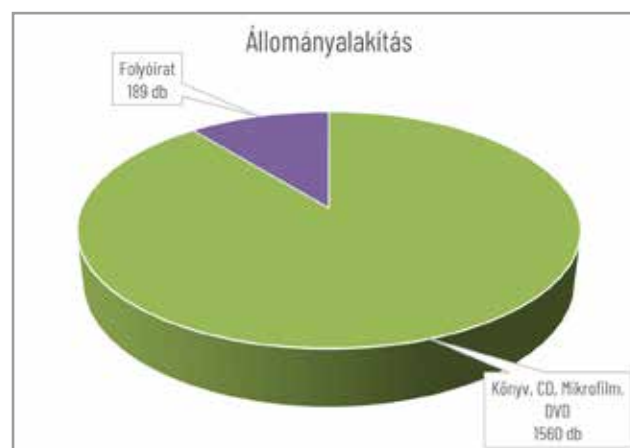
2023-ban állományunk gyarapításának egyik fontos tényezője volt a Hadik-Barkóczy-hagyaték feldolgozása, melyet teljes egészében elvégeztünk az év során.

Keleti Gyűjtemény

A Keleti Gyűjtemény ORI adatbázisába a Gyűjteményszervezési Osztály és a Keleti Gyűjtemény közösen 1749 tételt leltározott be 21 629 192 Ft értékben. Ebből könyv, CD, DVD: 1560 db 12 138 602 Ft értékben, folyóirat: 189 db 9 490 590 Ft értékben.

Folyóirat, könyv, CD, mikrofilm, DVD megoszlása a beszerzési módja szerint:

Ajándék:	1391 db	7 832 563 Ft értékben.
Vétel:	105 db	8 239 421 Ft értékben.
Csere:	221 db	5 333 255 Ft értékben.
Köteles:	32 db	223 953 Ft értékben.

Törlés

2023-ban 198 db címet töröltünk az állományból összesen 871 117 Ft értékben. Ezek elavult dokumentumok voltak, könyvek és folyóiratok egyaránt, amelyek selejtezését az olvasószolgálatos kollégák javasolták.

3.1.1 KÖNYVEK

Vétel

2023-ban 2728 db vétel útján beszerzett könyv érkezett be 11 789 195 Ft naplóértékben. Az Országos Dokumentum-ellátó Rendszer (ODR) keretére 151 könyvcímet szereztünk be. A Keleti Gyűjtemény részére 105 db dokumentumot (könyv és folyóirat) szereztünk be 8 239 421 Ft értékben. A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye egy könyvvel gyarapodott.

Csere

2023 során a nemzetközi csere keretében 1175 könyvet szerzeményeztünk, összesen 19 262 720 Ft értékben. (Ebből a Washingtoni Kongresszusi Könyvtárból érkező

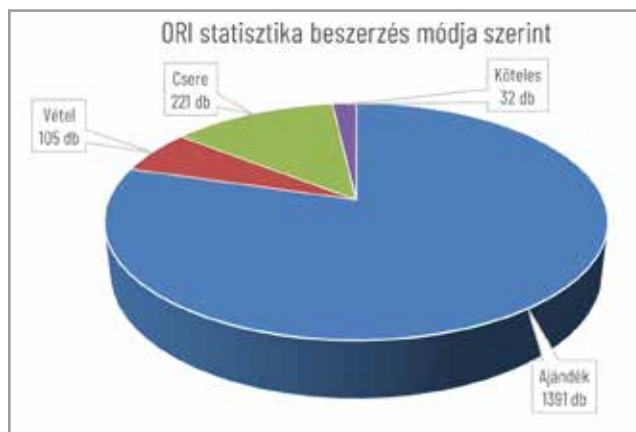
könyvek értéke 11 645 540 Ft.) Az év folyamán 592 cserés folyóirat érkezett összesen 12 068 640 Ft értékben. A nemzetközi cserebe beérkező könyvek és folyóiratok összértéke így elérte a 31 331 360 Ft-ot. Ezzel tovább növekedett a beérkező kiadványok értéke az előző évekhez képest. A következő táblázat a beérkező könyvek értékének alakulását mutatja az előző pár évben:

2020	11 718 320 Ft
2021	14 185 855 Ft
2022	17 916 140 Ft
2023	19 262 720 Ft

A nemzetközi csere költségei 2023-ban a következőképpen alakultak: a postázás költségei (Spring csomagküldő) 2023-ban összesen 3 945 009 Ft összeget tettek ki. Ez a tétel növekedett az előző évhez képest, melynek oka, hogy pl. a Psalmus Hungaricus I-III. kiadvány postázása jelentős költséggel bírt (6 kg a három kötet súlya és 40 partnernek küldtük el). A kiküldött folyóiratok (418 db) összértéke 4 355 209 Ft, a kiküldött könyvek (606 db) összértéke 1 282 536 Ft volt, ennek összege 5 637 745 Ft. Így a nemzetközi csere teljes kiadása ebben az évben 9 582 754 Ft volt.

Az előző évek adataival is összevetve a nemzetközi csere a könyvtár számára rendkívül kedvező éves mérleggel zárult. Ennek oka részben a cserekapcsolatok további fejlődése, részben a könyvek és folyóiratok árának további emelkedése. Ez a folyamat előreláthatólag a jövőben még jelentősebbé teszi a nemzetközi cserét a könyvtár számára.

2023 folyamán 76 könyves listáról válogattunk mintegy 580 könyvet. A legtöbb, 15 lista Lengyelországból érkezett, innen 103 db könyvet válogattunk ki, ezt követi Németország, ahol 10 listáról 58 db könyvet válogattunk, majd Bulgária, ahol 9 listáról 48 db könyvet, illetve Csehország, ahol 5 listáról 64 db könyvet, Oroszország, ahol 4 listáról 46 és Szerbia, ahol 3 listáról 71 db könyvet választottunk ki. Azonban pusztán a listákból nem látszik a partnerkap-

csolatok minősége az egyes országokkal, mert pl. legfontosabb partnerünk, a Washingtoni Kongresszusi Könyvtár (Library of Congress) nem listákat küld, hanem weboldalt tart fent, melyből kvóta alapján válogathatunk. Más országok, pl. Olaszország intézményei jellemzően nem küldenek listákat, ennek ellenére sok könyvet juttatnak el hozzánk.

A legtöbb könyvet küldő országok listája 2023-ban így alakult:

Ha érték szerint nézzük, akkor némiképp más sorrend jön ki: itt Németország követi az Egyesült Államokat, csaknem 1,5 millió Ft értékű könyvvel, míg a Szerbia által küldött könyvek összértéke csak 560 000 Ft.

Saját listát 7 alkalommal küldtünk a partnereinknek 2023 folyamán, ügyelve arra, hogy ne csak a legfontosabb partnerünk (Washington), hanem olyan új partnerek is kapjanak listát, mint pl. a Pekingi Nemzeti Könyvtár vagy a

Bibliothèque des arts et des lettres UCL - Université Catholique de Louvain is.

Ebben az évben sok partnernek ajánlottuk ki saját kiadványainkat, ami kiegészült azzal, hogy a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének könyveit is elkezdtük kiadni. Ez igen szerencsés együttműködésnek bizonyult, ők is kiváló könyvek sorát tudták adni kedvezményrel, sok partner kérte ezeket a könyveket is. 2023 végén a Művészettörténeti Kutatóintézettel is előkészítettünk egy ehhez hasonló együttműködést. Az év folyamán összesen 178 könyvet ajánlottunk ki összesen 541 cserepartner számára (egy cserepartner számára természetesen több kiadványt). Az év folyamán 16 folyóiratot ajánlottunk ki partnereink számára.

A folyóiratokkal kapcsolatos tennivaló legnagyobb része mégis az állapot- és igényfelmérés volt. Június folyamán fontos fejlemény volt, hogy a folyóiratos kollégákkal (Nagy Erika, Horváth Hajnalka) együttműködve 84 folyóiratos partnert néztünk át. Mindenkinek írtunk, ahol késlekedett vagy elakadt a csere, többnyire választ kaptunk leveleinkre, és sok hiányzó folyóiratot pótolni tudtunk. Júliusban a Belgrádi Akadémiai Könyvtár elküldte folyóiratai listáját, amelyek közül a folyóiratos kollégákkal együttműködve választottunk. Szeptemberben kezdődött el a folyóiratos igények begyűjtése a 2024-es előfizetésekhez, ezért szeptember és október folyamán számos cserepartnernek írtunk, hogy felmérjük az igényeiket, s végül további előfizetési javaslatokat tettünk az Akadémiai Kiadó által kiadott folyóiratokra.

Tovább erősítettük kapcsolatainkat a legfontosabb cserepartnereinkkel: Nyugat-Európában elsősorban a német, az osztrák, valamint a francia, belga és olasz intézményekkel. Nagyon sok korábban megszűnőben lévő kapcsolat ismét működik. Idén indult újra a cserekapcsolat a marburgi Johann Gottfried Herder Institut könyvtárával,

valamint a Bibliothèque des arts et des lettres UCL - Université Catholique de Louvain intézménnyel.

A washingtoni Kongresszusi Könyvtár továbbra is a legjelentősebb partnerünk, folyamatosan küldjük számukra a könyveket, s így a rendszerükben krediteket nyerünk. 2024 folyamán is érkeznek majd tőlük könyvek még a tavalyi kreditek alapján.

Nagyon elevenek a kapcsolataink a közép-európai partnerekkel, elsősorban Románia, Lengyelország, Szerbia, Csehország, Szlovákia, Oroszország intézményeivel. A kijevi székhelyű ukrán Wernadskyj nemzeti könyvtárral ismét felvettük a kapcsolatot, és sikerült megújítani a csere a horvát akadémiai könyvtárral is. A határon túli magyar lakta területek intézményei továbbra is prioritást élveznek: élénk a cserekapcsolat a kolozsvári, marosvásárhelyi, újvidéki stb. intézményekkel. 2023 év végén a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum is elküldte számos eddig nálunk még hiányzó kiadványát. A Keleti Gyűjtemény partnerei is fontosak a számunkra, folyamatosan ajánljuk ki az ő publikációikat is. A 2023-as év fontos fejleménye volt, hogy a Pekingi Nemzeti Könyvtárral megújítottuk a csere, van kapcsolatunk, kértek listát tőlünk, és ők is küldtek könyvet és listát is.

Június hónap elején jól sikerült a találkozó Truchla Klárával, a Prágai Nemzeti Könyvtár képviselőjével, akivel remek cserekapcsolatot ápolunk. Novemberben a könyvtárunkba látogatott Rácz Emese, a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék könyvtárosa.

A következő partnerek mondták le a cserekapcsolatot ebben az évben: University of Michigan Library Ann Arbor, Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig/Universitätsbibliothek Leipzig, Muzeum Narodowe w Warszawie Biblioteka Warszawa, Accademia della Crusca Biblioteca Firenze, valamint National Museum of Ethnology Osaka. Az Universitätsbibliothek Heidelberg a folyóiratcsere mondtá le, de a könyvcseré itt folytatódhat.

Ajándék

A könyvtárba 2023-ban – többek között – az alábbi személyektől, illetve intézményektől érkeztek jelentősebb ajándékok: Benkő Elek (Benkő Samu hagyatéka), F. Várkonyi Zsuzsa (Frank Tibor könyvhagyatéka), Mesterházi Mónika (Mesterházi Márton hagyatéka), Náray-Szabó Gábor, Prugberger Tamás, Voigt Vilmos és Marie-Elisabeth Boutroue.

A Könyv és Folyóirat Bizottság révén történt gyarapodás: 58 könyv: 252 000 Ft értékben, folyóirat: 98 db, 921 510 Ft értékben. Az NKA folyóiratok révén történt gyarapodásunk 2023-ban: 17 db 102 750 Ft.

2023-ban köztestületi tagoktól 39 kötet érkezett, 154 934 Ft értékben. Az összes kategóriát beleértve az ajándékba kapott könyvdokumentumok végső összértéke: 39 620 554 Ft.

Kötelezpéldány

2023-ban is részt vettünk az OSZK kötelezpéldány-válogatásán, és hetente jelöltük a gyűjtőkörünkbe illő kiadványokat. Állományunk 2023-ban kötelezpéldányokból az alábbiak szerint gyarapodott: könyv 532 db, 2 644 380 Ft, folyóirat: 68 db, 568 210 Ft.

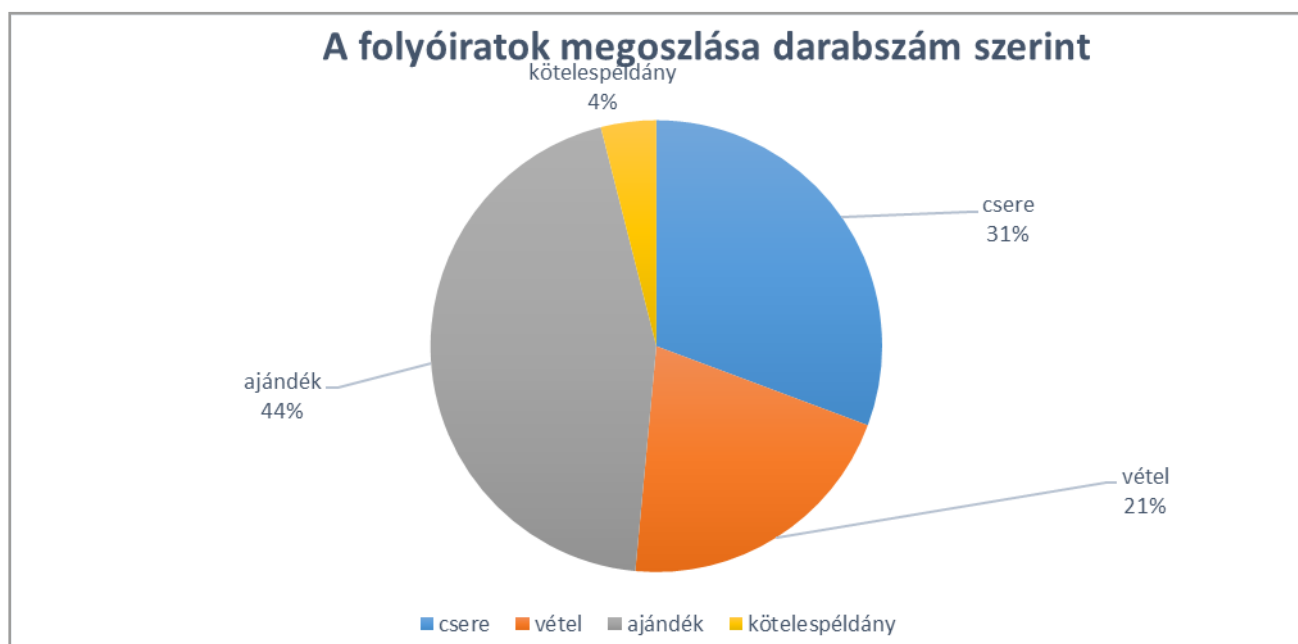
Belső gyarapodás raktárból (Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye): 76 tétel

3.1.2 FOLYÓIRATOK

2023-ban a kurrens anyag feldolgozásán kívül a következő hagyatékokból kikerülő folyóiratokat dolgoztuk fel: Frank Tibor, Mesterházi Márton, Marie Elisabeth Boutroue, Benkő Samu, Vámos Éva. Emellett a következő intézményektől kaptunk nagyobb mennyiségű feldolgozandó folyóiratot: HUN-REN Szegedi Biológiai Kutatóközpont, ELTE Egyetemi Könyvtár (ezek feldolgozása már 2021-ben megkezdődött), továbbá: HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont. 2023-ban két nagyobb folyóirat-hagyatéka került feldolgozásra. A HUN-REN Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközponttól korábban kapott anyagból 51 cím került az állományba, amelyeket részben új címként, részben meglevő anyagaink kiegészítéseként, részben pedig többes-példányként dolgoztunk fel. A Hadik-Barkóczy-hagyatékból származó folyóiratok és ehhez kapcsolódóan a bajai Ady Endre Városi Könyvtár ajándékaiként kapott folyóiratok feldolgozása is megtörtént, amely 48 címet jelentett. Ebben az esetben is részben új címeiről, részben meglevő anyagaink kiegészítéséről, részben pedig többes-példányokról van szó.

2023 májusában megkezdődött a folyóiratokhoz tartozó részcímes rekordok (tematikus folyóiratszámok) javítása. Ez nagyságrendileg 700 folyóiratszámot és 6050 rekordot érint, melyek *fiktív* példánnyal és sorozattal rendelkeznek. A feladat része a rekordok formai javítása (490, 830, LKR, BAS, 852), új ANA kapcsolat kiépítése a hozzá tartozó folyóirathoz és a fiktív sorozat törlésre jelölése. 2023 év végéig kb. 260 cím és 3200 rekord került javításra.

2023-ban 7243 folyóiratfüzetet érkeztettünk, 1900 folyóiratkötetet vettünk állományba 52 810 910 Ft értékben és 67 új folyóiratot dolgoztunk fel.

Az állományba vett folyóiratok árát tekintve 23% cserepartnereinktől érkezett, míg a vételben beszerezett folyóiratok a gyarapodás 54%-át, az ajándékként érkezettek pedig 22%-át tették ki. (Ezen belül a KFB-től kapott ajándék folyóiratok aránya 2%). A kötelesspédányként kapott folyóiratok aránya 1%-a volt a teljes gyarapodásnak.

Darabszámra:

Csere 31%

Vétel 20%

Ajándék 45%

Köteles 4%

Hazai könyvtáraktól

A Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály Folyóirat Csoportja a könyvtárak által közzétett főlépédány-jegyzékekről igényel folyóiratokat hiányos példánysoraink kiegészítéséhez, majd ezeket előkészíti. 2023-ban 6 intézménytől érkezett kiegészítés, mintegy 100 folyóiratcímhez.

Vétel

2023-ban 381 nyomtatott folyóiratfüzet érkezett, ebből magyar 143, külföldi 238.

A külföldi vételes folyóiratokat a Suwecón keresztül, a hazai vételes folyóiratokat többségében a Magyar Postánál, illetve a Könyvtárellátónál fizettük elő.

A Suwecónál 217 címre fizettünk elő, amelyből 3 online volt, a többi pedig nyomtatott.

Csere

Az év folyamán 418 hazai nyomtatott folyóiratfüzetet küldtünk ki partnereinknek. A cserébe érkezett és állományba vett folyóirat-évfolyamok száma 592 db volt 12 068 640 Ft értékben.

Folyóirat ajándék

A beérkezett ajándék folyóiratok száma 2023-ban összesen: 1853 kötet, értéke pedig 11 637 250 Ft. Ennek nagy része magyar, 835 kötet, 10 940 330 Ft értékben, külföldi pedig (mivel a nagy külföldi hagyatékok feldolgozását 2023-ra nagyrészt befejeztük) 18 kötet 696 920 Ft értékben.

Az ajándékok a korábbi évekhez hasonlóan kiadóktól, szerkesztőségektől, magánszemélyektől, hagyatékokból, valamint a Nemzeti Kulturális Alaptól érkeztek, az ún. pótlások nagyobb számban pedig a következő intézményektől: HUN-REN SZBK, ELTE Egyetemi Könyvtár, HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont, HUN-REN Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, bajai Ady Endre Városi Könyvtár.

Az év végén megérkeztek a HUN-REN Balatoni Limnológiai Kutatóintézet könyvtárától kapott szakfolyóiratok, melyek feldolgozása a következő időszak feladata.

Kötelezpéldány

2023-ban 68 folyóiratkiadót került állományba, összértéke 568 210 Ft volt.

Duplum- és fölöspéldány-felajánlás

2023-ban az OSZK-n keresztül három kiadónál történt, két könyvet és egy folyóiratokat tartalmazó listát küldtünk. Az OSZK-n keresztül történt kiadónálásokból hat intézmény válogatott.

Intézmény	Város	Db
OSZK	Budapest	153
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem	Eger	1500
ELTE Egyetemi Könyvtár	Budapest	58
Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum	Budapest	2
HUN-REN Wigner Fizikai Kutatóközpont	Budapest	64
Mare Temporis Egyesület	Budapest	25

3.1.3 ELEKTRONIKUS TARTALMAK

2023-ban az alábbi hozzáférésekre fizettünk elő a könyvtár számára:

- Akadémiai Kiadó folyóiratai
- Akadémiai Kiadó Magyar Elektronikus Referenciamű Szolgáltatás (MERSZ)
- Brill Encyclopedia of Ancient Greek Language and Linguistics
- Brill Supplementum Epigraphicum Graecum Online
- Clarivate - Emerging Sources Citation Index (ESCI) Backfiles 2005–2016
- Clarivate Analytics - InCites
- Clarivate Analytics - Journal and Highly Cited Data (JHCD)
- Clarivate Web of Science Core Collection
- De Gruyter HSS Package
- Elsevier - ScienceDirect
- Elsevier - SciVal
- Elsevier - Scopus
- JSTOR Arts & Sciences IX (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences X (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XI (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XII (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XIII (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XIV (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XV (Archive Collections)
- JSTOR Essential Collection (Archive Collections)
- JSTOR Jewish Studies
- L'Harmattan Digitális Adatbázis
- Project MUSE Premium Collection
- Proquest Arts&Humanities Database
- ProQuest Linguistics Collection
- Science Magazine - Science Online
- Springer - Nature - SpringerLink + Nature Journals
- Szaktárs - Argumentum
- Szaktárs - Balassi
- Szaktárs - Gondolat
- Szaktárs - Kalligram
- Szaktárs - Osiris

- Szaktárs – Szent István Társulat
- Szaktárs – TIT Gondolat
- Tinta Könyvkiadó – SzóTudásTár
- Ulrichsweb

Egyéni adatbázis-előfizetések:

- Ancient Texts of Food and Drink – Yin shi gu ji
- Encyclopaedia of Islam
- Index Islamicus Online
- Journal of National Essence – Guo cui xue bao
- New Pauly: Encyclopedia of the Ancient World / Der Neue Pauly: Enzyklopädie der Antike
- Newspapers Full-text Database – Quan wen bao zhi zhi liao ku
- Sinica Sinoweb – Jing dian ren wen xue kan ku
- Taiwan Literature Series – Taiwan wen xian cong kan
- Western Travellers in the Islamic World Online

A korábbi évek gyakorlatát követve 2023-ban is több adatbázishoz kaptunk próbáhozáférést:

- Bloomsbury Cultural History
- Bloomsbury – Medieval Studies
- Bloomsbury History – Theory&Method
- CEEOL
- De Gruyter: Napoleon and History eBook Collection
- SAGE kiadó folyóiratai
- Typotex Kiadó

3.1.4 KÜLÖNGYŰJTEMÉNYEK GYARAPODÁSA

Keleti Gyűjtemény

A magánszemélyek ajándékaként a gyűjtemény kéziratos állománya egy 17. századi oszmán-török portolán térképpel, valamint 39 darab 18–19. századi perzsa jogi dokumentummal gyarapodott.

Június 28-án Ligeti Lajos unokája, Dr. Juhász Márta az emlékkiállításra kölcsönadott anyagot – néhány személyes tárgy kivételével – a gyűjteménynek adományozta.

A Török Fejlesztési Ügynökség és a Török Nyelvtudományi Társaság többszáz könyvet adományozott, illetve Taiwan Resource Center tagkönyvtárként ismét volt válogatási lehetőségünk a nemzeti könyvtárunk által felajánlott könyvek közül.

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

Ajándék

Az albertirsai Szapáry-kastélyban fellelt XIX. századi metszetek. (Ajándékozó: Szapáry György)

Divéky Adorján (1880–1965) történész kéziratos hagyaték-része. Ajándékozó: Schermann Ákos

Mályusz Elemér levelei és dedikált tanulmányai Vehovszky Erzsébetnek. Ajándékozó: Lőrincze Péter

Soós Magda *Szabadulók* című, 1946-ban megjelent verseskötetének eredeti, Auschwitzban írott kézirata. (Ajándékozó: Talyigás Pálma Judit, Dr. Harsányi Vera)

Pócza Jenő (1915–1975) fizikus kéziratos hagyatéka. Ajándékozó: Gaál Ferenc Tamásné (Pócza Zsuzsanna)

Vásárlás

Angyal Dávid levelezése, összesen 147 db dokumentum. Eladó: Kovács Anna Mária

Balogh Jenő levelezése (41 db), Schoen Arnold Horánszky Nándornak írott levelei (17 db), Schoen Arnold és Bellér Béla publikációs jegyzékei. Eladó: Horánszky Nándor

Historia Litteraria. 235 oldalas magyar nyelvű kézirat. Eladó: Fekete Anthony

Kovácsnai Sándor (1730–1792) marosvásárhelyi professzor kéziratos előmunkálatai az általa és gróf Teleki Sámuel (1739–1822) erdélyi kancellár által készített, 1784-ben Utrechtben megjelentetett Janus Pannonius-kiadásához.

Eladó: Fekete Anthony

Köleséri-kódex, 1776. Eladó: Fekete Anthony

3.2 FELDOLGOZÁS

Az MTA Könyvtár és Információs Központ hagyományos és elektronikus dokumentumainak tartalmi és formai feltárását az Aleph integrált könyvtári rendszerben

végzi. 2023-ban a feldolgozási munkafolyamatok összesített adatai alapján adatbázisunk gyarapodása a következő:

Az Aleph könyvtári rendszerben rögzített új bibliográfiai rekordok száma (db)	15 755
Az Aleph könyvtári rendszerben rögzített új authority rekordok száma (db)	12 267
Az Aleph könyvtári rendszerben rögzített új példányrekordok száma (db)	53 008

Állományunkat nemzeti és nemzetközi közös katalógusokban is láthatóvá, kereshetővé tesszük: 2023-ban a WorldCat nemzetközi bibliográfiai adatbázisba és a Magyar Országos Közös Katalógusba (MOKKA) töltöttünk rekordokat.

A Magyar Országos Közös Katalógusba (MOKKA) betöltött új rekordok száma: 11 943

A WorldCat nemzetközi bibliográfiai adatbázisa betöltött új rekordok száma: 13 770

Kurrens feldolgozás

A kurrens feldolgozás keretei között az év során 14 964 dokumentumot vettünk állományba. A vételből és nemzetközi cseréből, valamint az OSZK kötelespéldányból származó 4876 + 600 kurrens dokumentum adta a feldolgozás 37%-át (5476 db). Legnagyobb számban a magyar és külföldi ajándékból, hagyatékokból származó dokumentumok kerültek leírásra: 63% (9488 db).

2022 decemberében érkezett meg **Frank Tibor** (1948–2022) történész, amerikanista, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Angol–Amerikai Intézet Amerikanisztika Tanszékének professor emeritusa, az MTA rendes tagja, az új- és jelenkori egyetemes történelem tanára és kutatója intézményünkbe szánt könyvhagyatéka, melyet özvegye F. Várkonyi Zsuzsa pszichológus közreműködésével kaptunk meg. A hagyaté-

ték behasonlítása és feldolgozása a 2023-as év egyik kiemelt feladata volt, összesen 1384 kötet került állományba.

2022 decemberében érkezett **Mesterházi Márton** (1941–2022) műfordító, szerkesztő, irodalomtörténész, dramaturg, egyetemi tanár hagyatékából egy mintegy 200 db könyv és folyóiratot tartalmazó, ír vonatkozású dokumentumegyüttes. Az ajándékot Mesterházi Mónika költő, műfordító bocsátotta rendelkezésünkre. Állományunkba 183 könyvet és 12 folyóirat füzetet vettünk fel, ezen felül a kötetekben talált dedikációk szkennelt képe, valamint az ajándék egészéről készült lista repozitóriumunkban (REAL-I és REAL-MS) került rögzítésre a *Tudóskönyvtárak* című sorozatunk első részeként.

2023 júliusában érkezett meg **Benkő Samu** (1928–2021), Széchenyi-díjas erdélyi művelődéstörténész, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjának könyvhagyatéka, melyet fia, Benkő Elek történész, régész, muzeológus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja bocsátott rendelkezésünkre. A hagyatéék behasonlítása és feldolgozása a 2023-ban befejeződött, összesen közel 700 új tétel került állományunkba.

2023 szeptemberében vettük át **Náray-Szabó Gábor** kémikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, 2006 és 2013 között az MTA Könyvtárának főigazgatója által ajándékozott dokumentumokat (165 db). Az értékes dedikációkat digitalizáltuk, a képek *Tudóskönyvtárak* című virtuális sorozatban való publikálása folyamatban van.

Dr. Vámos Endréné dr. Vigyázó Lilly jóvoltából került könyvtárunkba **dr. Vámos Éva** (1950–2015) muzeológus, történész, technikátörténész, habilitált egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia kandidátusa hagyatékából közel 400 kötet. A dokumentumok 2023-ban kerültek feldolgozásra: összesen 365 tétel.

Októberben érkezett **Prugberger Tamás** jogász, egyetemi tanár, MTA Köztudományi tag ajándéka, amelyből összesen 188 könyvet dolgoztunk fel.

Voigt Vilmos magyar néprajzkutató emeritus professzor, szemiotikus rendszeres ajándékozónk. 2023-ban félszáz kötetrel gazdagította állományunkat.

Újabb adomány érkezett Rómából, **Marie-Elisabeth Boudroue** jóvoltából, melyből 501 kötetet vettünk állományba.

Retrospektív feldolgozás

2023-ban a Gyűjteményszervezési Osztály retrospektív feldolgozási feladatokat is végzett: az állomány adatbázisunkban még le nem írt, illetve hiányosan/hibásan leírt részeinek retrospektív feldolgozása történt meg autopszia alapján. Az évben közel 300 példányrekordot, illetve hozzájuk kapcsolódó bibliográfiai leírást javítottunk, illetve vittünk be.

Kiemelkedően fontos és összetett feladat az 1950 előtti, a müncheni rendszerű betűrendes katalógusban leírt (de régi könyves kategóriába nem tartozó) dokumentumok Aleph-rekordjainak javítása/létrehozása. A kurrens feldolgozó kollégák a régi könyves munkacsoport munkáját kiegészítve láttak neki a munkának, melynek célja a müncheni rendszerben állományunkban megtalálható összes dokumentum autopszia alapján történő feltárása. Előzetes betanulás után a 2023 decemberében kezdődött meg a javítás, 30 példányrekord, illetve a kapcsolódó bibliográfiai tétel került javításra/leírásra.

Speciális feldolgozási feladatok

Tudóskönyvtárak

A *Tudóskönyvtárak* című digitális sorozat építésének célja, hogy egy helyen megőrzésre kerüljenek a kiemelten fontos hagyatéki könyvtárak, illetve ajándékok. A munkafolyamat során teljes lista készül a kapott könyv-

anyagról, a dedikációk szkennelésre kerülnek, majd a szkennelt képek meatadataolása, a lista formába öntése és egyéb kapcsolódó dokumentumok csatolása után a teljes anyag egy helyen (REAL-J) kerül megőrzésre. Mesterházi Márton ír vonatkozású kötetei az elsők, amelyeket ilyen módon megőriztünk. 2023 során további hagyatékok és ajándékok előkészítése zajlott (Náray-Szabó Gábor, Frank Tibor, Benkő Samu), melyek a *Tudóskönyvtárak* sorozat következő tagjai lesznek.

Metaadatkezelő Munkacsoport

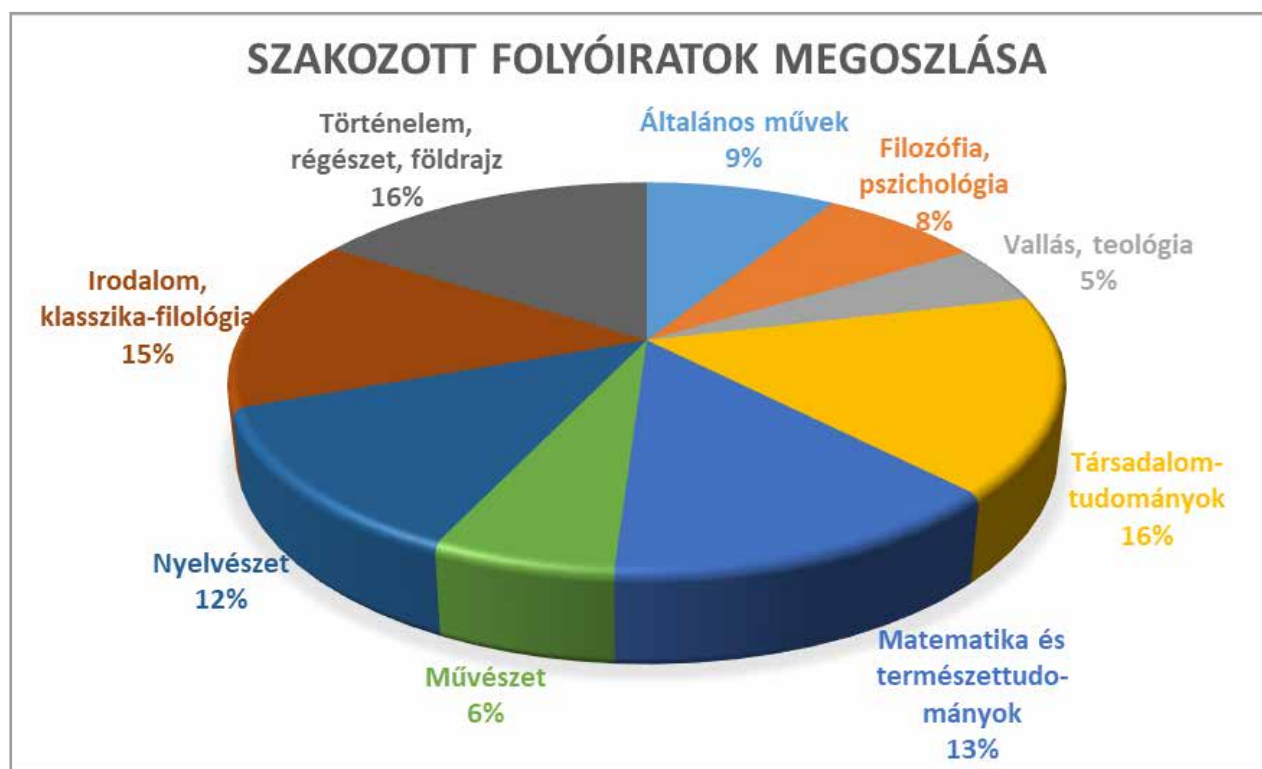
2023-ban a hagyományos feldolgozói feladatok körét támogatva, a könyvtár más szegmenseiben végzett feldolgozó munkába bekapcsolódva a Gyűjteményszervezési Osztályon megalakult a Metaadatkezelő Munkacsoport. Célunk, hogy a hagyományos, szabványos, az autopszia elvén alapuló, hiteles bibliográfiai adatokat magas minőségben készítő munkatársaink jártasságot szerezzenek a metaadatok készítésnek más módjaiban, szoftvereiben (REAL, MTMT) is. Az új feladat első állomásaként a csoport tagjai bekapcsolódtak az akadémikusok publikációinak MTMT-ben történő retrospektív rögzítésébe.

MARC 21 Munkacsoport

Könyvtárunkban a HUNMARC-ról MARC 21-es adatcsere formátumra való átállás kapcsán alakult meg a osztályközi MARC 21 Munkacsoport. 2023-ban összesen 7 alkalommal volt megbeszélés a feldolgozói munkával kapcsolatos aktuális kérdésekről és problémákról.

Folyóiratok tartalmi feltárása

A Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály kezdeményezésére elindult gyűjteményünkben a kurrens folyóiratok rekordjainak tárgyszavakkal történő tartalmi feltárása a Szakinformatikai Osztállyal közösen végzett feladat keretében. Az egységes, koherens tárgyszókészlet az MTA Doktori Tanács - *Tudományági nomenklatúrája* alapján és az OSZK TEZAURUSZ/KÖZTAURUSZ-ból válogatott deskriptorok segítségével került kialakításra.

Az 1280 kurrens folyóirat 41 százalékának, 531 folyóiratnak készült el a tárgyszavazása.

A tartalmi feltárás eredményeiről a fenti diagram ad áttekintést.

Régi könyves és retrospektív feldolgozás

A Gyűjteményszervezési Osztály régikönyves munkacsoportja 2023-ban befejezte a Hadik-Barkóczy-hagyaték feldolgozását. A hagyaték feldolgozása során a kollégák külön possessortáblázatot vezettek a későbbi kutatások elősegítésére. Ezt követően feldolgozták a bajai Ady Endre Városi Könyvtárból utólag ajándékba érkezett könyveket is, melyek egy része szintén e hagyatékhoz tartozik. A munka befejezése után áttértek az 1800 előtti külföldi, illetve az 1850 előtti magyar nyelvű dokumentumok (korábban a katalógusban csak retrokonverzióval rögzített) tételeinek autopszián alapuló feldolgozására. A prioritást élvező szakok feldolgozásakor több értékes kiadvány azonosítása sikerült, melyekből a Kézirattárba is került át példány. A lehetőségekhez optimalizált munkamenet része a kiadványok címlapjának, illetve egyedi jegyeinek

digitalizálása (és objektumhoz csatolása) is. Az év során feladatuk kapott Teleki-könyvtár Alephben történő láttatása projektben a csoport különösen hatékonyan vett részt, emellett folytatták a *Por, veríték, könyvek* elnevezésű blog szakmai bejegyzéseinek írását is, melynek népszerűsége egyre nagyobb: jelenleg 292 követője van.

Kézirat

Feldolgozott hagyatékok:

Goda Géza és Goda Gábor hagyatéka
Marosi Barna, Marosi Ildikó és Molter Károly hagyatéka
Mérei Ferenc hagyatéka

Feldolgozott kisebb hagyatékok:

Soós Magda hagyatéka

Feldolgozás alatt lévő hagyatékok:

Folytatódott Ruffy Péter hagyatékának rendezése.
Sziklayné Cs. Mónika folytatta az Erdélyi-tár, azon belül az Erdélyi Pál nevéhez köthető állomány feldolgozását.

Elkezdődött Csapodi Csaba hagyatékának feldolgozása.
Elkezdődött Granasztói Pál hagyatékának feldolgozása.
Feldolgoztunk 74 MTA-doktori disszertációt.

Régikönyv

Folytatódott az antikvák feldolgozása (Ráth-gyűjtemény, RMK I, II, III, IV, Ant., 500.000-es jelzetűek). Összesen 7362 rekordon dolgoztunk.

Otthoni munkavégzés

A 2023-as év folyamán nagyobb időközökre szóló otthoni munkavégzés biztosítására nem volt szükség, de az előző évek tapasztalataiból körvonalazódott az a felismerés, hogy bizonyos munkafolyamatok esetén kiváló hatékonysággal és minőségben lehet távmunkában dolgozni. Ennek értelmében a szakterület jellegzetességeihez igazodóan, részleges, körülhatárolt és jól dokumentált home office feladatként végeztük az alábbiakat:

- állományrevízió-előkészítés: beszkenelt őrlapok alapján automatikusan generált-, úgynevezett BIB rekordok honosítása, kereshetővé tétele, példányainak rendezése;
- állományrevízió-előkészítés: részcímes folyóiratok példányainak Alephben történő javítása.

3.2.1 KÖNYVEK ÉS FOLYÓIRATOK FELDOLGOZÁSA

A Tájékoztató és Olvasószolgálati Osztály munkatársai is részt vesznek a feldolgozási feladatokban, elsősorban rekatalogizálást és bibliográfiarekord-honosítást végeznek. 2023-ban összesen 2439 új rekordot hoztak létre és 5186 rekordot módosítottak (ebből kb. 1000 bibliográfiarekord-honosítás) az online katalógusban.

A Keleti Gyűjtemény munkatársai az év folyamán 6094 új rekordot vettek fel, és 9232 rekordmódosítást végeztek.

Az új anyag felvétele és a rekatalogizálás mellett jelentős volt a digitalizált kéziratok anyaga Alephbe vitele, és a REAL-ba végzett feltöltések metaadatokkal való ellátása.

3.2.2 SPECIÁLIS DOKUMENTUMOK FELDOLGOZÁSA

Keleti Gyűjtemény

Az év folyamán befejeződött a tibeti kéziratok és fanyomatok, a Ligeti-hagyaték feldolgozása, a Dunhuang Academy által teljes egészében digitalizált Stein Aurél fotóanyag online hozzáférhetővé tétele, az Aleph-be történő bevezetése, REAL feltöltése, metaadatolása. Szerződéses projekt keretében a Kaufmann B jelzetű könyvek közül a 15-18. század elejéig készültek el a részletes leírásokat (proveniencia, marginália, possessorri bejegyzések stb.) tartalmazó rekordok.

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

Az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kinyomtatványtára befejezte a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében található Szántai Lajos-térképgyűjtemény 822 db térképének feldolgozását. Az OSZK munkatársai szakszerűen leírták és digitalizálták az abroszokat, a digitális másolatokat külső adathordozón megkaptuk.

3.2.3 LETÁRI ELŐKÉSZÜLETEK

A Tájékoztató és Olvasószolgálati Osztály a Gyűjteményszervezési és a Szakinformatikai Osztállyal együttműködve folytatta a leltárelőkészítési munkákat. A belső raktárban tárolt könyveknél több számtartományban ellenőriztük és pótoltuk a hiányzó vonalkódokat; folytatódott a külső raktári 100-, illetve 200-ezres könyvállomány még hiányzó bibliográfiai rekordjainak pótlása; a 800-ezres jelzetűeknél további 15 700 kötetbe került vonalkód.

4. OLVASÓSZOLGÁLAT ÉS TÁJÉKOZTATÁS

2023-ban két jelentős újítást sikerült megvalósítanunk szolgáltatásaink terén. Január 2-án új olvasójegytípust vezettünk be: a virtuális olvasójegyet váltók egy előzetes online regisztrációt és a teljes árúnál kedvezőbb beiratkozási díj átutalását követően a könyvtár távoli elérést biztosító előfizetett online adatbázisait vehetik igénybe, továbbá a törzsgyűjteményi könyvekből és folyóiratokból kaphatnak elektronikus másolatot. Ez az olvasójegy a helybeni szolgáltatások igénybevételére nem alkalmas, de bármikor átváltható hagyományosra.

A 2022 augusztusa óta elérhető előzetes online regisztrációra alapozva dolgozta ki Szakinformatikai Osztályunk – igényeinket messzemenően figyelembe véve – a szolgáltatás működését az Aleph OPAC felületén, a kölcsönzési modullal összekapcsolva. A virtuális olvasójegyről szóló hírt honlapunkon és közösségi platformjainkon is közzétettük, s ezt több országos hírportál is átvette, így igen nagy volt az érdeklődés iránta, főleg januárban. Számos vidéki településről, a legkülönbözőbb szakmájú és végzettségű személyek váltottak ilyen olvasójegyet. Ezzel igazolódni látszik, hogy van igény erre a szolgáltatásra.

A Szakinformatikai Osztállyal együttműködve tudtuk elindítani szeptember közepén a folyóiratokra vonatkozó online raktári kérés szolgáltatásunkat; ezzel már – a köny-

vekhez hasonlóan – a folyóiratokat is távolról, az online katalógusba bejelentkezve rendelhetik meg olvasóink.

Szeptemberben ismét megrendezésre került az ELTE Könyvtári Nap: standunkon bemutattuk könyvtárunkat, árusítottuk kiajánlásból visszamaradt duplum köteteket, és kedvezményes beiratkozási és könyvvásárlási lehetőséggel vártuk az egyetemi és PhD-hallgatókat.

Az olvasói terekben is történtek kisebb átalakítások: a központi olvasóterem használaton kívüli könyvliftjei díszburkolatot kaptak, új olvasói székeket szereztünk be; tavasszal megújult a büfé, majd világosabb színvilágú, dekoratív borítás került az előcsarnokba, és beltéri kérekpártárolót is kialakítottak itt. Novemberben az Olvasószolgálat munkatársai minikiállítászt hoztak létre botanikai témájú régi könyveinkből az olvasóteremben.

Az év elején energiatakarékossági okokból a központi olvasóterem csak hétfőtől péntekig, 9-től 19 óráig volt nyitva. A szombati nyitvatartást a csekély forgalom miatt megszüntettük, de április 1-jétől hétköznapiokon ismét este 20 óráig tartunk nyitva. A nyári szünet 4 hét volt, a könyvtár ez évben összesen 225 napig volt látogatható.

MTA rendes és levelező tagja	2%
Egyetemi tanár, tudományok doktora, kandidátus, PhD	29%
Egyetemi oktató	4%
Tudományos kutató, PhD hallgató	14%
Nem főfoglalkozású kutató	29%
Egyetemi hallgató	18%
Egyéb	5%

A regisztrált olvasók tudományos fokozat és foglalkozás szerinti megoszlása 2023-ban

	Könyvolvasó	Folyóíratolvasó
MTA rendes és levelező tagja	1%	4%
Egyetemi tanár, tudományok doktora, kandidátus, PhD	56%	22%
Egyetemi oktató	2%	33%
Tudományos kutató, PhD hallgató	10%	8%
Nem főfoglalkozású kutató	21%	28%
Egyetemi hallgató	7%	2%
Egyéb (középfokú végzettséggel)	4%	2%

A használói csoportok megoszlása a törzsgyűjteményi látogatási alkalmak száma szerint

Szakterület (ETO)	Használat (%)
0 - általános művek	16%
1/2 - filozófia, pszichológia, vallás	6%
3 - társadalomtudomány	21%
5 - természettudomány	8%
6 - alkalmazott tudomány	4%
7 - művészetek	6%
80 - nyelvtudomány	9%
82 - irodalomtudomány	12%
9 - földrajztudomány, régészet, történettudomány	17%

A folyóirat-állomány használatának megoszlása tudományterületek szerint (%)

	2021 (hosszabbí- tásokkal)	2021 (hosszab- bítások nélkül)	2022 (hosszabbí- tásokkal)	2022 (hosszab- bítások nélkül)	2023 (hosszabbí- tásokkal)	2023 (hosszab- bítások nélkül)
olvasótermi kölcsonzés	9542	4135	13862	5329	17591	6019
kölcsönzés otthonra	5025	3649	6220	4089	6229	3847

A törzsgyűjteménybe tartozó könyvek kölcsönzési forgalma (db) az elmúlt 3 évben

4.1 OLVASÓFORGALOM, KÖLCSÖNZÉS

2023-ban a könyvtár regisztrált használóinak száma 2601 (2022-ben 1910, 2021-ben 1827), közülük a könyvtárat 1975 fő (2022-ben 1478, 2021-ben 1458) használta aktívan. Az év során 962 új beiratkozót regisztráltunk (2022-ben 594, 2021-ben 376 főt). A látványos növekedés főként a virtuális olvasójegy bevezetésének köszönhető: 326-an váltottak ilyet. Ezzel nőtt az EduID-t használó olvasóink száma is: 666 főnek állítottuk be ezt.

92 napi olvasójegyet és 105 öt alkalomra szóló látogatójegyet állítottunk ki, ezek száma a korábbi évekhez hasonló. A beiratkozási díjból származó éves nettó bevétel 2 345 000 Ft volt (2022-ben 1 664 000 Ft). Továbbra is a PhD-képzésben résztvevők és az aktív korú minősített kutatók látogatták leginkább a könyvtárat, jelentős a nem főfoglalkozású kutatók száma is, az viszont sajnálatos tendencia, hogy mind kevesebb egyetemi hallgató iratkozik be és használja személyesen gyűjteményünket.

A központi olvasótermet olvasóink 9165 alkalommal vették igénybe (2022-ben 9446 alkalom). Az Aleph kölcsönzési moduljának statisztikája szerint 6229 kötet könyvet kölcsönöztek otthoni használatra (2022-ben 6231 db), hosszabbítások nélkül 3847 db-ot. A helyben kölcsönzések száma (raktári kérés olvasótermi használatra) a könyvolvasóban és a folyóirattárban 30 562 volt (2022-ben 51 257), ebből 17 591 kötet könyv (hosszabbítások nélkül 6019), 12 854 kötet folyóirat, 15 db CD/DVD, 77 db mikrofilm, és 25 kötet a Lukács Archivum állományából. A törzsgyűjteménybe tartozó könyvekre összesen 9457 olvasói raktári kérést, illetve előjegyzést regisztrált az Aleph kölcsönzési modulja.

A könyvek olvasótermi forgalma kis mértékben nőtt, az otthonra kölcsönözötteknél nagyjából változatlan, de a zárt raktárban tárolt nyomtatott folyóiratoknál jelentősen csökkent. Ez nem vonatkozik mintegy 1250 kurrens periodikánk közvetlenül elérhető legfrissebb számaira.

A szabadpolcon elhelyezett dokumentumokat becslésen alapuló statisztikánk szerint kb. 11 100 alkalommal vették kézbe.

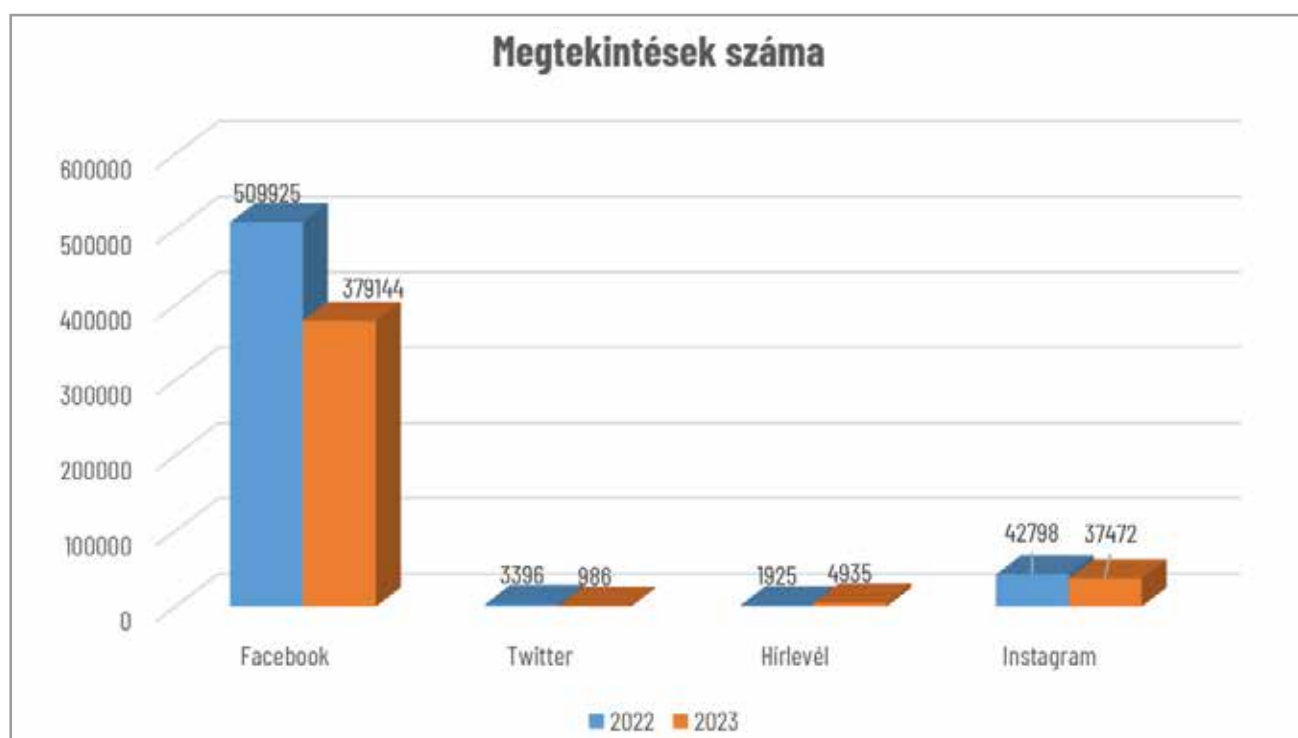
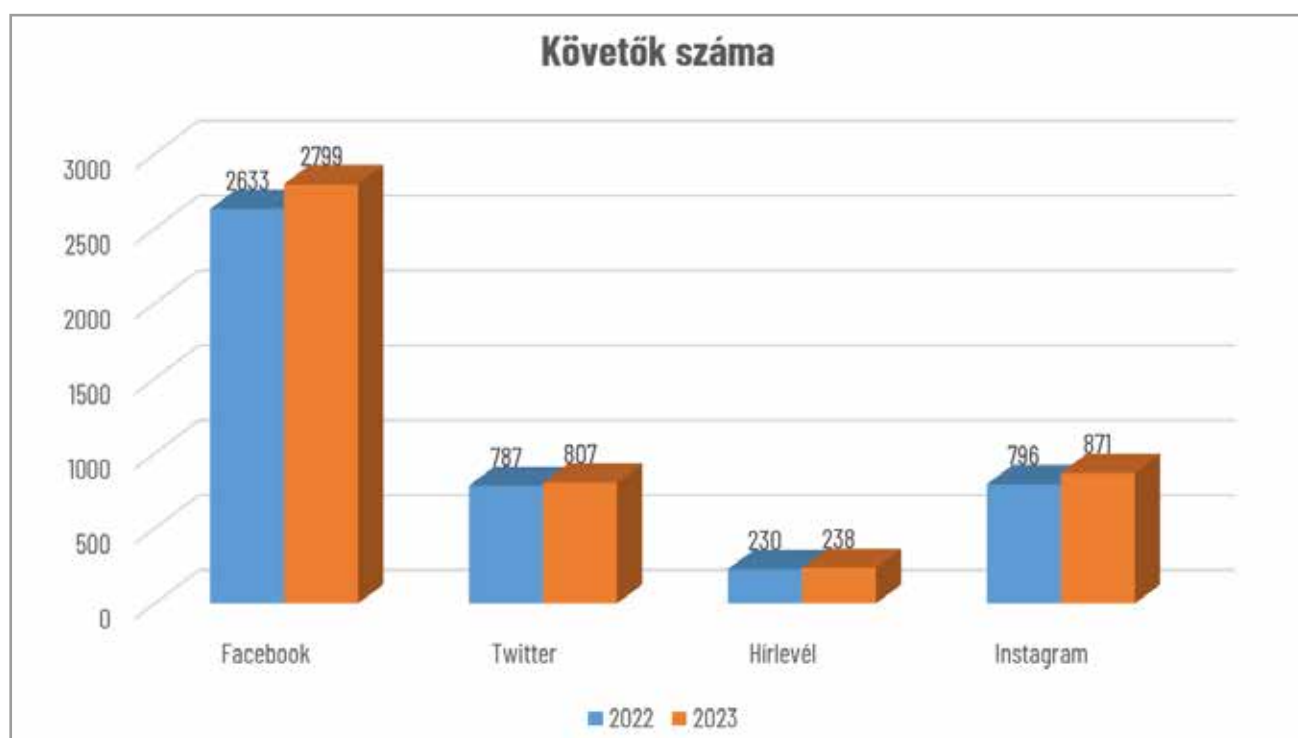
A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében 399 olvasó 895 alkalommal 88 379 db dokumentumot használt.

A Keleti Gyűjtemény olvasói forgalmában visszaesés érezhető. Ez részben adódik abból az általános tendenciából, hogy fokozott az online tartalomszolgáltatás használata, illetve az orientalisztikai szakokon is jelentősen csökkent a tanulmányaikat BA szint fölött folytató hallgatók száma, akik számára fokozottan lenne szükség könyvtári háttér igénybevitelére. A Keleti Gyűjtemény olvasótermét olvasóink 582 alkalommal vették igénybe és 5692 könyvet, folyóiratot, illetve kéziratot tanulmányoztak, 250 művet kölcsönöztek. A Keleti Gyűjteményt érintő könyvtárközi kéréseket változatlanul a központi olvasószolgálat intézte, a kérések teljesítésénél bizonyos esetekben nem a dokumentumokat továbbítottuk, hanem helyben szkenneltünk, és a digitalizált változatot küldtük el.

4.2 TÁJÉKOZTATÁS

A Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztályon a személyes tájékoztatás során telefonon és email-ben is nyújtunk információt. 2023-ban kb. 450 telefonhívásra válaszoltunk, a három szolgáltatási e-mail címünkről (mtak@ / folyoirat@ / konyvtarkozi@) mintegy 4800 levelet küldtünk. A virtuális olvasójeggyel kapcsolatos ügyintézés idén jelentősen növelte az e-mail forgalmat.

Szintén az osztály építi az MTMT adatbázisában a 2010 előtt elhunyt akademikusok bibliográfiáját (MTMT központi kezelésű szerzők – „Akadémikus Bibliográfia” intézmény). 2023-ban összesen 3642 intézményhez rendelt rekordot rögzítettek (2022-ben 3617), nem számítva a bevitelhez szükséges plusz befoglaló rekordokat; így további 15 szerző tudományos publikációinak bibliográfiája vált teljessé. A bicentenáriumi év közeledtével külön figyelmet fordítottunk az egykor könyvtárunkban dolgozó akademikusokra.

Az olvasóteremben elhelyezett és közvetlenül kölcsönözhető friss szakirodalmi monográfiákhoz az év során 505 kötetet válogattunk; a jelenlegi állomány 3287 kötet. A beszerzett új megjelenésű hazai és külföldi kiadványokról ajánló listákat teszünk

közzé a honlapon és hírlevelünk-ben; 2023-ban magyar könyvekről 6, külföldiekről 8 listát készítettünk.

A Gyűjteményszervezési Osztály közvetítésével olvasóink ebben az évben az alábbi online forrásokat használhatták

az 1-2 hónapos próbaidőszak alatt: Central and Eastern European Online Library, a Typotex Kiadó e-könyvei, a SAGE kiadó folyóiratai, a Bloomsbury Kiadó Cultural History, History – Theory&Method és Medieval Studies adatbázisai.

Hírlevelünknek 238 feliratkozott (e-mail vagy blogkövetés) követője volt 2023 végén, de ennél jóval többen (3266 látogató) látták a bejegyzéseket, hiszen a hírlevél szabadon hozzáférhető blogként üzemel. A megtekintések száma így összesen 4935 volt az év során megosztott 39 bejegyzésre. (Fontos tudni, hogy maga a hírlevél csak egy alap platform, ami a Facebook oldalunkra és a Twitter feedünkbe szórja a híreket, tehát, mivel a felhasználók többsége a közösségi oldalak felől látja ezeket a bejegyzéseket, a ténylegesen elért felhasználók száma ennek többszöröse.)

Facebook oldalunkat az év végén 2799-en követték (+6% tavalyhoz képest), a megosztott bejegyzések (513 db – kb. 20% növekedés) összesen 379 144 megtekintést kaptak. A legnépszerűbb bejegyzés a Facebookon 10 205 megtekintést kapott.

A Twitteren (X) 807 követőnk volt az év végén, a 30 bejegyzés megtekintésének száma 986. 2023-ban a Twitter X-szé váltása során (a cég tulajdonosváltása kapcsán) megváltozott a szoftverkörnyezet, így egy ideig technikai okokból nem mentek ki a hírek a Twitterre, ez a számokban is megjelenik.

Instagram oldalunknak 2023 végére 871 követője lett, ami 9%-os emelkedést jelent 2022-höz képest. 2023-ban összesen 366 figyelemfelhívó képes bejegyzést helyeztünk el itt, melyek összes megtekintettsége ezen a platformon 37 472.

A Keleti Gyűjtemény munkatársai személyesen, telefonon, hagyományos és elektronikus levélben 1518 alkalommal adtak tájékoztatást az olvasóknak és a hozzájuk fordul hazai és külföldi érdeklődőknek.

A Keleti Gyűjtemény továbbra is rendszeresen, tematikus bontásban, a honlapon teszi közzé új beszerzésű külföldi könyveit.

4.3 HASZNÁLÓKÉPZÉS, OKTATÁS

A Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály 2023-ban 14 látogatói csoportot fogadott, összesen 271 főt. 4 egyetemi hallgatókból álló csoport a könyvtár szolgáltatásairól, használatáról tájékozódott. A KutDiák mozgalom résztvevői idén is nálunk tartották évadzáró rendezvényüket, ennek során nekik is bemutattuk gyűjteményeinket. 5 középiskolai diákcsoport és 2 nyugdíjas csoport látogatott hozzánk, ők a könyvtár kincseit ismerhették meg. A *Könyvtár ami összeköt* program fiatal könyvtárosai, a *Történelem és osztálytudat 100* – Lukács-konferencia résztvevői, valamint a *THE Kulturális örökség tanulmányok* mesterszakos hallgatói szakmai látogatásra jöttek.

A könyvtár használatát és a kutatást segítő *Minerva* – online könyvtáros oldalunk megtekintéseinek száma 2023-ban 3447 volt, a látogatók száma 2290 fő, ami 130%-kal több, mint az előző évben. A *Minerva* oldaláról is elérhető YouTube csatornánkra feltöltött helpvideókat (adatbázisok távoli elérése és az eduID használata) összesen 3011-szer tekintették meg, ami 337 óra megtekintési időt jelent.

4.4 KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉS

2023-ban szolgáltatóként 175 hazai könyvtárral álltunk könyvtárközi kapcsolatban, és külföldi könyvtáraknak is küldtünk dokumentumokat (17 esetben közvetlenül, elektronikus formában, 24 alkalommal eredetiben, az Országos Széchényi Könyvtár közvetítésével). A hozzánk beérkezett kérések száma 918 volt (2022-ben 655), ebből 604 kérés könyvekre, 314 folyóiratokra vonatkozott; a kérésekből 785 érkezett az ODR portálon. Ezek 92%-át, azaz 840 db-ot teljesítettünk: 440 dokumentumot eredetiben kölcsönöztünk, 1 fénymásolatot küldtünk, 399-et elektronikus formában szolgáltattunk, közülük 36-ot nálunk el-

Kérés	2019	2020	2021	2022	2023
saját olvasóinknak érkezett	817	564	769	721	1021
más könyvtáraknak szolgáltatott	972	936	808	622	840

A könyvtárközi kölcsönzés alakulása az elmúlt öt évben (teljesült kérések)

Kérés	Szám	Teljesítés	Eredeti	Nyomtatott	Elektronikus
beérkezett	918	adott	440	1	399
küldött	1088	kapott	775	5	241

A könyvtárközi kölcsönzés statisztikai adatai 2023-ban (dokumentumok, db)

érhető online forrásból letöltve; a szkennelt oldalak száma 7326 volt (2022-ben 5819). A tárgyévben 40%-kal több kérés érkezett, mint 2022-ben, ezen belül most nőtt a folyóiratokra vonatkozó aránya. Könyvtárunk 2023-ban az ODR portálon keresztül teljesített kérések száma alapján országosan a 14. helyen áll. Leggyakrabban a vidéki egyetemi könyvtárak fordultak hozzánk, de a korábbinál több kérés érkezett fővárosi könyvtáraktól; különgyűjteményeink állománya iránt is nőtt az érdeklődés, bár szabályzatunk gyakran nem tette lehetővé e kérések teljesítését.

Az EMMI 2023-ra 2 600 000 Ft ODR támogatást ítelt meg a könyvtárnak, ennek segítségével további értékes külföldi szakmonográfiák érhetőek majd el gyűjteményünkben.

Olvasóink ez évben 1088 könyvtárközi kérést adtak le (2022-ben 755-öt). A belföldi kéréseket lehetőség szerint az ODR portálon indítottuk (849 db), ahol erre nem volt mód, ott e-mailben kerestük meg partnereinket, külföldről pedig az OSZK online felületén kértünk dokumentumokat (183 db). A kérések 94%-a teljesült: 775 eredetiben, 241 elektronikus formában, 5 fénymásolatban érkezett. A teljesült kérések 16%-át külföldről kaptuk meg; a nemzetközi kölcsönzést 61 olvasó vette igénybe. Olvasóink 2023-ban is 50%-os kedvezményrel kölcsönözhetek 3 kötetet külföldi gyűjteményekből; 103 ilyen kérés volt, ez a könyvtárnak 240 600 Ft költséget jelentett.

4.5 RAKTÁROZÁS, ÁLLOMÁNYELLENŐRZÉS

2023-ban az Olvasószolgálat 10 880 kötet könyvet vett át raktározásra a Gyűjteményszervezési Osztálytól, ezek nagy része a külső raktárba került. Törlésre jelöltünk 2 olvasó által elvesztett könyvet, 4 behajthatatlan tartozást, valamint elavult dokumentumokat (20 folyóiratcím és 1 lexikon).

Arany János utcai raktárunkban a 400-ezres jelzetű könyveknel ellenőriztük, hol hiányzik a példányrekordokban a vonalkód, ezeket pótoltuk, egyúttal számos hiányos vagy téves példányadatot javítottunk. A könyvtár épületében dolgozó raktárosok feladata a napi kiszolgálás mellett az új könyvek tartalomjegyzékének szkennelése és a fájlok bibliográfiai rekordhoz kapcsolása, ez 2023-ban 6490 kötet volt. Az ő feladatuk a budapesti könyvtárközi kérések kézbesítése, esetenként az ajándékba vagy hagyatékként kapott kiadványok szállítása, továbbá a beérkező új dokumentumok állománybélyegzővel történő ellátása.

Az MTA székházának tervezett felújítása miatt a Keleti Gyűjtemény és a Kézirattár szinte teljes állományát ki kellett költöztetni a törökbálinti raktárba. Januártól májusig raktárosaink mindkét helyszínen segítettek ebben a munkában.

Az év elején befejeződött az MTA kiadásában megjelent folyóiratok másodpéldányainak külső raktárba szállítása. Elvégeztük a belső folyóiratraktárak teljes felmérését, a Pince1 és földszinti raktárak átrendezését. Ebből az állományrészről – előzőleg minden példányt jelölőcímkével ellátva – Törökbálintra szállítottunk, és ott polcra rendeztünk 237 ritkábban használt folyóiratcímet (kb. 335 pfm).

A törökbálinti raktárból az éves forgalom olvasói kérésekre kb. 5500 könyvtári, illetve levéltári egység volt (2022-ben kb. 7050). Ezek megoszlása gyűjteményenként: az Olvasószolgálatra 3415 db könyv és 35 db mikrofilm, a Folyóirat-olvasóba 385 kötet folyóirat, a Keleti Gyűjteménybe 1393 db könyv és folyóirat, a Kézirattárba 27 db disszertáció, a Levéltárba 205 levéltári doboz és 204 levéltári dosszié. Emellett a raktárosok rendszeresen küldtek be könyveket és folyóiratokat feldolgozásra, rekatalogizálásra (hagyatékok, ajándékok, továbbá a Teleki-könyvtárból származó kötetek), összesen kb. 9400 kötetet, majd ezek legnagyobb részét feldolgozás után visszaosztották végleges helyükre. A 800-ezres jelzetű könyvek közül az év során kb. 15 700 kötetet szereltek fel vonalkóddal, listák alapján kb. 1200 könyv meglétét ellenőrizték, valamint befejezték a Nemzeti Casino állományának betétlapokkal történő felszerelését (kb. 4700 db).

Az MTA-tól és más intézetektől érkezett kb. 4000 kötetnyi ajándék is Törökbálinton került elhelyezésre a feldolgozásig, illetve kiajánlásig. Októberben a Ráday Könyvtár elszállította raktárunkból állományának még itt tárolt részét.

Keleti Gyűjtemény

A raktározási feladatok között a legnagyobb kihívást 3. emeleti 600 fm-es raktárunk teljes kiürítése és törökbálintra szállítása, felállítása jelentette, márciusi határidővel. Ezzel minimálisra csökkent az azonnal szolgáltatható dokumentumok száma, de a felújítási munkálatok miatt a terület átadása elkerülhetetlen volt.

4.6 ÁLLOMÁNYVÉDELEM, KÖTÉSZET

A Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály gondozásába tartozó könyvekből 2023-ban 64 darab, főként 1850 és 1945 között megjelent magyar könyvet köttettünk be, 582 500 Ft értékben, valamint 4 muzeálisnak tekinthető darab restauráló kötésére volt lehetőség 105 000 Ft-ért. A kötéseket Szigeti Zoltán és Galambos Éva készítette, a restaurálást Czigler Zsófia végezte. Jól tudjuk, és az osztályon készült belső ellenőrzési jelentés is kiemelte, hogy erre a célra több pénzt kellene fordítani, sajnos azonban anyagi forrásaink is, és a kellő tudású külső szakemberek szabad kapacitása is szerény.

Raktárainkban az átrendezések, költöztetések során mind a kiadványokat, mind a polcokat takarítjuk, rendszeresen mérjük a levegő hőmérsékletét és páratartalmát; ez utóbbi értéke belső raktárainkban egyenletesnek tekinthető (40-50%), a külső raktárban szélső érték a téli időszakban kb. 30%, nyáron 60% körül van, de a napi ingadozás nem jelentős. A törökbálinti TB4 raktárrészben kialakított trezor helyiséget klímaberendezés és mozgásérzékelő beszerelésével sikerült alkalmassá tenni muzeális dokumentumok tárolására is.

A 2023-ban állományba vett könyvekbe és szabadpolcra kerülő folyóiratfüzetekbe került kb. 11 420 db RFID tag, ezen kívül az év során kb. 51 000 db, 2018 előtt beszerzett könyvet szereltünk fel ezekkel. Jelenleg a törzsgyűjteményben mintegy 263 000 biztonsági jellel ellátott dokumentum van.

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

A Szántai-gyűjtemény nagyalakú térképabroszai részére új térképtartó dobozokat rendeltünk, és azokba átraktuk őket.

Az NKA 20811/19 számú, egyedi dokumentumok restaurálására kiírt pályázatán a Keleti Gyűjteménnyel együtt nyertünk. A FoKa Art a restaurálási munkát elkezdte.

Keleti Gyűjtemény

Az év folyamán az NKA A2032/N9191 számú restaurálási pályázatán a Kézirattárral együtt vettünk részt. Az elnyert összegből 500 000 Ft értékben 3 kéziratunkat tudjuk rendbehozatni.

2023-ban a könyvtár saját erős restaurálási szerződéseket is kötött: 1,5 millió értékben 3 kéziratot, valamint a Kaufmann-gyűjtemény régi nyomtatott könyvei közül négyet sikerült restaurálni és konzerválni; 185 000 Ft értékben egy digitalizálással kapcsolatos beavatkozás történt; illetve 690 000 Ft-ért bűnjelként lefoglalt és megőrzésre átadott kéziratokat kellett fertőtleníteni. Összesen 2 375 000 Ft értékben vállalta a könyvtár az állományvédelmi munkák finanszírozását.

4.7 REPROGRÁFIAI SZOLGÁLTATÁSOK

2023. július 1-jétől megemeltük a reprográfiai szolgáltatások díjait, azonban az önkiszolgáló másológépeken végzett szkennelés továbbra is díjtalan.

A Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztályon a feltölthető másolókarttyákra olvasóink 87 000 Ft-ot fizettek be. A karttyakkal fénymásolásra, nyomtatásra és szkennelésre van lehetőség két készüléken, továbbá egy Zeutschel zeta típusú szkennert is a látogatók rendelkezésére áll.

Készpénzfizetés ellenében a folyóirat-pultnál van lehetőség nyomtatásra, ebből 54 000 Ft bevétel keletkezett. Idén az osztályon 26 megrendelésre 264 fénymásolat és 4 megrendelésre 332 szkennelt felvétel készült, összesen nettó 52 000 Ft értékben.

Könyvtárunk kiadványainak értékesítéséből az osztály nettó bevétele 262 000 Ft volt.

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

Digitális felvételek száma: 8410 db

Papíralapú másolatok száma: 2052 db

Tárgyfotó-felvételek: Kőrösi Csoma Sándor darjeelingi sír-emlékét ábrázoló festményt 3D-ben digitalizálta a Special Effects Zrt. a nagycenki Széchenyi István Emlékmúzeum új állandó kiállítására.

Keleti Gyűjtemény

A Keleti Gyűjtemény olvasói kérésre végzett reprográfiai szolgáltatásaiból, illetve kéziratok és könyvek szkenneléséből és a gyűjtemény által külföldre kiadott felhasználási engedélyekből 3 367 083 Ft bevétel folyt be a könyvtár számlájára. Ebből helybeli másolás: 131 180 Ft volt. Ez azonban csak a pénzbevételt jelenti, mert sok esetben – kiemelkedő külföldi szerzők, fontos kiadók esetében – a szokásos egy tiszteletpéldányon kívül inkább általunk kiválasztott könyvek megküldését kértük az elkészítés, illetve az engedély ellentételezéseként.

Saját kiadványok értékesítéséből a Keleti Gyűjteményben 2023-ban 50 800 Ft folyt be.

A Keleti Gyűjteményben állományvédelmi digitalizálás is folyik. Zeutschel könyvszkennereinkön 2023. év folyamán raktárosunk egyéb feladatai (olvasói rendelések, saját projektek) mellett, legnagyobb számban keleti kéziratok digitalizálását végezte, összesen 188 032 felvételt készített.

Ezzel párhuzamosan a digitalizáló műhelyben is folyt kézirat szkennelés, ott elsősorban a méretük miatt más gépi háttérrel igénylő darabok készültek, felvételszám: 93 169, vagyis a gyűjtemény állományából összesen 281 251 felvétel készült. Ehhez járul még a Dunhuang Academy számára a Stein-gyűjtemény szkennelése, ami a projektek között szerepel.

4.8 ELEKTRONIKUS TARTALOMSZOLGÁLTATÁS, SZAKINFORMATIKA

Katalogizálás és a szolgáltatás informatikai támogatása

Év közben folyamatos volt a feldolgozással kapcsolatos „napi kérések” kiszolgálása. Ehhez kapcsolódóan, többek között különböző válogatásokat, legyűjtéseket, illetve csoportos javításokat végeztünk az adatbázisban, új feldolgozási űrlapot hoztunk létre, új nyomtatási sablont készítettünk, raktári ellenőrzéshez listákat állítottunk össze, új raktáriszám-tartományok használatát állítottuk be, ellenőrzés és mentés után több mint 2000 db selejtezésre kijelölt rekordot töröltünk, jogosultságokat változtattunk, statisztikai adatszolgáltatást végeztünk a többi osztály részére, Aleph-kliens telepítését végeztük otthoni gépre, valamint paramétertáblák beállításain változtattunk, ellenőriztük, és ahol szükséges volt javítottuk a dolgozói felhasználók elérhetőségi adatait, valamint számos OPAC-megjelenítési hibát javítottunk.

Az év folyamán több alkalommal is végeztünk csoportos javításokat és módosításokat a különgyűjteményi rekord-állományban.

Az antikva-rekordok leválogathatóságának érdekében új BAS-kódot vezettünk be (BAS=ANT), amit csoportos művelettel 4600 db rekordba tettünk be. A Kézirattár munkatársával együttműködve egységesítettük és javítottuk a rekordok 700-as, 710-es illetve 751-es mezőiben szereplő információkat. Folyamatosan végeztük az RBK-s rekordok ellenőrzését és online javítását is, mintegy 26 000 db RBK-s rekordban javítottuk batch-ben, valamint online a 751-es mező tartalmát, valamint mintegy 1000 db RBK-s rekordban módosítottuk az 561-es mezőt. 161 db RBK-s rekordhoz 187 db példányrekordot készítettünk automatikus példánygenerálással. A Keleti Gyűjtemény raktári állománynak költöztetése kapcsán több mint 25 ezer példányrekordban módosítottuk a gyűjteményi kódot, 90 463 db példányrekordban cseréltük a példánystátust (47). A Li-geti-hagyaték rekordjaihoz példányokat generáltunk (698

BIB-hez 698 példányrekordot), majd elvégeztük a szükséges módosításokat a bibliográfiai rekordokban. 900 db Scheiber-rekordot töltöttünk fel Excel-táblák alapján, majd elkészítettük hozzájuk a példányrekordokat.

Osztályközi egyeztetést követően elindult a folyóiratok tárgyszavazása. Eddig 531 db folyóirat tárgyszavazása készült el, amiből 350 db Aleph-be is be lett töltve.

A Gyűjteményszervezési Osztály munkatársai által összeállított listák alapján elkezdtük a Teleki-állomány megjelölésére használt 561-es mezőtartalom feltöltését a rekordba. Eddig 577 db rekordba került be a mező.

Az Universal Short Title Catalogue (USTC) megkeresésére összeállítottuk a könyvtár állományában lévő, 1450 és 1700 között megjelenet nyomtatott művek listáját.

Folytattuk a Szántai-térképgyűjtemény rekordjaival kapcsolatos munkát is: javításokat végeztünk a rekordokban, az 561-es mező adatai alapján példányrekordokat készítettünk (823 BIB-hez, 823 db példányrekord készült), valamint elkezdtük a REAL-feltöltéshez szükséges adatok táblázatos formában való kigyűjtését.

Folytattuk a Mikrofilm A-s rekordok javítását, példányrekordok létrehozását.

A tavalyi évhez hasonlóan az idén is végeztük a REAL-ba feltöltött rekordok (pl. Akadémiai Kiadó, Stein-hagyaték, Magyar Nemzeti Levéltár kiadványai) linkjeinek rögzítését Aleph-ben, a BIB-rekordok 856-os mezőjében.

Az év folyamán rendszeresen részt vettünk a MARC21-munkacsoport egyeztető ülésein, amelyeken képviseltük a szakinformatikai szempontokat katalogizálási kérdésekben.

Az osztályvezetők részére folyamatosan megküldtük a havi leltári listát és katalogizáló statisztikát. Az éves leltá-

rozás áttekintéséhez előzetes éves leltári listát készítünk, amelyben meghatároztuk a duplum, illetve a hiányzó leltári számokat.

Az év folyamán 13 771 db BIB-rekordot küldtünk be a MOKKA-ba. A beküldés után a BIB-rekordokban elvégeztük a szükséges módosításokat (MOK-mező aktualizálása).

2023-ban előkészítés és az osztályokkal történő egyeztetés után 11 943 db BIB-rekordot küldtünk be WorldCat nemzetközi katalógusba. A beküldés után betettük a küldés dátumát a rekordokba.

A Nemzeti Casino-s rekordállományból különböző szempontú legyűjtéseket készítettünk, valamint statisztikai adatokat szolgáltatunk. Emellett mintegy 5000 db NC-s példányrekordban módosítottuk a feldolgozási státuszt.

A téli szünetben teljes indexelést végeztünk az adatbázisban. Online és szervizzel is töröltük a kapcsolat nélküli rekordokat az 561-es indexből.

Elláttuk a szünetekkel (hosszú hétvégék, téli és nyári szünet) kapcsolatos szakinformatikai feladatokat: az OPAC és a Primo-felületen tájékoztató szövegeket tettünk közé, távolítottunk el, módosítottuk vagy éppen teljesen letiltottuk a nyilvános előjegyzési lehetőséget, átütemeztük a raktári kéréseket legyűjtő szervizek futását, majd – nyitáskor – visszaállítottuk a kiinduló állapotot. Közreműködünk az olvasói tájékoztató levelek kiküldésében.

A gyűjteményszervezési és olvasószolgálati munkatársakkal együttműködve elindítottuk a folyóiratok online előjegyzési rendszerét. Ennek kapcsán mintegy 100 000 példányrekordot módosítottunk, illetve 17 000 db példányrekordot hoztunk létre. Beállítottuk a legyűjtések ütemezését, módosítottuk a kérelmek szerkezetét. Mindezek után szeptemberben indult el a szolgáltatás.

Könyvtári keresőrendszerek (Web-OPAC, Primo, SFX)

A 2022-es évhez képest szinte minden műveleti típust tekintve növekedtek az OPAC-unkra vonatkozó forgalmi adatok. Többek között a hosszabbítások száma 22%-kal, az előjegyzések száma (címre) pedig 13%-kal növekedett 2023-ban.

2023-ban a Web-OPAC-ban 208 981 tranzakciót indítottak külső IP-címeiről, ugyanezen szám belső IP-címeiről 35 423 volt. Összesen 244 404 elérést regisztráltunk.

Művelet típus	Összes elérés	Belső elérés	Külső elérés
Több mezős keresés	275	9	266
Egyszerű keresés	16 507	1060	15 447
CCL keresés	1900	204	1696
Összetett keresés	8883	5390	3493
Több adatb.keresés	95 803	19 636	76 167
Szűkített keresés	422	76	346
Olvasójegyem	2916	511	2405
Webopac segítség	199	18	181
Böngészés	22 677	7701	14 976
Z39.50 keresés	91 579		91 579
Mentés	3243	818	2425
Összesen	244 404	35 423	208 981

Tranzakciók száma Web-Opac-ban művelettípusonként

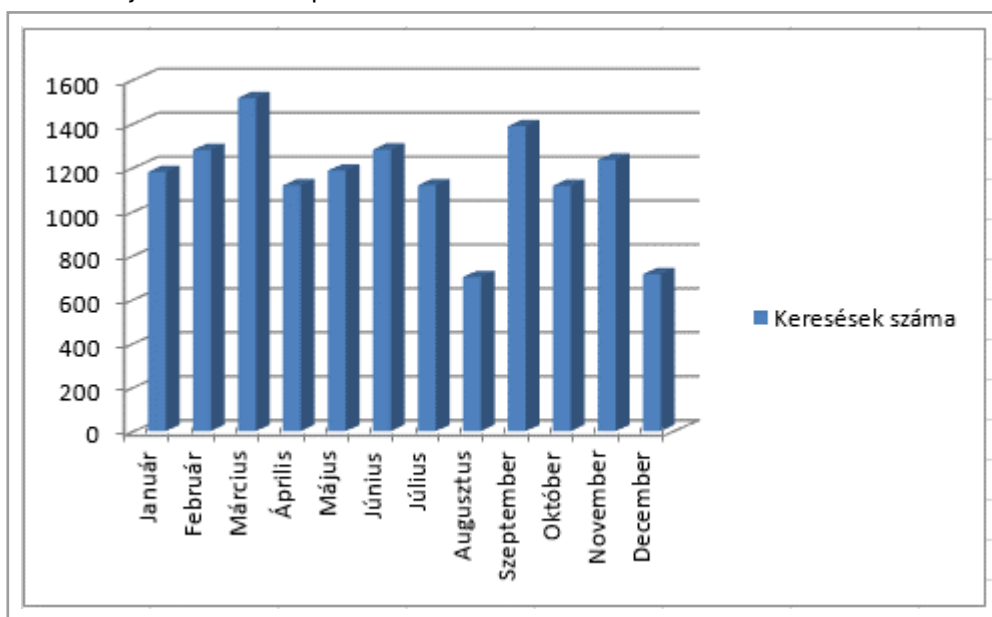
Művelet típus	Tranzakció száma
Hosszabbítás	1147
Előjegyzés (elérhető példányra)	189
Előjegyzés (elérhető címre)	5784
Összesen	7120

A kölcsönzési műveletek eloszlása Web-Opac-ban

Az elmúlt évben is folyamatos volt a Primo felületén a hír-blokk aktualizálása. A Primóban a folyóirat-előjegyzéssel kapcsolatban módosítottuk a példányadatok megjelenítését, valamint az előjegyzéskérő űrlapot. A rendszerben 2023-ban 13 837 db keresést regisztráltunk, ez közel 20%-os emelkedést jelent a tavalyi év adatához képest.

új felhőalapú rendszerük (ALMA) használatával kapcsolatos tapasztalataikról.

Elkészítettük a tervezett platformbeszerzéshez kapcsolódó közbeszerzési pályázat részét képező műszaki dokumentációt.

Az SFX-rendszeren keresztül 131 187 db teljes szövegű folyóirat, valamint 81 890 teljes szövegű könyv érhető el. Az SFX-ben mérhető keresések száma 121 422 volt 2023-ban, amelyek döntő többsége könyvtáron kívüli megkeresés volt.

Az év folyamán 299 db e-book metaadatait töltöttük be rendszerbe. Rendszeresen végeztük a rendszer karbantartásával összefüggő feladatokat: KB-update, statisztikai adatok frissítése, apache-logok törlése.

Rendszerfejlesztés

Folytattuk a tájékozódást és a dokumentációk tanulmányozását a könyvtári szoftver-váltás lehetőségei kapcsán.

Látogatást tettünk a KSH könyvtárában, ahol részletes bemutató keretében megtekintettük a LibMate új típusú könyvtári rendszert. Részt vettünk a BME OMIKK-ban tartott „Alma-apon”. A KFKI könyvtárosai munkamegbeszélésre érkeztek hozzánk, amely keretében beszámoltak az

REAL repozitórium

Repozitóriumi gyűjteményeink tovább gyarapodtak a könyvtár digitalizálási projektjeinek, valamint a pályázati támogatások és a DOI-regisztráció kapcsán egyre nagyobb számú partnerünknek köszönhetően. 2023-ban számos kiadóval sikerült megállapodást kötnünk meglévő digitalizált állományunk kiegészítésének érdekében: Térinformatika, TermészetBúvár, Gyógyszerészet, BTK Régészeti Intézet könyvsorozatai. REAL-I képgyűjteményünk bővült Stein Aurél fotógyűjteményének mintegy 2700 darabjával, valamint 1300 boroscímkevel a tokaji Világörökségi Bormúzeum, valamint Pongrácz László és Kádas Dániel gyűjteményéből, illetve akadémikus portrékkal, székfoglalókon készült fotókkal. A REAL-EOD könyvgyűjtemény pedig az Akadémiai Kiadónál megjelent mintegy 1500 kötetrel gyarapodott.

2023-ban 9101 regisztrált felhasználója volt a REAL-nak. Az év során 5 629 734 letöltésre került sor.

A repozitórium gyűjteményeinek gyarapodása 2023-ban

Repozitórium	2023-ban bekerült rekord (db)	Összes rekord (db)	Leírás
REAL	26 464	166 464	A gyűjtemény a kutatók által beküldött tudományos közleményeket, az OTKA/NKFIH-hoz benyújtott kutatási jelentéseket, valamint a DOI-regisztráció kapcsán beküldött fájlokat tartalmazza
REAL-J	1867	25 998	A gyűjtemény az MTA KIK digitalizálási projektjeiből, az MTA KFB által támogatott orgánumok beszolgáltatásából, és a DOI-regisztráció kapcsán beküldött fájlokat tartalmazza
REAL-EOD	2222	18 064	A gyűjtemény az MTA KIK digitalizálási projektjeiből, az MTA KFB által támogatott orgánumok beszolgáltatásából származó fájlokat tartalmazza
REAL-d	86	1389	A gyűjtemény az MTA doktora cím kapcsán létrejövő pályázati dokumentációt tartalmazza
REAL-PhD	112	1745	A gyűjtemény a KPA adatbázisba feltöltött, valamint az MTA KIK-kel együttműködési megállapodást kötött egyetemek/főiskolák által feltöltött doktori dolgozatokat tartalmazza
REAL-R	72	1976	A gyűjtemény az MTA KIK digitalizálási projektjeiből származó fájlokat tartalmazza
REAL-MS	903	27 507	A gyűjtemény az MTA KIK digitalizálási projektjeiből származó fájlokat tartalmazza
REAL-I	4167	10 675	Az MTA KIK-ben őrzött képdokumentumok gyűjteménye

Digitalizálás

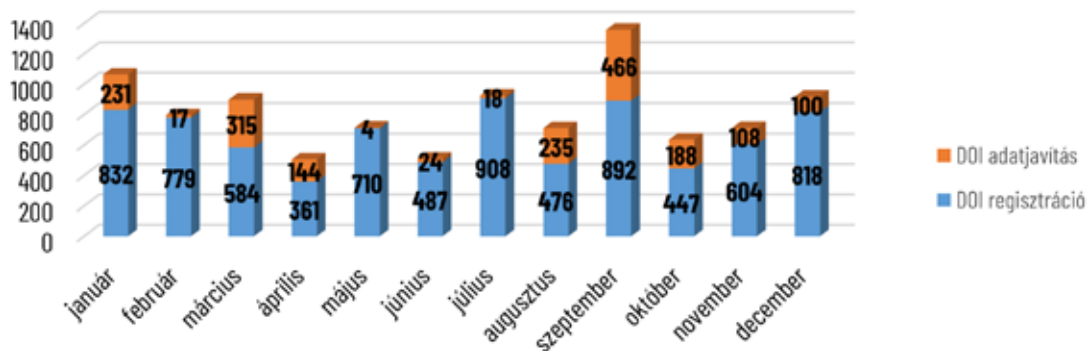
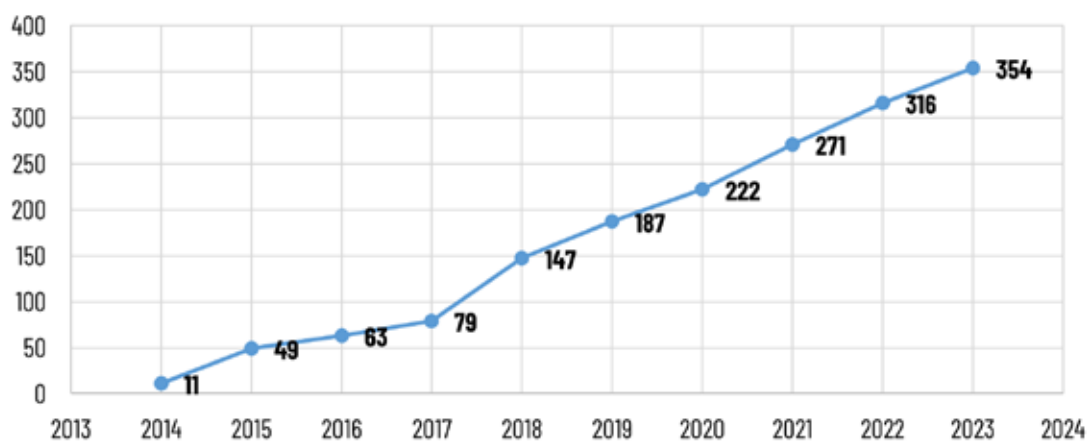
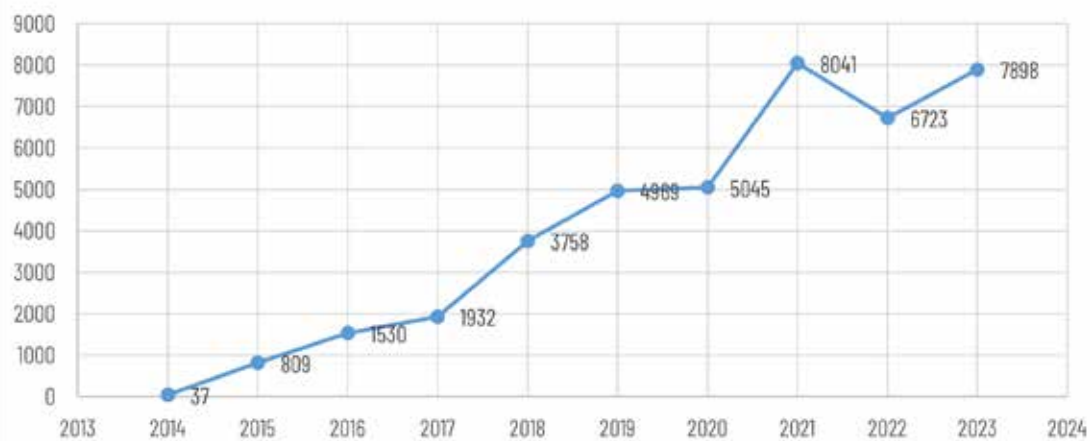
A digitalizáló műhelyben – a mindennapi állományvédelmi szkenelés és az olvasói megrendelések mellett – befejeződött a Kaufmann-gyűjteményben őrzött könyvdokumentumok digitalizálása. Számos kiadótól kaptunk engedélyt a repozitóriumunkból hiányzó füzetek digitalizálására, így sok hiányos sort tudtunk pótolni. Folytatódott a mikrofilm-tárunkban őrzött, G. Fábri Zsuzsa által készített akadémikusportrék digitalizálása is.

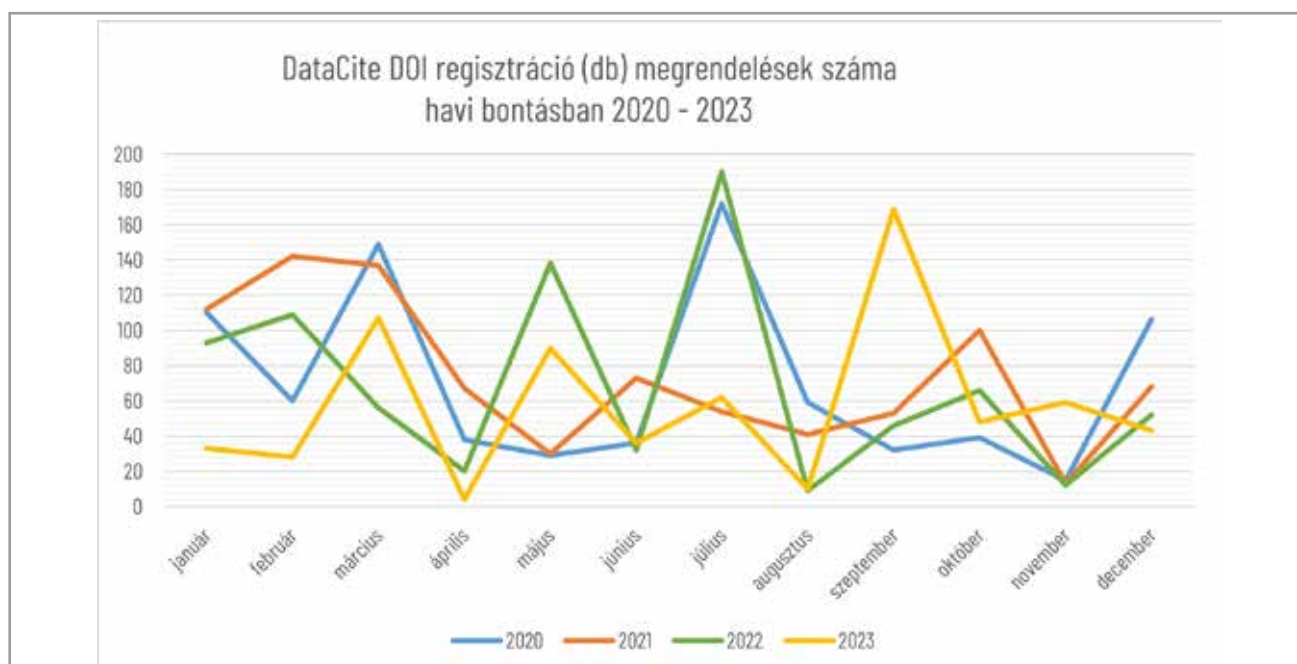
DOI regisztráció

Annak érdekében, hogy tudományos kontextusban megfeleljenek a kiadványok a hivatkozás követelményeinek,

a hivatkozott tartalomnak hosszú távon megtalálhatónak kell lennie a digitális világban. Egyre több kiadó ismeri fel ezt és alkalmazza a DOI-val való azonosítást.

A DOI (digital object identifier) online tartalmak azonosítására szolgáló egyedi azonosító, melyet regisztrálunk folyóiratokhoz, könyvekhez, könyvfejezetekhez, PhD-dolgozatokhoz és kutatási adatokhoz. Az MTA KIK két ügynőség segítségével kínálja a szolgáltatást: a DataCite és a CrossRef csatlakozott partnere.

CrossRef DOI 2023 - Regisztráció és adatjavítás (db)**Az MTA KIK által CrossRef DOI-val ellátott kiadványok számának növekedése 2014-2023****CrossRefnél regisztrált DOI-k száma évenkénti bontásban 2014-2023**

CrossRef DOI regisztráció 2020–2023	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	Összesen
2020	354	215	284	322	288	653	542	265	398	341	700	683	5045
2021	963	462	529	595	1080	721	654	437	596	613	704	687	8041
2022	612	686	456	320	536	636	363	445	552	492	840	785	6723
2023	825	779	584	361	710	487	908	476	892	447	604	818	7891

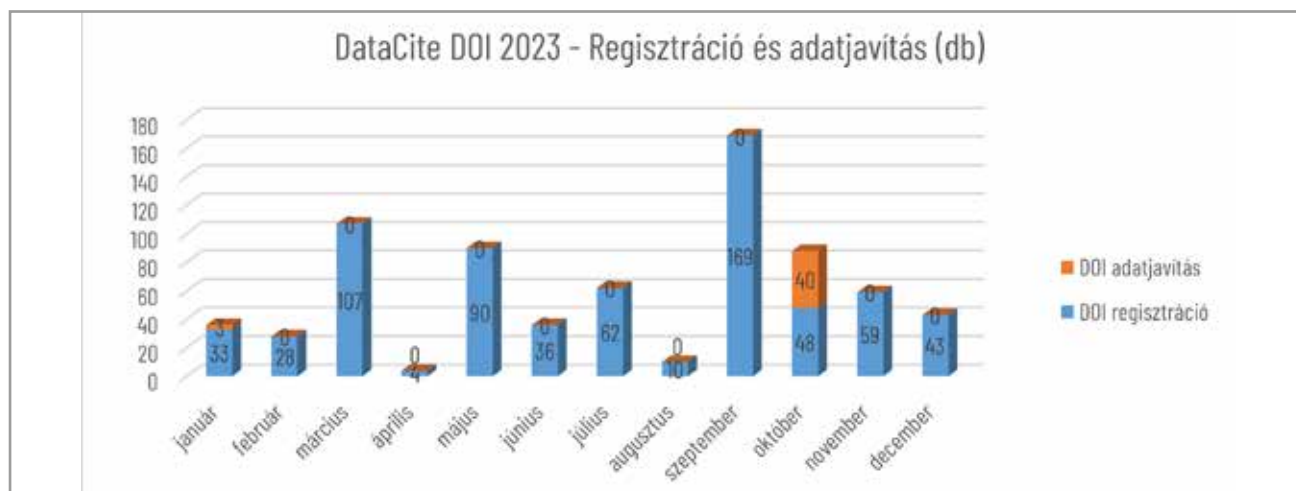
CrossRef ügynökség

354 partnerünk veszi igénybe a CrossRef DOI ügynökség szolgáltatását, közülük 40-nel 2023-ban írtuk alá az együttműködési megállapodást (további 5 esetben a korábbi megállapodás módosítására került sor). Az év folyamán 246 kiadványhoz 7898 DOI-t regisztráltunk. Összesen 1850 DOI adatfrissítést (URL módosítás vagy egyéb adatjavítás) végeztünk el. 21 alkalommal kellett Primary/Alias DOI-státuszt beállítanunk, mely az úgynevezett „rontott” DOI-azonosítók korrigálását szolgálja. 2023-ben 95 alkalommal érkezett inaktív DOI-jelzés. Prefix ownership transzfert 4 esetben kezdeményeztünk, ez a prefix kezelési jogának átruházását jelenti.

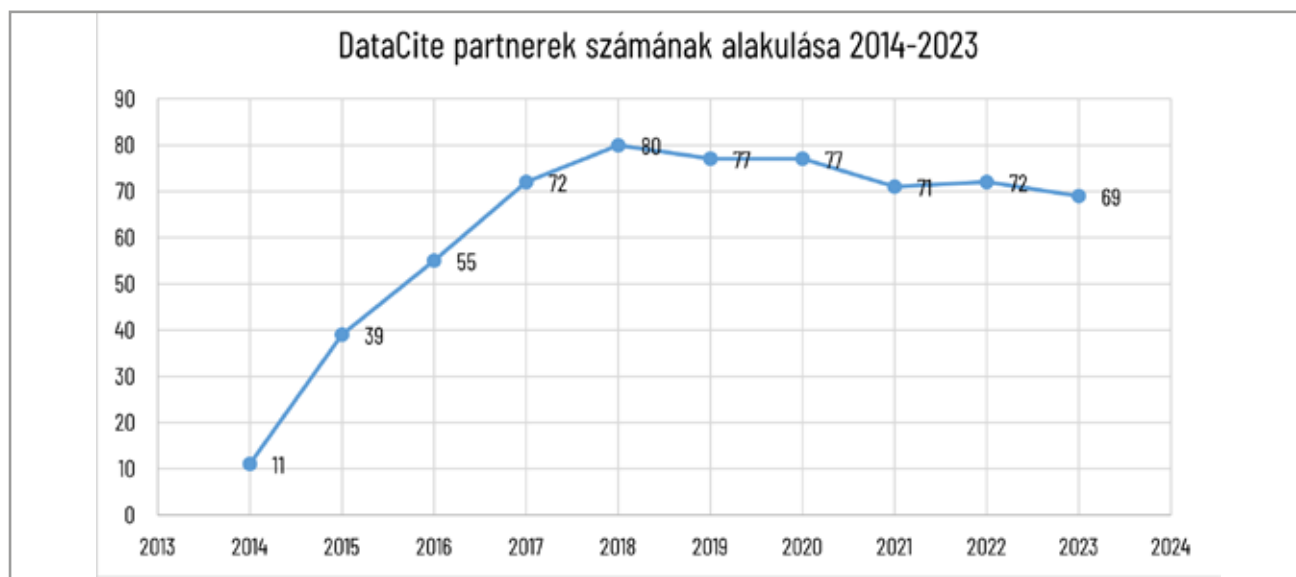
2014 óta a CrossRef ügynökségnél összesen 40 742 DOI-t regisztráltunk.

DataCite ügynökség

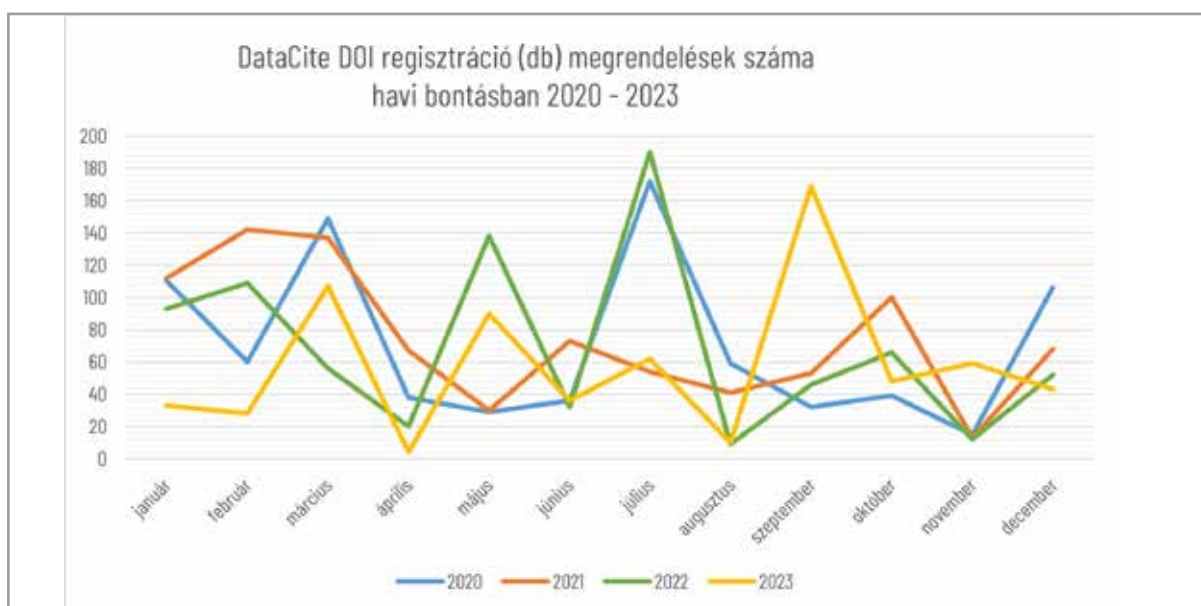
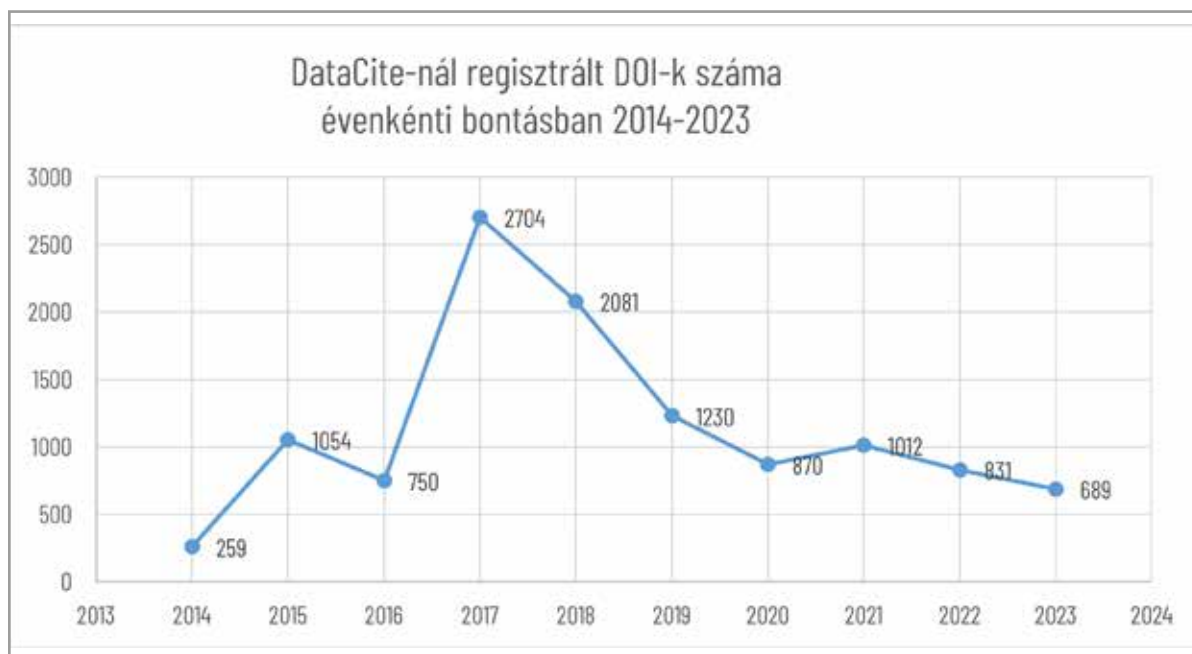
A DataCite-nál 2023-ban 69 partnerrel álltunk együttműködésben, kiadványokhoz, illetve adattárakhoz biztosítottunk DOI azonosítót. Az év folyamán 689 DOI azonosítót regisztráltunk, ebből 416 disszertáció volt. 43 DOI adatfrissítését (URL módosítás vagy egyéb adatjavítás) végeztük el.

A DataCite ügynökség elsősorban kutatási adatok azonosítására specializálódott, a díjszabásukat is ennek megfelelően alakították ki. Az aktuális feltételek szerint a szolgáltatás díja 3 összetevőből áll: egyesületi tagdíj, intézményi díj, valamint a DOI-regisztrációs díj. A szolgáltatási díj változás eredményeként DataCite DOI-partnereink száma csökkenő tendenciát mutat. 2023-ban 3 prefix transzfer lebonyolítását kezdeményeztük, azaz a DataCite ügynökségnél nyilvántartott DOI-prefixet átkértük a CrossRef ügynökséghez.

2014 óta a DataCite ügynökségnél összesen 11 480 DOI-t regisztráltunk. Az adatok a DataCite Fabrica nevű kezelőfelületéről származnak, és tartalmazzák azokat az eseteket is, ahol magát a DOI-azonosítót kellett javítani, mert formailag nem volt megfelelő.

DataCite DOI regisztráció 2020–2023	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	Összesen
2020	110	60	149	38	29	36	172	59	32	39	15	106	845
2021	112	142	137	67	30	73	54	41	53	100	13	68	890
2022	93	109	56	20	138	32	190	9	46	66	12	52	823
2023	33	28	107	4	90	36	62	10	169	48	59	43	689

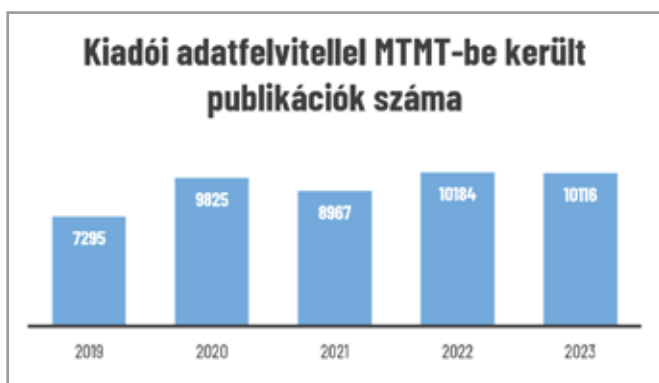
Online publikálási platformok

Az Open Journal System szolgáltatásunkat jelenleg 50 ügyfél veszi igénybe. Ezek közül 39 szerkesztőség publikál ezen a platformon, 10 még csak teszteli a rendszert, 1 kiadvány pedig megszűnt.

Az Open Conference System szolgáltatásban 2023-ban már hatodik alkalommal jelent meg a HUNGARNET Egyesület közreadásában a Networkshop konferenciakötet.

MTMT feldolgozás

2023-ban 10 116 rekord került be az MTMT-be az MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság vagy egyéb pályázati támogatás, DOI-regisztráció, illetve önkéntes csatlakozás kapcsán a kiadói adatfelvitel keretében.

Az év során 55 új szerkesztőség csatlakozott a kiadói adatfelvitelhez, jelenleg 408 kiadói partnerrel dolgozunk együtt. Az új DOI-partnereknek minden alkalommal javasoljuk a kiadói adatfelvitelt – az 55 új csatlakozó közül 34-en DOI-partnerek, 21-en pedig DOI-megállapodás nélkül, attól függetlenül kerestek meg minket és vették igénybe a kiadói adatfelvitel lehetőségét.

Az MTMT-ben 313 aktív kiadói admin dolgozik, számukra folyamatosan biztosítunk konzultációs alkalmakat; ezt a lehetőséget az új és a már gyakorló adminok is igénybe vehetik.

A kiadói adatfeltöltésről az egyéni konzultációkon kívül kettő, a DOI-partnereink között meghirdetett előadást tartottunk, amelyeken összesen 84 érdeklődő vett részt.

Számítógépes referenz szolgáltatás

A térítéses szolgáltatás keretében idézettség figyelt, impaktfaktorlisták összeállítását vállaljuk, valamint a kutatók publikációs listájának és ezek hivatkozásainak integrálását a Magyar Tudományos Művek Tárába (www.mtmt.hu). Emellett tájékoztatást és segítséget nyújtunk a könyvtár repozitóriumának (REAL) használatával kapcsolatban.

A szolgáltatás alapvető forrásai továbbra is a Web of Science adatbázis, illetve a MATARKA tartalomjegyzék-adatbázis voltak.

2023-ban 8 ügyfelünk volt, az általuk megrendelt szolgáltatásokra 217 óra munkaidőt fordítottunk, valamint 6 fő számára egyszerű kérdésekről e-mailben adtunk felvilágosítást.

5. SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁS: TUDOMÁNYELEMZÉS ÉS TUDOMÁNPOLITIKAI TEVÉKENYSÉG

Vizsgálatsorozat az MTA Kiváló Kutatóhely értékelési rendszer támogatásához

Az MTA Kiváló Kutatóhely (KMT) Bizottságának képviseletében az MTA Titkársága ebben az évben is felkérte a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztályt (TTO), illetve Soós Sándort a pályázat értékelési rendszernek módszertani támogatására, valamint a bibliometriai adatgyűjtés, -feldolgozás és az elemzések elkészítésére. A nyár folyamán több egyeztetés zajlott az érintettek között, a pályázat új módszertani fejlesztéseket igényelt a TTO részéről a bölcsészettudományi területek tudomány-metriai értékelése területén. A TTO az év folyamán kiterjedt vizsgálatsorozatot végzett a bölcsészettudományok Magyar Tudományos Művek Tárára (MTMT) alapozott tudomány-metriai értékeléséről. Az eredményeket a KMT szeptemberi ülésén mutatta be a bizottságnak. Az érintettek részéről is kedvező fogadtatású eredmények alapján a bizottság a vizsgálat folytatását (az eredmények finomhangolását) javasolta, amely a várhatóan a pályázati értékelésbe épül be, ugyanakkor az MTMT (értékelési célú) fejlesztése területén is jelentős előrelépést jelent.

Részvétel az MTA kifogásolható közlési gyakorlatot vizsgáló elnöki bizottságának munkájában

Az MTA Főtitkára megbízásából a 2023 második felében a TTO folyamatos felméréseket végzett az MTA kifogásolható közlési gyakorlatot vizsgáló elnöki bizottság informálásához, illetve elkészítette a bizottsági jelentés szakmai háttéranyagait. Soós Sándor a bizottság tagjaként is részt vett a munkában. A szakmai háttér munka elsősorban az alábbiakat foglalta magában:

- A predátorgyanús, illetve megkérdőjelezett státuszú nemzetközi lapkiadók (MDPI, PloS, Frontiers) szerepének elemzése a hazai tudományos kibocsátásban.
- A nemzetközileg nyilvántartott predátorlisták, illetve a skandináv folyóiratminősítő kataszterek (svéd lista, finn lista) részletes összehasonlító elemzése, illetve a

hazai potenciális bevezetésüket elemző hatástanulmány.

Szeptemberben elkészült az elnöki bizottság szakmai jelentése a Vezetői Kollégium számára, valamint az elnökségi előterjesztés céljából. A jelentést az MTA honlapján közzétette, és eljuttatta a hazai tudománypolitika és felsőoktatás szereplőjéhez. Az év végén a vizsgálatokból Holl András és Soós András tanulmányokat készített a *Magyar Tudomány* számára, amelyek 2024 januárjában jelennek meg.

Magyar Nyelv a Tudományban MTA Elnöki Munkabizottság

Soós Sándor a TTO képviseletében vett részt a munkabizottság magyar nyelvű folyóiratok helyzetét vizsgáló munkájában. Ennek során javaslatot tett a munkabizottság által előterjesztett felmérés és a TTO hazai folyóira-
tokra vonatkozó vizsgálatainak összekapcsolására, illetve bemutatta az erre épülő helyzetértékelés előnyeit. É. Kiss Katalin, a munkabizottság elnöke indítványozta, hogy a TTO által felajánlott, a szerkesztőségek (és a folyóiratkiadás további szereplői) számára hasznosítható vizsgálat kerüljön a KIK szolgáltatásainak körébe, és a Közgyűlést követően készüljön róla előterjesztés az Elnökség számára.

LIBER konferencia

Az MTA KIK szervezésében megrendezett LIBER 2023 nemzetközi konferencia a TTO aktív szakmai részvételével zajlott le. Soós Sándor a konferencia keynote előadójaként képviselte az intézményt, a TTO számos munkatársa (Horváth Dániel, Vida Zsófia, Rusvai Mónika) pedig a rendezvény lebonyolításában vett részt.

MTA Életpálya Monitor

2023ban az MTA Életpálya Monitor kutatási program részeként elindult a Lendület Program 15 éves évfordulójához kapcsolódó kutatás. 2023 májusában sor került egy előzetes tudomány-metriai vizsgálatra. Ez az anyag nem

került nyilvánosságra, mert az volt a célja, hogy a 2024 első félévében végrehajtandó nagyobb léptékű tudomány-metria vizsgálatához nyújtson támpontokat. Az év második felében elkészült a vizsgálatához kifejlesztett, véglegesített online kérdőív leprogramozása és tesztelése, kiküldése és feldolgozása. A kérdőíves adatfelvétel alapján 2024-ben kutatási jelentés és összefoglaló tanulmány készül. Az eredményeket a TTO munkatársai a 2024-es *Magyar Tudomány Ünnepe* rendezvénysorozat keretében sorra kerülő 15 éves jubileumi Lendület Napon mutatják be.

Információ- és szakértői szolgáltatás az MTA és a hazai tudáspolitikai szereplői számára

A TTO alapfeladatai értelmében 2023 folyamán is rendszeres szakmai információs és szakértői tevékenységet végzett az MTA, valamint a hazai tudáspolitikai szereplők számára. Ide sorolhatóak az NKFIH-val lezajlott egyeztetések (megbeszélések a hazai tudományos kibocsátás paraméterei témájában, szakértői közreműködés a European Innovation Scoreboard (EIS) tudásmetria dimenzióinak értelmezésében), valamint a Coalition for Research Assessment (CoARA) uniós kezdeményezés gyakorlati megvalósításának lehetőségeiről. Elkészültek az MTA 2021–22-es időszakról szóló országgyűlési beszámolójához szükséges háttér-elemzések és egyéb anyagok a hazai tudományos publikációs kibocsátás szerkezetéről és elemzéséről.

Fiatalkutatók Akadémiája (FKA)

Az év folyamán aktív együttműködés zajlott az osztály munkatársai (Soós Sándor és Vida Zsófia) és a *Fiatalkutatók Akadémiája* között. Ennek kiemelt eredményeként Soós Sándor meghívott előadóként vett részt a szeptemberben megrendezett *Tudásmetria és kutatásértékelési kerekasztal* című rendezvényen (MTA Székház, szeptember 20.), amelynek apropóját a *Tudásmetria.hu* nevű, az NKFIH által pályázati döntéstámogatáshoz használt szolgáltatás nyújtotta. A rendezvény meghívottjai között szerepelt Gyórfy Balázs (mint a szolgáltatás létrehozója), illetve Szabó István, részt vett továbbá Lovász László, Csépe Valéria és Kollár László.

EISZ–TTO együttműködés

Az *EISZ tényalapú támogatása* TTO-keretprojekt 2023-ban is releváns eredményeket hozott. Az első félévben lezajlott költségvetési tervezés sikerrel használta fel a TTO által készített hasznosulási és optimalizálási tanulmányok eredményeit, továbbá az Elektronikus Információs Szolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) Programtanács (PT) keretében Soós Sándor rendszeresen tájékoztatta a PT tagjait a tudományos kommunikáció releváns trendjeiről és ezek elemzésének eredményeiről (például a megkérdőjelezett gyakorlatot folytató kiadók és folyóiratok hazai kibocsátásban betöltött szerepét illetően).

Együttműködés az HUN-REN Természettudományi Kutatóközponttal (TTK)

Az osztály a HUN-REN TTK-val közösen egy korábbi, közös OTKA-projekt eredményeinek további hasznosítása céljából kutatást indított a kutatói életpályák strukturális bibliometriai elemzésének módszertani fejlesztése, valamint a hazai doktoráltak életpályakutatása céljából (a program közvetlenül illeszkedik az Életpálya Monitor támogatott kutatáshoz). Ugyancsak a TTK-val közös munkára vonatkozó felkérés érkezett az MTA 200 kötetbe szánt, az MTA köztestületre vonatkozó felmérés készítésére az MTA 200 Bizottság részéről.

Közreműködés a Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program, A magyar nyelv digitális támogatása a tudományosság szolgálatában alprogramban

A HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközponttal közös projektben vállalt feladatok körében széleskörű adatgyűjtés és adatfeldolgozás készült a hazai folyóiratok idézettségi hálózatainak modellezése és elemzése céljából az MTMT és a Scopus alapján. A munkálatok ugyancsak alapanyagot szolgáltatnak az osztály által vállalt projekt (*A magyar nyelvű tudományos folyóiratkiadás helyzetértékelése*) számára, amelynek keretében november–december hónapban elkészült számos munkacsomag (módszertan, adatforrások térképezése, a nemzetközi szakirodalom feldolgozása, algoritmikus adatfeldolgozás kialakítása és első kvantitatív elemzések).

Kiemelt szakmai események

- Soós Sándor: *The complex interactions between Open Science and the world of research metrics galore*. Key-note előadás, LIBER 2023, 2023. július, CEU, Budapest.
- Soós Sándor: *Adatbázisszolgáltatások könyvtári támogatása*. Plenáris előadás, Hagyományok és kihívások XI. könyvtárszakmai nap, 2023. augusztus, ELTE Könyvtár, Budapest.
- Soós Sándor: *A nemzetközi adatbázisrendszerek és a publikációs gyakorlat áttekintése tudományometriai szempontból*. Felkért előadás, Az Open Access irányelvek forradalmi hatása a könyvkiadási gyakorlatra workshop, Országos Neveléstudományi Konferencia 2023, 2023. október, ELTE PPK, Budapest.
- Soós Sándor: *The Hitchhiker's Guide to University Rankings: latent factors affecting ranking performance*. Felkért előadás, University Ranking Forum, 2023. november, Óbudai Egyetem, Budapest.

6. ORSZÁGOS PROGRAMOK

6.1 MAGYAR TUDOMÁNYOS MŰVEK TÁRA

Az MTMT működtetése

Az MTMT finanszírozásának rendezetlensége az MTMT 2023. évi működésére is rányomta a bélyegét, ami elsősorban a feladatok tervezhetőségét és a fejlesztések megvalósítását vetette vissza. A folyamatos működést az MTA, az MTA Könyvtár és Információs Központ vezetésének, valamint a közvetlen végrehajtásban részt vevő MTMT Osztály és a SZTAKI erőfeszítéseinek köszönhetően 2023-ban is sikerült biztosítani.

A működtetett adatbázisban a közlemény állománya megközelítette a 2 és fél milliót, több mint 120 ezer új tétellel 2023-ban. Az idézskapcsolatok száma majdnem 11 és fél millió, amiből a gyarapodás meghaladta az 1 milliót, aminek a fele a Web of Science adatbázisból automatikus átvétellel került be az MTMT-be. Emellett több mint 80 ezer azonosított szerző van az adatbázisban, 2023-ban több mint 5 ezer újabb szerzőt vettünk fel.

2023-ban sikerült az adatbázis két lecserélésre szoruló éles szervere helyére újakat beszerezni.

Az MTMT működése 2023-ban két vizsgálat tárgya volt. Májusban az MTA informatikai alkalmazások felmérése és biztonsági osztályba sorolása körében kockázatelemzési vezetői interjú keretében, július-szeptember folyamán pedig az MTA KIK ütemezett belső ellenőrzése keretében auditálták. Mindkét vizsgálat a finanszírozási problémákat emelte ki mint a működés biztosításának kockázati tényezőjét.

Az MTMT irányító testületei, az MTMT Koordinációs Tanács és MTMT Tudományos Testület 2023-ban 3-3 alkalommal ülésezett.

Az irányító testületek bázisán, de külső szakértőket is bevonva az MTA főtítkára három ad hoc bizottságot hívott életre 2023-ban.

A Fiatal Kutatók Akadémiája kezdeményezésére alakult a tudományos életpálya megszakítása MTMT nyilvántartásának bevezetését előkészítő bizottság. A bizottság javaslataiból az MTMT Tudományos Tanácsa a gyermekvállalással kapcsolatos karrier megszakítás MTMT-ben történő bevezetését fogadta el. Az ezzel kapcsolatos fejlesztés remélhetőleg a következő évben megvalósulhat.

A művészeti és műszaki alkotások MTMT nyilvántartásának felülvizsgálatára alakult bizottság munkájának eredményeképpen lehetővé vált az MTMT-ben a művészi tevékenység kiválasztása is az MTMT regisztráció során.

A kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratokban megjelent cikkek növekedésének visszaszorítására alakult bizottság munkája nyomán az MTMT-ben 2023 október végén azonosítottuk és megjelöltük a norvég tudományos folyóiratregiszter nulla szintre beállított folyóiratait (8629 db), illetve nyilvántartjuk az ezzel kapcsolatos panaszokat. A bizottság decemberi ülésének döntése alapján az MTMT Osztály munkatársai frissítették a listát, és 1282 év-könyv, sorozati- és konferenciakiadvány, illetve megszűnt folyóirat került le a listáról, ami így 7344 folyóíratra csökkent. A kifogásolható folyóiratok MTA pályázatokban való figyelembevétele a következő év elején indul a jelölések manuális szűrésével, a szükséges MTMT2 szoftverfejlesztése pedig a jövő év során várható.

Felhasználói támogatás

Az MTMT használatának támogatásában az MTA KIK MTMT Osztálya a szerzőknek és adminisztrátoroknak nyújtott folyamatos eseti segítségnyújtás mellett 36 intézménynek, 90 alkalommal, 215 órában, 90 fő számára tartott 1-4 fős személyre szabott intézményi adminisztrátori képzést.

2023-ban 28 új intézmény csatlakozott az MTMT-hez, zömében vállalkozások, köszönhetően az NKFIH nemzeti

laboratórium és az MTA vállalatok számára kiírt kiváló kutatóhely pályázatoknak.

Április utolsó hetében 20 könyvtáros vett részt az OSZK Könyvtári Intézet szervezésében *Az intézményi publikációs vagyont nyilvántartása a Magyar Tudományos Művek Tárában* 30 órás akkreditált tanfolyamon.

Az éves Networkshop konferencia keretében megtartott MTMT tutoriálba személyesen és távolról 40 fő kapcsolódott be.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése szakmai napot tartott az MTA KIK elektronikus szolgáltatásainak bemutatására. Ennek keretében az MTMT szolgáltatásait is megismerheték a részt vevők.

Folyamatosan bővül azoknak a magyar kiadóknak és szerkesztőségeknek a köre, amelyek közvetlenül az MTMT-be viszik fel a náluk megjelent publikációkat.

2023-ban két alkalommal került sor az MTMT-ben szereplő Web of Science adatbázisban is nyilvántartott publikációkhoz az idéző közlemények automatikus letöltésére. Ennek során közel 250 ezer idéző került be az MTMT-be és ezzel együtt 450 ezer új idézéskapcsolat jött létre.

Ellenőrzési feladatok ellátása

Az MTA doktora pályázatokhoz kapcsolódó publikációs és idézettség lista ellenőrzések nyomán 2023-ban 90 pályázatot adtak be, ebből 7 eljárás kezdődött meg 2022-ben. Ezen felül 14 pályázó ellenőrzését befejeztük, de még nem történt meg a pályázat benyújtása, valamint jelenleg 5 ellenőrzés van folyamatban.

MTA Osztály	Beadott pályázatok száma
I. osztály	12
II. osztály	10
III. osztály	3
IV. osztály	4
V. osztály	19
VI. osztály	9
VII. osztály	8
VIII. osztály	8
IX. osztály	6
X. osztály	6
XI. osztály	5
	90 fő

Az MTA doktora pályázatok követelményrendszere alapján ellenőriztük az MTA gyermeket nevelő kutatók támogatása keretében pályázó 18 kutató publikációs és idézettségi listáját is.

A Magyar Kutatói Hálózat éves jelentése előtt megtörtént a hálózat minden intézményéhez és támogatott kutatócsoportjához affiliált, a jelentésben meghatározott időszak publikációjának és idézettségének ellenőrzése is. Ez a társszerzők révén jelentősen növelte a teljes 2022-es évi publikációk ellenőrzöttségét.

Elindítottuk az MTA 200. évfordulójának évére készülő akadémikus portálhoz az akadémikusok publikációs listáinak szisztematikus ellenőrzését is.

Adatszolgáltatás

Az MTMT 2023-ban is széleskörű adatszolgáltatást biztosított. Az MTMT2 szoftver nyilvánosan és jelszavasán elérhető felületein, valamint az MTMT alkalmazásprogramozási felületén (API) gépi kommunikációval is elérhető adatszolgáltatások biztosításán felül az MTMT Osztály tovább bővítette a support.mtmt.hu oldalon elérhető adat-

szolgáltatások körét, többek között az intézményi affiliációk ellenőrzésére szolgáló lekérdezéssel.

Az MTMT Osztály folyamatosan kiszolgálta az egyedi adatigényléseket a kutatásértékelési infrastruktúra szereplői (Országgyűlés, KIM, NKFIH, MTA), az adatszolgáltató intézmények és a kutatók felé, beleértve az MTA Könyvtár és Információs Központ Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztályát is. Utóbbi esetben az év második felében kiemelt szerepet játszott a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratokkal kapcsolatos adatelemzés támogatásában.

Elkészült és a support.mtmt.hu felületen elérhetővé vált az MTA VI. Műszaki Tudományok Osztálya és az MTA X. Földtudományok Osztálya által kezelt akadémiai doktori pályázatokhoz az osztály által előírt publikációs és idézettségi minimumkövetelmények teljesítését összegző MTMT programozott táblázat, és ezzel összhangban módosult a X. Földtudományok

Osztálya MTMT értékelő osztálytáblázata is. A minimumkövetelmény-táblázatok előállítására 2022-ben indult el az MTA főtítkárának kezdeményezésére. Folyamatban van a III. Matematikai Tudományok Osztálya és az V. Orvosi Tudományok Osztálya táblázatainak véglegesítése is.

Az adatszolgáltatások támogatásához 2023-ban is fel kellett venni a *Journal of Citation Reports* és a *Scimago Journal Ranking* új éves értékeit.

Fel kellett dolgozni az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályától az MTA doktora követelményekhez rangsorolt, június 1-től életbe lépő új folyóiratlistákat. Korrekciók és kiegészítések érkeztek a X. Földtudományok Osztályának folyóiratlistáihoz.

STATISZTIKA	2022. december	2023. december	Gyarapodás
Csatlakozott intézmények	178	200	22
Szerzők			
Összes szerző	76 072	81 435	5 363
Nyilvános szerzők	68 242	73 708	5 466
Közleménnyel rendelkező	64 227	68 404	4 177
Adminok			
Összes admin	4 140	4 372	232
Aktív admin	2 113	2 232	119
Közlemények			
Összes közlemény	2 350 965	2 476 324	125 359
Folyóiratcikk	1 102 087	1 164 191	62 104
Könyvrészlet	524 082	556 181	32 099
Könyv	210 203	215 444	5 241
Egyéb konferenciaközlemény	134 529	135 722	1 193
Egyéb konferenciakötet	64 818	63 967	-851
Olthalmi formák	7 685	8 015	330
Disszertáció	26 292	28 411	2 119

STATISZTIKA	2022. december	2023. december	Gyarapodás
Egyéb	217 998	232 474	14 476
Alkotás	61 954	70 386	8 432
Kutatási adat	1 317	1 533	216
Idéзések			
Összes idéзés kapcsolat	10 386 673	11 497 422	1 110 749
Független	8 526 065	9 497 347	971 282
Függő	1 780 480	1 972 692	192 212
Nem vizsgált	80 128	27 383	-52 745
Teljes tudományos közlemények			
Közlemények száma	1 433 204	1 497 002	63 798
Összes idéзés kapcsolat	10 016 251	11 081 698	1 065 447
Független idéző kapcsolatok	8 210 250	9 139 246	928 996
Függő idéző kapcsolatok	1 731 945	1 918 383	186 438
Nem vizsgált	74 056	24 069	-49 987
Wos/Scopus jelölt	539 324	584 925	45 601
Wos/Scopus idézővel rendelkező	312 829	339 727	26 898
Wos/Scopus idézők száma	7 995 420	8 927 688	932 268
Teljes tudományos művek aránya (%) az összesből	60,96%	60,45%	-0,51%

6.2 ELEKTRONIKUS INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS (EISZ) NEMZETI PROGRAM

Az EISZ Nemzeti Program 2023. évben is folytatta nemzeti licensz vásárlásával az elektronikus tudományos tartalmakhoz való hozzáférés biztosítását. Az EISZ, összhangban a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) által közzétett országos nyílt tudomány kezdeményezéssel, kiemelt figyelmet fordít a nyílt hozzáférés minél nagyobb biztosítására, hogy a friss tudományos eredményeket hozzáférhetővé tegye minden érdeklődő számára, és növelje a magyar kutatási eredmények, publikációk láthatóságát.

Az EISZ-program az NKFIH által finanszírozott projekt formában valósul meg (projektazonosító: 2020-2.1.1.-ED-2023-00221). Ennek eredményeként a hazai szakkönyvtári hálózat folyamatos hozzáférést biztosít a kutatói közösség számára a kurrens tudományos tartalmakhoz. A teljes szövegű adatbázisok mellett a bibliográfiai és hivatkozáske-reső adatbázisok segítik a szakirodalmi áttekintéseket és lehetőséget biztosítanak az intézmények tudományos működésének összehasonlítására.

Az Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program költségvetésének forrásai

Központi forrás és céltámogatások

A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal a 2022. évi XXV. törvény Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről 11§ (2) bekezdése alapján pályázati úton 2023-ben 1950 millió forintot biztosított éves elszámolási rendszerű pályázati támogatás keretében az országos elektronikus információszolgáltatás támogatására. A pályázati forrás a programtanács (PT) által megszavazott beszerzési és költségvetési tervben meghatározottak alapján került felhasználásra.

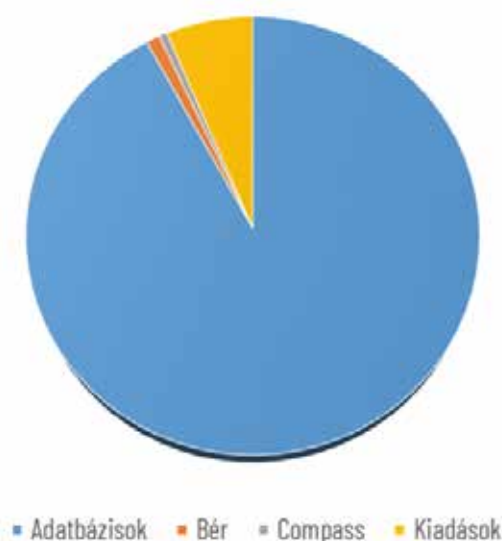
A Magyar Tudományos Akadémia elemi költségvetéséből 1 milliárd forinttal támogatta a program megvalósulását.

Tagintézményi hozzájárulások

A tagintézményektől önrészként 4 458 225 000 Ft folyt be a Program finanszírozására.

A bevételek 92%-át fordítottuk elektronikus tartalmak beszerzésére.

EISZ Nemzeti Program kiadásai

A fennmaradó összeget a bérek, járulékok, ügyvédi díjak, a Közbeszerzési Hatóságnak fizetett eljárási díjak, COMPASS fenntartási és fejlesztési díjai, könyvvizsgálat, nemzetközi tagdíjak, banki költségek, postai díjak, kiküldetések és az általános költségelszámolás (1% MTA KIK) kifizetésére fordítottuk.

A gondos és előrelátó tervezésnek köszönhetően 2023-ban nem kellett árfolyamvesztéssel számolni. A tagintézmények többletbefizetését 2023. év negyedik negyedévében visszafizette az MTA Könyvtár és Információs Központ, a központi kereten lévő maradványt pedig a PT jóváhagyásával beforgatta a 2024. évi költségvetésbe.

Az EISZ Programtanács és ülései

A PT a tagintézmények érdekképviselői és döntéshozói testülete.

2023. évben vegyes (online és személyes) üléseket tartottunk március 18-án, június 23-án és november 6-án.

Az EISZ Programtanács ügyrendjét Nagy Zsuzsanna (Budapesti Corvinus Egyetem) nyugdíjba vonulása és az NKFIH új elnökhelyettese miatt 2023. augusztus 1-jén módosítottuk. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma 2023. december 31-ig nem tett javaslatot a megüresedett felsőoktatási intézményi PT tag helyre. Pavlik Livia, a Semmelweis Egyetem kancellárja 2023. március 17-től látja el az egyetemek gazdasági képviseletét.

Intézménycsoportok	Int. szám	PT létszám	PT tagok
A Programtanács elnöke			Monok István főigazgató, MTA KIK
Felsőoktatási intézmények	49	10	Kulcsár Szabó Ernőné Gombos Annamária főigazgató, ELTE Molnár Georgina, DE Nagy Gyula, SZTE Marton József Ernő főigazgató, BME OMIKK Szeberényi Gábor főigazgató, PTE Szluka Péter igazgató, SE Tamási Balázs igazgató, OR-ZSE (1 hely betöltetlen)
Magyar Rektori Konferencia			Gelencsér András alelnök
Egyetemek gazdasági képviselete			Pavlik Livia kancellár, Semmelweis Egyetem
A HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat intézetei	19	3	Balogh Balázs főigazgató, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Lévai Péter főigazgató, Wigner Fizikai Kutatóközpont Patkósné Hanesz Andrea könyvtárvezető, SZBK
Nonprofit kutatóintézetek	13	1	Zimányiné Horváth Vera tudományos titkár, ELI-HU
Egészségügyi intézmények	15	2	Izbéki Ferenc főorvos, Fejér Megyei Szent György Kórház Takácsi-Nagy Zoltán főigazgató-helyettes, Országos Onkológiai Intézet
Közgyűjtemények	43	1	Kiss Gábor igazgató, Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár

Intézménycsoportok	Int. szám	PT létszám	PT tagok
Országos szakkönyvtárak, szakkönyvtárak	13	1	Rózsa Dávid főigazgató, OSZK
Államigazgatási intézmények	9	1	Tóthné Csáki Katalin könyvtárvezető, NÉBIH
NKFIH		1	Lengyel László tudományos és nemzetközi elnökhelyettes
ITM, Felsőoktatási Intézményirányítási és Finanszírozási Főosztály		1	
MTA Titkárság		1	Véber János osztályvezető, MTA Titkárság, Köztestületi Igazgatóság Stratégiai Osztály
MTA KIK		1	Gaálné Kalydy Dóra általános főigazgató-helyettes, EISZ Titkárság

2023. március 18.

Az EISZ Titkárság beszámolt előző éves munkájáról, és bemutatta a 2023. évre vonatkozó munkatervét, melyet a PT tagok egyhangúlag elfogadtak.

Monok István, a programtanács elnöke a 2023. központi keret maradványának felhasználására tett javaslatot és felkérte a PT tagjait, hogy ők is éljenek javaslatokkal. Marton József javasolta, hogy 2024-től kezdve minden szolgáltatás egyforma százalékos támogatást kapjon. Fonyó Attila az NKFIH képviselőjében ezt elutasította, így nem tudnák az OA kvótákat támogatni.

2023. június 23.

Monok István, a PT elnöke beszámolt az adott költségvetési helyzetről, a kifizetett számlák utáni maradványról.

A 2024. évi költségvetés és támogatási elosztás kapcsán az EKK és a PT más intézményi kört képviselő tagjai nem értettek egyet, azonban a PT tagok 16-4 arányban megszavazták, hogy ne készüljön új költségvetési terv, hanem a megkapott A és B verzió között döntsön a PT. 16-4 arányban a B verziót szavazták meg a PT tagok. A PT elnöke szintén szavazást rendelt el arról, hogy a 2023. évi központi keret

maradvány terhére finanszírozza a program a határon túli projekt folytatását. A PT 18-2 arányban megszavazta a javaslatot.

Soós Sándor a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály vezetője röviden bemutatta a MDPI kiadó körül kialakult diskurzust és ennek hazai következményeit.

2023. november 6.

Az EISZ Titkárság beszámolt a 2023. évi pénzügyi helyzetről, a tagintézményeknek visszafizetett maradványokról. A 2024. évre vonatkozó megrendelések alapján elkészült végleges beszerzési tervet egyhangúan elfogadta a PT.

Az EISZ Titkárság összefoglalót készített a 2018 óta folyamatosan bővülő Read&Publish szerződésekről, az Open Access kvóták kihasználtságáról.

A 2023-ban beszerzett elektronikus tartalmak és a hozzájuk kapcsolódó központi támogatási arányok

EISZ-adatbázisok	EISZ-támogatás %	Intézményi önrész %
Academic Search Complete – EBSCO	10%	90%
Academic Search Ultimate – EBSCO	5%	95%
Akadémiai Digitális Archívum – Szaktárs	0%	100%
Akadémiai Kiadó Folyóiratcsomag előfizetés (Read)	30%	70%
Akadémiai Kiadó Folyóiratcsomag OA (Publish)	70%	30%
Akadémiai Kiadó MeRSZ	30%	70%
Akadémiai Kiadó Szótárszolgáltatás	25%	75%
American Chemical Society (ACS) Journals	30%	70%
American Chemical Society (ACS) – Legacy Archives	0%	100%
Annual Reviews	0%	100%
Argumentum – Szaktárs	30%	70%
Art and Architecture Source – EBSCO	5%	95%
ATLA Religion Database with ATLASerials	10%	90%
Attraktor Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Balassi Kiadó – Szaktárs	30%	70%
BMJ	5%	95%
Brill Databases	5%	95%
Brill Journals	5%	95%
Business Source Complete – EBSCO	5%	95%
Business Source Premier – EBSCO	5%	95%
CAB Abstracts	10%	90%
Cambridge University Press (CUP) Journals	25%	75%
Citation Connection – Clarivate	10%	90%
Citation Connection backfiles – Clarivate	0%	100%
ClinicalKey – Elsevier	10%	90%
De Gruyter Databases	5%	95%
De Gruyter Journals	25%	75%
Econlit – EBSCO	5%	95%
Education Source – EBSCO	5%	95%
Elsevier – Premium Journals	0%	100%
Embase – Elsevier	5%	95%

EISZ-adatbázisok	EISZ-támogatás %	Intézményi önrész %
Emerald	5%	95%
Emerging Sources Citation Index (ESCI) backfiles – Clarivate	0%	100%
EMIS – CEIC	5%	95%
GALE	10%	90%
Gondolat Kiadó – Szaktárs	30%	70%
IEEE	30%	70%
InCites – Clarivate	5%	95%
IOPScience extra	30%	70%
Journal and Highly Cited Data – Clarivate	5%	95%
JSTOR	10%	90%
Kalligram – Szaktárs	30%	70%
Kortárs Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Kossuth Kiadó	30%	70%
Kriterion – Szaktárs	30%	70%
Kronosz Kiadó – Szaktárs	30%	70%
L'Harmattan Digitális Adatbázis	30%	70%
Legal Source – EBSCO	5%	95%
Lippincott Williams and Wilkins (LWW)	25%	75%
Magyar Napló Kiadó – Szaktárs	30%	70%
MathSciNet	5%	95%
Mentor Könyvek Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Múlt és Jövő – Szaktárs	30%	70%
Nap Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Napvilág Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Osiris Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Oxford Art Online	5%	95%
Oxford Handbooks Online (OHO)	0%	100%
Oxford Music Online	5%	95%
Oxford University Press (OUP) Journals	30%	70%
Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)	5%	95%
Project MUSE	5%	95%
ProQuest – Alexander Street	0%	100%
ProQuest – Art Design and Architecture Collection	0%	100%

EISZ-adatbázisok	EISZ-támogatás %	Intézményi önrész %
ProQuest – Arts and Architecture Archive	0%	100%
ProQuest – Arts and Humanities	0%	100%
ProQuest – Early English Books Online	0%	100%
ProQuest – Linguistics Collection	0%	100%
ProQuest – Science & Technology	0%	100%
ProQuest Academic Complete	5%	95%
ProQuest Central	10%	90%
Proquest One Academic	10%	90%
Proquest One Literature	0%	100%
Proquest SciTech Collection	0%	100%
PsycARTICLES	0%	100%
PsycInfo	0%	100%
Reaxys – Elsevier	0%	100%
Religion & Philosophy Collection – EBSCO	0%	100%
RILM Abstracts of Music Literature	5%	95%
Royal Society of Chemistry (RSC)	30%	70%
Sage Journals	10%	90%
Sage Research Methods	0%	100%
Science Classic	0%	100%
Science Magazine	10%	90%
ScienceDirect – Elsevier	45%	55%
SciFindern	5%	95%
SciVal – Elsevier	5%	95%
Scopus – Elsevier	10%	90%
SocINDEX with Full Text	5%	95%
Springer Nature Journals	45%	55%
Springer Nature e-books	50%	50%
Statista	5%	95%
Szaktudás Kiadó – Szaktárs	30%	70%
Szent István Társulat – Szaktárs	30%	70%
Tarsoly Kiadó – Szaktárs	0%	100%
Taylor and Francis	30%	70%
Tinta Könyvkiadó – SzóTudásTár	25%	75%

EISZ-adatbázisok	EISZ-támogatás %	Intézményi önrész %
Tinta Könyvkiadó – SzakKönyvTár – Szaktárs	30%	70%
TIT Gondolat Kiadó – Szaktárs	0%	100%
Typotex – Interkönyv	30%	70%
Ulrichsweb – ProQuest	0%	100%
UpToDate	10%	90%
USC SOÁ VHA	100%	0%
Web of Science – Clarivate	10%	90%
Wiley Online Library	40%	60%
World Politics Review	5%	95%

A tagintézmények köre

2023-ban 131 intézménnyel kötött éves szerződést az MTA KIK elektronikus információs szolgáltatásra és 34 határon túli intézménynek biztosított magyar nyelvű tudományos tartalmakhoz való hozzáférést.

Szakmai tevékenység

Az EISZ Titkárság stabil maradt köszönhetően elsősorban a tagintézmények fegyelmezettségének, a számlák időbeni befizetésének és az MTA Titkárság Gazdasági Igazgatósága rugalmasságának.

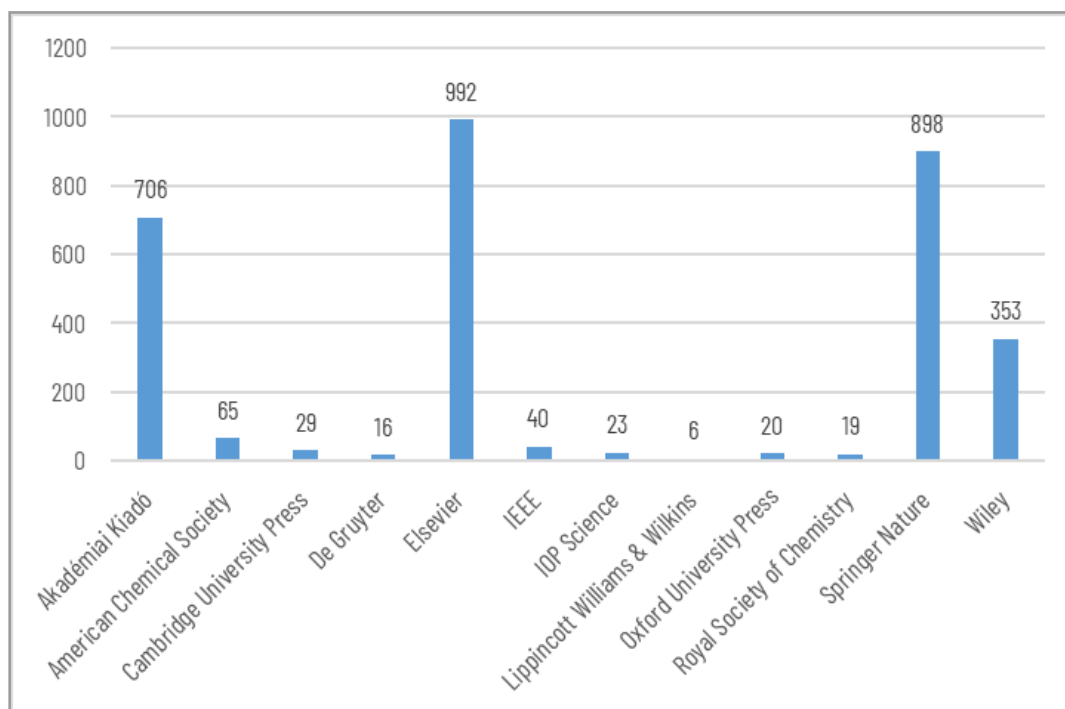
A 2023. évi adatbázis előfizetések előkészítése 2022. februárban kezdődött, az EISZ Nemzeti Programban résztvevő tagintézmények igényfelmérő ívet kaptak, amelyet két héten belül kellett visszaküldeniük kitöltve az MTA KIK EISZ Titkárság részére. A nyomtatvány tartalmazta mindazon elektronikus tudományos tartalmak listáját, amelynek szolgáltatói konzorciumi ajánlatot kívántak adni. A tagintézmények az igényfelmérőn jelezheték az arra rögzített részen, hogy az igényfelmérőn nem szereplő tartalom mellett, mely egyéb tartalmat javasolják beszerzésre. Ezt követően az EISZ Titkárság összesítette és feldolgozta az igényfelmérés eredményeit, majd indikatív árajánlat benyújtására hívta fel a szolgáltatókat. Az indikatív árajánlatok alapján, a 2022. évi támogatási arányokkal számolva újabb igényfelmérőt küldött az EISZ Titkárság a tagintézményeknek, melyek feldolgozása a júniusi PT ülésig megtörtént.

Az igényfelmérés eredményei és a szolgáltatók által benyújtott indikatív ajánlatok alapján, valamint a rendelkezésre álló költségvetési keretösszeg figyelembevételével az EISZ Titkárság elkészítette a következő évre vonatkozó beszerzési és költségvetési tervnek két eltérő változatát. A júniusi PT ülésen a képviselők a két változat egyikét elfogadták.

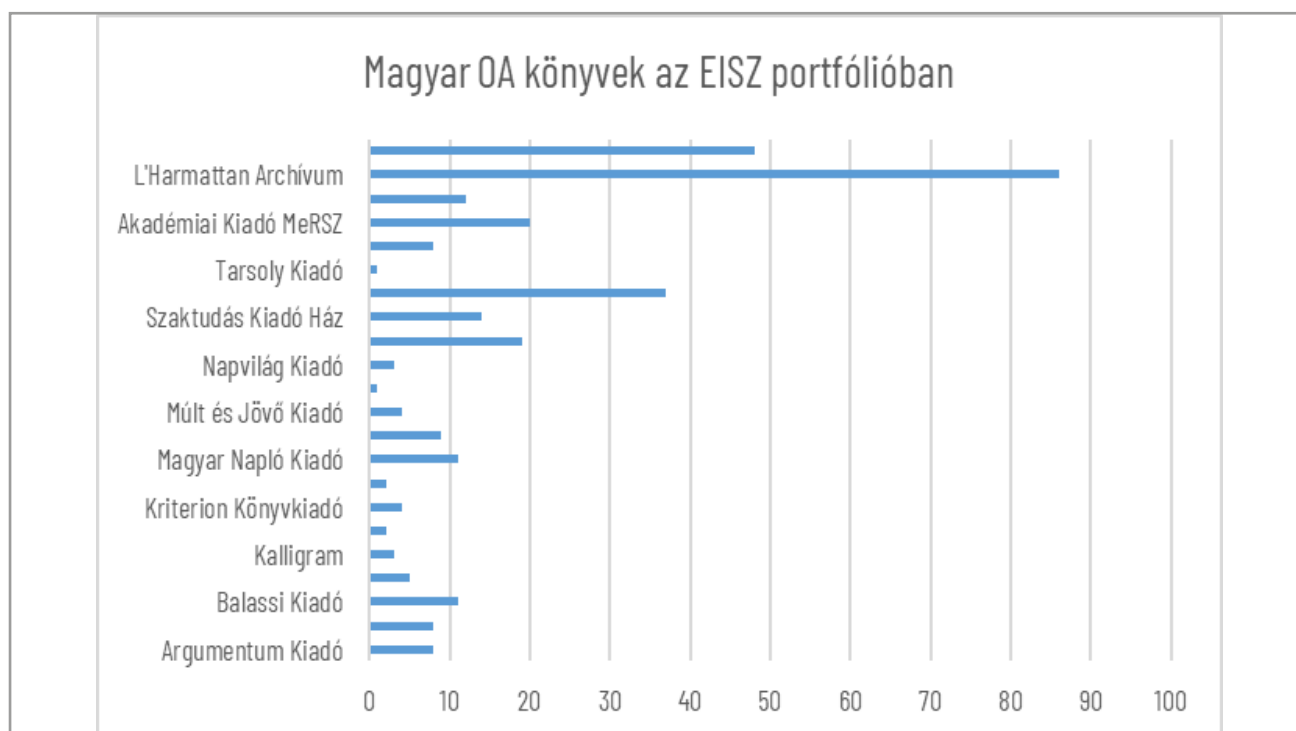
Az új, 2024. évre vonatkozó támogatási arányokkal július és augusztus hónapban elkészítettük az önrészsámításokat és kiküldtük az intézményi megrendelő nyilatkozatokat, melyeket 2023. szeptember 30-ig kellett visszaküldeni a tagintézményeknek.

Október közepén Monok István főigazgató és Gaálné Kalydy Dóra főigazgató-helyettes részt vett a Frankfurti Könyvásáron, több kiadóval is sikeres tárgyalásokat folytattak, konzorciumi kedvezményeket tudtak érvényesíteni.

A november 6-ai Programtanács ülésen a végleges beszerzési és költségvetési terv elfogadásra került.

2023. évi OA publikált cikkek kiadónkénti megoszlása

Az év során kötött szolgáltatói szerződésekből 14 szolgáltatóval nyílt hozzáférésű folyóirat publikációk megjelenését biztosító előfizetési szerződést kötött az MTA KIK, ennek alapján a publikációs díjakra a konzorciumban résztvevő tagintézményeknek nem kellett külön költeni. Hat kiadó korlátlan számú folyóiratcikk megjelenését biztosította. Számításaink szerint ez 2500 millió forint megtakarítást jelentett a tagintézményeknél. 2023 során az EISZ konzorciumok read&publish szerződéseinek köszönhetően 3220 nyílt hozzáférésű magyar tudományos közlemény jelent meg, ami 288 cikkel több, mint előző évben.

Emellett 73 nyílt hozzáférésű magyar nyelvű tudományos könyv jelenhetett meg 2023-ban a magyar szakkönyvkiadókkal kötött szerződéseinknek köszönhetően.

Jelenleg 316 nyílt hozzáférésű magyar szakkönyv érhető el az EISZ átmeneti szerződéseinek köszönhetően.

Az év során több mint 63 kiadói webinárium szervezésében vett részt az osztály, március 2-án egy COMPASS+ felhasználói tréninget tartottunk 23 fő részvételével.

2023-ban a határon túli projekt keretében 34 határon túli intézménynek biztosítottuk hozzáférést az EISZ portfóliójában elérhető összes magyar szolgáltatáshoz. 2023-ban NKFIH-pályázat nem állt rendelkezésünkre a projekt külön finanszírozására, a PT felhatalmazása alapján a központi keret terhére biztosítottuk a határon túli hozzáférést.

A nemzeti nyílt tudomány állásfoglalásnak megfelelően bővíteni tudtuk az open access tartalmak mennyiségét.

A COMPASS adatbázis fejlesztése érdekében 2023-ban a SKOLL Learning Technologies Kft-vel kötöttünk szerződést (ez a cég programozta a COMPASS adatbázist), a fejlesztés célja, hogy további adatokat, 2023-ban a könyvfejezeteket, az MTMT adatbázisból vegye a COMPASS+.

2023. október 25–27. között az EISZ Titkárság vezetője, Gaálné Kalydy Dóra képviselte a konzorciumot a prágai ICOLC (International Coalition of Library Consortia). A szervezők felkérésére előadást tartott a magyar monográfiák nyílt hozzáférésű megjelenéséről.

2023. november 14-én, a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozathoz kapcsolódóan immár hatodik alkalommal került megrendezésre a *Focus on Open Science* konferencia.

Az EISZ Titkárság 2023. november 15-én vendégül látta a közép-kelet-európai konzorciumok vezetőit. A megbeszélésen jelen voltak román, cseh, horvát és szlovén kollégák. A megbeszélésen zömmel a kiadói tárgyalásokról, tárgyalástechnikákról volt szó. A résztvevők megegyeztek abban, hogy a jövőben sokkal szorosabban tartják a kapcsolatot és rendszeresen egyeztetnek.

7. AKADÉMIAI LEVÉLTÁR

Az Akadémiai Levéltár ebben az évben is tovább gyarapította állományát, folytatta a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta a levéltári kutató- és ügyfélszolgálatot (az utóbbit leginkább az MTA Titkársága részére).

Az iratállomány növekedése nem volt nagy, összesen 9,12 iratfolyóméternyi (ifm) anyagot vettünk át, mert 2021. január 1-jétől már az MTA Titkárság Jogi és Igazgatási Főosztályán belül működik a központi irattár. Az év végére az iratállomány mennyisége elérte a 3948,96 ifm-t. 2023 szeptemberében az MTA Titkársága Kommunikációs Főosztályáról megkaptuk azokat a fényképeket, amelyek az 1996–2006 közötti eseményeken készültek, feldolgozásuk folyamatban van.

A kutatók és a levéltárosok munkája 2023-ban is jelentős mértékben kötődött a Magyar Tudományos Akadémia és Könyvtára 200 éves évfordulója megünneplését előkészítő munkákhoz. Ebben az évben a kutatók egy része, valamint munkatársunk, Zsidi Bernát a mecénásokról szóló kötet számára gyűjtött anyagot, és vizsgálata az egyes hagyatékok történetét az előző évtizedekben készített levéltári jegyzék alapján. Az év végére elkészült Zsidi Bernát *Az Akadémia támogatói a rendszerváltás óta* című tanulmánya is a kötet számára. Novák Béla és Hay Diana pedig *Az MTA története képekben* című fényképalbumhoz gyűjtötte össze a levéltárban található érdekes dokumentumokat és fényképeket.

A készülő könyvtári akadémikus honlap készítésének segítésére októberben átadtuk az 1945 utáni akadémikusok adatait tartalmazó levéltári Excel táblázatot, illetve az MTA Könyvtár és Információs Központ tudós könyvtárosainak a bibliográfiájához kikerestük a levéltári anyagból a hiányzó születési és halálozási, valamint működési időpontokat.

Hay Diana (Palasik Máriával és Schadt Máriával együtt) be-

fejezte a *Nők a tudomány fellegrájában. Kutatói életutak a Magyar Tudományos Akadémián 1951–2021* című kötet szerkesztését, és átadta a 191 életrajzból és 4 tanulmányból álló kötetet a kiadónak. A kötetben a Magyar Tudományos Akadémián fokozatot (tudomány doktora, illetve MTA doktora) szerzett nők pályaképei lesznek. Az életrajzok megírásához, ellenőrzéséhez folyamatosan használtuk a levéltár anyagát.

A levéltár rendező munkája is az MTA 200 éves évfordulójához kapcsolódott, folytattuk az 1990 utáni elnöki anyag és az 1983 utáni főtitkári értekezletek rendezését, és ehhez elkészítettük az értekezlet napirendi pontjainak jegyzékét is. Elkezdődött a Társadalomtudományi Főosztály 1980 után keletkezett iratanyagának és a Történettudományi Intézet egyes anyagrészeinek a rendezése is.

Az iratkezelés ellenőrzése kapcsán tájékoztattuk az MTA Titkárság Ellenőrzési Főosztályát a titkársági iratkezelés múltjáról, és az elmúlt években átadott iratokról, aláírtunk néhány selejtezési jegyzőkönyvet, ellenőrzést végeztünk és tanácsot adtunk az MTA Üdülési Központjában a már meglevő iratok rendezésére és selejtezésére. Részt vettünk az MTA Titkárság iratkezelési szabályzatának a módosításában, és megbeszélést folytattunk az MTA Titkárság Kutatási Pályázatok Főosztályával az elektronikus ügyiratkezelésről és a levéltári anyag elektronikus átadásáról.

Idén a levéltári szakfelügyelő a gyűjtőterületi munkát, az iratkezelés levéltári ellenőrzését, a selejtezés ellenőrzését, illetve a levéltári szervnyilvántartás szabályosságát vizsgálta.

Az előbb említett kutatási témák mind növelték a levéltári kutatóforgalmat, így 2023-ban 40 kutató kért és kapott kutatási engedélyt. A kutatók 282 alkalommal 861 raktári egységnyi anyagot kaptak kézhez és 117 oldal másolatot készítettünk részükre. Egy fotójegyet állítottunk ki és 114 esetben írásbeli választ adtunk nekik.

Az ügyfélszolgálati statisztika a következő volt: az MTA Titkárságának (és más érdeklődőnek) 41 esetben (ebből 36 esetben írásban is) adtunk felvilágosítást vagy kerestünk elő iratot. Munkaviszony-igazoláshoz 10 esetben kerestünk elő anyagot, vagy írtunk levelet arról, hogy hol található az anyag.

Hay Diana és Zsidi Bernát júliusban részt vett Lakitelken a levéltáros vándorgyűlésen, és Zsidi Bernát sikeres előadást tartott az oktatás- és tudománytörténeti szekcióban *Az akadémiai törvény előkészítéséről (1985-1990)*.

Paládi Renáta május 22-től július 21-ig a Klebelsberg Kuno Ösztöndíj keretein belül levéltári alapkutatásokat folytatott a Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban és az Ungvári Kerületi Állami Közigazgatás Levéltári Osztályán. Kutatási témája: *Magyar-ukrán kapcsolatok a Szovjetunió Minisztertanácsa alá tartozó Állami Vámellenőrzési Főigazgatóság Ungvári Vámhivatala levéltári iratainak tükrében*. Ezen túl alapkutatásokat végzett többek között az Ukrán Kommunista Párt Kárpátaljai Területi Bizottságának anyagai között is. A nyár folyamán ezen kívül elkészített két tanulmányt, az egyiket ukrán nyelven (ez Kijevben fog megjelenni), a másikat magyarul *Források az ungvári magyar konzulátus megnyitásához (1989-1991)* címmel. Ez utóbbi várhatóan a *Lymbus* idei számában fog megjelenni. Augusztus 31-én előadóként vett részt az Új Nemzeti Kiválóság Program idei záró konferenciáján, ahol az ösztöndíjas időszak folyamán végzett kutatásairól, azok eredményeiről és a levont következtetésekről számolt be. Előadásának címe: *Magyarország és szovjet Ukrajna közötti kétoldalú kapcsolatok története a Szovjetunió felbomlásáig (1969-1991)* volt. Szeptember 15-én Paládi Renáta előadást tartott az International Society for Comparative Study of Civilizations (ISCSC) 52. konferenciáján Varsóban. Előadása címe: *The conflicts of the Soviet Union and its member republics through the eyes of the Hungarian Foreign Ministry, 1990-1991*.

Zsidi Bernát a Modern Magyarország doktorandusz konferenciáján tartott előadást *A Magyar Tudományos Akadémiáról készülő törvény előkészítéséről (1988-1993)*. November 28-án pedig *The Hungarian Academy of Sciences and the regime change. From the perspective of continuities/discontinuities (1985-1993)* címmel on-line előadást tartott a Brnóban rendezett 10. Nemzetközi doktorandusz konferencián.

8. TUDOMÁNYOS ÉS SZAKÉRTŐI MUNKA

8.1 MUNKATÁRSOK TAGSÁGA, TESTÜLETI TEVÉKENYSÉGE

Babus Antal

MTA Köztestülete
Magyar Írószövetség Felügyelő Bizottsága tagja
Magyar Írószövetség Arany János Alapítvány kuratóriumi tagja

Bedecs László

Szépírók Társasága

Bereiné Vasas Andrea

Magyar Irodalomterápiás Társaság

Csabai Ágnes

Református Egyház Doktorok Kollégiuma

Fejős Edina

Magyar Irodalomterápiás Társaság

Ferenczi Roland

Magyar Ókortudományi Társaság
Magyar-Indiai Baráti Társaság tagja
European Network of Dravidian Studies (ENDS)
Kőrösi Csoma Társaság

Fóris-Paládi Renáta

Magyar Levéltárosok Egyesülete

Gaálné Kalydy Dóra

Magyar Könyvtárosok Egyesülete alelnök (2023. májustól)
MKE Társadalomtudományi Szekció tag
MKE Tudományos és Szakkönyvtári Szekció elnöke
Hungarnet Díj Bizottsági tag
LIBER Citizen Science Working Group tag
LIBER Executive Board tag (2022. július 7-től)
LIBER Conference Programme Committee tag

Hay Diana

Magyar Levéltárosok Egyesülete

Holl András

Nemzeti Open Science Tanácsadó Testület tagja
HUNGARNET elnökségi tagja
NETWORKSHOP Program Bizottság tagja
HRDA koordinátor
EOSC Task Force Long Term Data Preservation tagja
ALLEA (All European Academies) Permanent Working Group Intellectual Property Rights (PWGIPR) tagja

Horányi Károly

Szabó Lőrinc Alapítvány kuratóriumának tagja

Isztray Simon

Magyar Goethe Társaság

Jablonkay Judit

Kőrösi Csoma Társaság

Kasza Zsófia

Magyar Aleph Csoport
RDA-HU Munkacsoport (OSZK)
MARC21 Munkacsoport (OSZK)
Országos Könyvtári Szabványosítási Bizottság
MOKKA Egyesület (titkár)

Kelecsényi Ágnes

Kőrösi Csoma Társaság
Magyar-Indiai Baráti Társaság

Kónya Franciska

MTA Köztestülete, Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya

Kordics Noémi

Romániai Germanisták Társasága
MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottság

Krähling Edit

Ókortudományi Társaság
Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae
szerkesztőbizottsági tag, technikai szerkesztő

Molnár Andrea

Sasakawa Young Leaders Fellowship Fund kuratóriumi tagja
Európa Mozgalom Magyar Tanácsa főtárgya
Magyar Goethe Társaság tagja

Monok István

Acta Comeniana (Praha), Tudományos Tanács tagja
Apulum. Historia et Patrimonium, Alba Iulia, Tudományos Tanács tagja
Associazione Culturale Italoungherese del Friuli Venezia Giulia „Pier Paolo Vergerio” (Trieste), socio onorario
Bibliotheca Apostolica Vaticana, BAVIC tudományos tanács tagja
Budapest "A Világ Könyvfővárosa" Szakmai Tanácsadó Testület tagja
Centro di Studi Adria-Danubio (Trieste), socio onorario
Crisopoli. Bolletino del Museo Bodoniano di Parma, Tudományos Tanács tagja
Erdélyi évszázadok. A Kolozsvári Magyar Történeti Intézet Évkönyve, szerkesztőbizottsági tag
Erdélyi Múzeum, Kolozsvár, szerkesztőbizottsági tag
Evangélikus Országos Gyűjtemények, Országos Igazgatótanács, elnök
Gesellschaft für Buchforschung in Österreich, Wien-Heidelberg tagja
Gróf Mikó Imre Alapítvány az Erdélyi Múzeum Egyesület támogatására, elnök
Histoire et civilisation du livre. Revue internationale, Genève, Droz, szerkesztőbizottsági tag

Kaleidoscope – Integrált Művelődés- Tudomány- és Orvostörténeti Lap. Kaleidoscope – Integrated Magazine of History of Science, Culture and Medicine, szerkesztőbizottsági tag

Kuratorium des Ungarischen Institut München e. V., tag
Livro, Revista do Núcleo de Estudos do Livro e da Edição, Sao Paulo, Brazilia, Tudományos Tanács tagja

Lymbus. Magyarságtudományi forrásközlémények, szerkesztőbizottsági tag

Magyar 18. század Kutató Társaság tagja

Magyar Elektronikus Könyvtár Egyesület tagja

Magyar Irodalomtörténeti Társaság tagja

Magyar Könyvszemle, főszerkesztő

Magyar Történelmi Társulat tagja

MTA Bicentenáriumi Ünnepeket Előkészítő Elnöki Bizottság tagja

MTA Elnökség állandó tagja

MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság tagja

MTA Könyvtártörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság, elnök

MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság tagja

MTA Művelődéstörténeti Bizottság tagja

MTA Székház Rekonstrukciós Szakértői Elnöki Bizottság tagja

Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, társelnök

Per aspera ad astra. APécsi Tudományegyetem egyetem- és művelődéstörténeti folyóirata, Tudományos Tanács tagja

Polymatheia. Művelődés- és Neveléstörténeti Folyóirat, szerkesztőbizottsági tag

Revista Română de istorie a Cărtii. București, Biblioteca Natională a României, szerkesztőbizottsági tag

Studia historica Adriatica ac Danubiana. Periodico delle relazioni storico-culturali tra i paesi dell'area adriatico-danubiana (Trieste), Tudományos Bizottság tagja

Ungarn Jahrbuch, München, szerkesztőbizottsági tag

WEB-FU – Elektronische Beiträge des Instituts für Finnougristik, Universität Wien, Institut für Europäische und

Vergleichende Sprach- und Literaturwissenschaft,
Tudományos Tanács tagja

Zsidi Bernát
Magyar Levéltárosok Egyesülete

Nagy Ágnes
MKE Tudományos és Szakkönyvtári Szekció

Novák Béla
Magyar Levéltárosok Egyesülete

Orosz Gergely
Kőrösi Csoma Társaság
Tibet Társaság
International Association of Tibetan Studies

Rottár Máté
Kőrösi Csoma Társaság

Sallai Ágnes
Magyar Biológiai Társaság: Állattani Szakosztály,
Ökológiai Szakosztály

Szegedi Nóra
MKE Tudományos és Szakkönyvtári Szekció
Magyar Fenomenológiai Egyesület
Magyar Filozófiai Szemle szerkesztőségi tag

Sziklay Cs. Mónika
Csokonai Vitéz Mihály Irodalmi és Művészeti Társaság
(Hévíz)
Magyar Történelmi Társulat

Tatár Sándor
Magyar Irodalmi Szerzői Jogvédő és Jogkezelő Egyesület
Magyar Műfordítók Egyesülete
Szépirok Társasága
Die Kogge (nemzetközi írószervezet)

Vágvölgyi Dávid
Pro Regno Hungariae Alapítvány

8.2 Szakmai programok külföldön

Ferenczi Roland (Keleti Gyűjtemény)
École française d'Extrême Orient, Pondicherry, India –
tanulmányút, 2023. február 6–26.

TamiLex: Exploring New Ways in Tamil Lexicography
konferencia, Hamburg, 2023. augusztus 7–9.

Kelecsényi Ágnes (Keleti Gyűjtemény)
"The Cultural Legacy of Uzbekistan, the foundation of
a new renaissance" című nemzetközi kongresszus,
Samarkand, 2023. november 5–8.

8.3 Könyvkiadás

Az MTA Elnökség által elfogadott, a 2019–2023 közötti
időszakra vonatkozó stratégiáknak megfelelően
kiemelten fontos a könyvtárban őrzött állományhoz
való legteljesebb hozzáférés, ami magában foglalja a
gyűjteményünkben őrzött kincsek és az ezekről szóló
irodalom nyomtatott formában való kiadását, illetve
más intézményekkel közösen tudománynépszerűsítő
kiadványok publikálását.

Ennek megfelelően az alábbi kiadványokat adtuk közre
2023-ben:

Németh Gábor, *Padányi Biró Márton könyvtára*, Budapest,
MTA KIK–Kalligram, 2023.

*A kutatásiadat-kezelés gyakorlata. Bevett eljárások és
kísérleti projektek*, szerk. Holl András, Maróthy Szilvia,
Budapest, MTA KIK, 2022 (Magyar Tudományos Akadémia
Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 47(122))

- Murányi Lajos, *A Fejér Megyei Olvasó Társaság könyvtára. A Fejérmegyei Olvasó Társaság könyvtárában lévő könyvek című, 1842-ben megjelent katalógus rekonstrukciója*, Budapest-Székesfehérvár, MTA KIK-Városi Levéltár és Kutatóintézet, 2023 (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 48(123))
- Les racines des vignobles de Tokaj et Saturnes. Actes du Colloque international franco-hongrois les 2-6 novembre 2022, Sárospatak (Hongrie)*, Michel Figeac, István Monok, Budapest-Sárospatak, L'Harmattan-MTA KIK-Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii-Patrimonium culturale-ΔΩPON, I.)
- Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon V. 1647-1750, s.a.r.* Monok István, Zvara Edina, Budapest-Sárospatak, MTA KIK-THE, 2023 (Adattár a XV-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 19/5.)
- Tokaj 1565. évi ostromának híre és ábrázolása*, Szalai Béla, N. Kis Tímea, Orbán Áron tanulmányával, Budapest-Sárospatak, L'Harmattan-MTA KIK-Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii-Patrimonium culturale-Fontes, VI.)
- Máté Ágnes, *A sikertörténet folytatódik. Enea Silvio Piccolomini Historia de duobus amantibusának fordításai a 17-18. században*, Budapest-Sárospatak, L'Harmattan-MTA KIK-Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii-Patrimonium culturale-Dissertationes, II.)
- Szalai Béla, *Az ősi bátorságra emlékezzetek! A magyar történelem kortárs metszeteken 1660-1665*, Budapest, MTA KIK, 2023.
- Mitől korszerű egy szakkönyvtár? – A modern szakkönyvtár régen és napjainkban. Emlékkötet Rózsa György (1922-2005), az Akadémiai Könyvtár főigazgatója születésének centenáriuma alkalmából*, szerk. Molnár Andrea, Budapest, MTA KIK, 2023 (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 49(124))
- Teleki László tervezete egy magyar tudós társaságról 1810*, szerk. Monok István, Budapest, MTA KIK, 2023 (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei, Új sorozat, 50(125))
- István Monok, Dóra Gaálné Kalydy (Fordító): *The Bibliotheca Corvina – The fate, mission and destiny of a library*, Budapest-Sárospatak, L'Harmattan-MTA KIK-Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii-Patrimonium culturale- ΔΩPON, II.)
- Pritz Pál, *Történelem és nemzet*, Budapest, MTA KIK-BTK Történettudományi Intézet, 2023.
- Robert Townson, *Tokay, its Vineyards and Wine. Tokaj szőlőskertjei és bora*, Budapest-Sárospatak, L'Harmattan-MTA KIK-Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023 (Europica varietas Tokajensis, Acta Universitatis Tokajensis Sárospatakinii-Patrimonium culturale-Fontes, VII.)
- Zvara Edina, *Gratia mecenaturae Esterhasianae. A kismartoni ferences könyvtár története és állománya*, Budapest, MTA KIK-Kossuth Kiadó, 2023 (Esterhazyana. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Esterházy-közleményei, 6.)
- A zsidó evangélium. Jézus élettörténete (Toledot Jesu). Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Keleti Gyűjtemény Kaufmann A 559, bev., ford. Zsom Dóra*, Budapest, MTA KIK, 2023 (Keleti Tanulmányok, 19.)

Szalai Béla, *Két császár is ront már minket. A magyar történelem kortárs metszeteken 1666–1684*, Budapest, MTA KIK, 2023.

Komáromi Csipkés György, *Anglicum spicilegium – Angol tallózás*. Hasonmás kiadás fordítással. Ford. C. Vladár Zsuzsa. Kísérő tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátta Balogh Roland József, Starcevic Attila, C. Vladár Zsuzsa. Budapest, ELTE BTK–MTA KIK, 2023.

8.4 PUBLIKÁCIÓK

Bilicsi Erika

Holl András, Bilicsi Erika, *Persistent identifiers (PIDs – állandó, egyedi azonosítók) kutatási eredmények azonosítására* (Csak repozitóriumban hozzáférhető közlemény)

Ferenczi Roland

On Kings Who Drove Back the Sea: Shipping, Seafaring and Naval Campaigns in the Early Cēra Kingdom. Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae 4(2023), 487–509.

"The gold-possessing market where flags of the old town cast a shadow": Some Remarks on Maritime Trade, Markets, and Money in the Early Cēra Panegyrics. In: Modern Economics and the Ancient World: Were the Ancients Rational Actors? Selected Papers from the Online Conference, 29–31 July 2021, szerk. Günther, Sven, Münster, Zaphon, 2023, 231–262.

Holl András

Holl András, Bilicsi Erika, *Persistent identifiers (PIDs – állandó, egyedi azonosítók) kutatási eredmények azonosítására* (Csak repozitóriumban hozzáférhető közlemény)

A Magyar Tudományos Akadémia digitális könyvtára. In: Mitől korszerű egy szakkönyvtár? – A modern szakkönyvtár régen és napjainkban. Emlékkötet Rózsa György (1922–2005), az Akadémiai Könyvtár főigazgatója születésének centenáriuma alkalmából, szerk. Molnár Andrea, Budapest, Magyarország, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 76–86.

Holl András, Prószéky Gábor, Váradi Tamás, Laki László, *Repozitóriumi gyűjtemény mint adatkorpusz*. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás 2(2023), 164–167.

Prószéky Gábor, Váradi Tamás, Holl András, *A magyar nyelv digitális támogatása a magyar tudományosság szolgálatában*. Magyar Nyelv 4(2023), 478–482.

Új technológiákkal, új tartalmakkal a jövő digitális transzformációja felé: 32. Workshop: országos konferencia : 2023. április 12–14. Pannon Egyetem, Veszprém, szerk. Tick József, Kokas Károly, Holl András, Budapest, Hungarnet (2023).

Kapcs Erika

„Nézzenek csak rá közelebből az urak!": Czóbel Minka emlékalakjának megköltése és újratereztése: mítoszteremtés nyomtatásban és digitálisan. Társadalmi Nemek Tudománya Interdiszciplináris eFolyóirat 1(2023), 60–76.

Kis Iván

Révay Péter, *De monarchia et sacra corona regni Hungariae centuriae septem – A magyar királyság birodalmáról és Szent Koronájáról szóló hét század, tomus I–II., kiad. Tóth Gergely, Benei Bernadett, Jarmalov Rezső, Sánta Sára*, Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2022. Magyar Könyvszemle 2(2023), 302–304.

Kónya Franciska

Meditációelmélet és különleges imagyűjtemény: A jó reménységnek hajócskája. In: *Eruditio et magnanimitas: Tanulmányok Gábor Csilla köszöntésére*, szerk. Farmati Anna, Móré Tünde, Tóth Zsombor, Virág Csilla, Budapest, Reciti, 163–170.

Kordics Noémi

A Petőfi-fordító Kertbeny Károly. Magyar Napló 35 : December(2023), 48–52.

Máté Ágnes

A kezdetek: anekdotikus elbeszélés a Fiatal Kutatók Akadémiájának megalakulásáról. Magyar Tudomány 12(2023), 1522–1528.

Báthory Griseldis, az engedetlen menyasszony vagy az eretnek hárpia sikertelen megzabolázása. In: *A latin nyelv a kora újkori Magyarország és Erdély kultúrájában és művelődésében*, szerk. Békés Enikő, Kasza Péter, Molnár Dávid, Szeged, Lazi Könyvkiadó, 305–315.

Remarriage and Stepfamilies among the Lutheran Urban Elite in Seventeenth-Century Hungary. Neo-Latin Wedding Poetry as Source. In: *Remarriage and Stepfamilies in East Central Europe, 1600–1900*, szerk. Erdélyi Gabriella –Szabó András Péter, London, Routledge, 224–251.

A végtelen sikertörténet, avagy egy újabb 16. századi olasz fordítás E. S. Piccolomini Historia de duobus amantibusából (Perugia, Biblioteca Comunale Augusta, Ms 2837). Antikvitás és Reneszánsz 2023. 2(2023), 41–62.

Molnár Andrea

Mitől korszerű egy szakkönyvtár? – A modern szakkönyvtár régen és napjainkban: Emlékkötet Rózsa György (1922–2005), az Akadémiai Könyvtár főigazgatója születésének centenáriuma alkalmából, szerk. Molnár Andrea, Budapest, Magyarország, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 2023.

Az Akadémiai Könyvtári Hálózat – az Akadémiai Könyvtár és a kutatóintézeti könyvtárak együttműködése. In: *Mitől korszerű egy szakkönyvtár? – A modern szakkönyvtár régen és napjainkban: Emlékkötet Rózsa György (1922–2005), az Akadémiai Könyvtár főigazgatója születésének centenáriuma alkalmából*, szerk. Molnár Andrea, Budapest, Magyarország, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 2023, 27–49.

Monok István

Monok István, Gaálné Kalydy Dóra (Fordító): *The Bibliotheca Corvina: The fate, mission and destiny of a library.* Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023.

Les racines des vignobles de Tokaj et Sauternes: actes du Colloque international franco-hongrois les 2-6 novembre 2022, Sárospatak (Hongrie), szerk. Michel Figeac, Monok István, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023.

Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon V.: 1647–1750. szerk. és a forráskiadás készítője Monok István, Zvara Edina, Budapest–Sárospatak, MTA KIK–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023.

Tokaj, its Vineyards and Wine = Tokaj szőlőskertjei és bora: A Londonban 1797-ben, Párizsban 1798-ban és a Hágában 1800-ban kiadott könyvek Tokaj-Hegyalja fejezeteinek hasonmása Rózsa Péter fordításában és tanulmányával, szerk. Monok István, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023.

Monok István, Szalai Béla, N Kis, Tímea, Orbán Áron, *Tokaj 1565. évi ostromának híre és ábrázolása*, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan–Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023.

Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság: Múlt és jövő, szerk. Monok István, Budapest, Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, 2023.

- Egy borvidék írott öröksége feltárásának elvi megfontolásai: a tokaji borról szóló 18. századi könyvek.* Zempléni Múzsai Társadalomtudományi és Kulturális Folyóirat 1(2023) 5–11.
- Europäische Kultur, nationale Erbe.* In: *Cartea, oglinda spiritului uman: Studii în onoarea profesoarei Eva Mârza*, szerk. Ana-Maria Roman-Negoi, Florin Bogdan, Cristian Nicolae Matei, Alba Iulia-Cluj Napoca, Muzeul al Unirii-Editura Mega, 2023, 1–13.
- Ein Kulturmäzen dreier Nationen: Balthasar III. Batthyány (†1590).* In: *Region der Vielfalt : Wechselbeziehungen im burgenländisch-westungarischen Raum in Geschichte und Gegenwart*, szerk. Csire Márta, Deák Ernő, Kókai Károly, Andrea Seidler, Wien, Praesens Verlag, 2023, 15–28.
- A Nyíró-réselő brigádtól a nyugodt munka lehetőségéig: Illúzióinkról Hubert Gabriella nyugdíjba menetele kapcsán.* In: *Cantio optima: Emlékkönyv Hubert Gabriellának*, szerk. Zászkaliczky Zsuzsanna, Budapest, Luther Kiadó-Evangélikus Országos Gyűjtemény, 2023, 279–283.
- A könyv és a könyvtár helye Teleki László Tudós Társaság tervezetében.* In: *Teleki László tervezete egy magyar tudós társaságról, 1810*, szerk. Monok István, Budapest, MTA Könyvtár és Információs Központ, 2023, 171–181.
- Transylvanian Puzzle, Reconstructing Medieval Culture from Manuscript Fragments, Catalogue of an Exhibition Held at the Library of the Romanian Academy, Cluj-Napoca, by Adrian Papahagi, design by Angéla Kalló, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2022.* Magyar Könyvszemle 2(2023), 304–306.
- Der Aufbau des Bibliothekssystems im Königreich Ungarn und im Großfürstentum Siebenbürgen im neuen Reichsrahmen (1686/1690–1815).* Hungarian Studies: A Journal of the International Association for Hungarian Studies and Balassi Institute 37 : 5(2023), 105–118.
- Allen Ginsberg Molochjának birkózása Kis-Tóth Lajos álmaival. Egy pesszimista előadás – örömmel.* In: *Agria Média 2023 ICI 17: Információ- és Oktatástechnológiai Konferencia Eger, 2023. október 12–13.* Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Digitális Technológia Intézet, szerk. Lengyelné Molnár Tünde, 76–76.
- Die Wiener Hofbibliothek als Ungarische Nationalbibliothek.* Hungarian Studies: A Journal of the International Association for Hungarian Studies and Balassi Institute 1(2023), 99–106.
- Surviving Records of Private Book Collections in the Kingdom of Hungary and the Transylvanian Principality between 1665 and 1830.* In: *Private Libraries and Their Documentation 1665–1830: Studying and Interpreting Sources*, szerk. Rindert Jagersma, Helwi Bloom, Evelien Chayes, Ann-Marie Hansen, Leiden, Hollandia, Boston (MA), Amerikai Egyesült Államok, Brill (2023), 309–324.
- Egy rendhagyó könyv Lazarus von Schwendi 1565. évi tokaji ostromáról a 950 éves Tokaj Város tiszteletére.* In: *Monok István, Szalai Béla, N Kis Tímea, Orbán Áron, Tokaj 1565. évi ostromának híre és ábrázolása*, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan-Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023, 7–10.
- A Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság kiadói politikája, publikációs tevékenysége.* In: *Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság: Múlt és jövő*, szerk. Monok István, Budapest, Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság, 2023, 111–121.
- La Bibliotheca Corvina et le vin de Tokaj: deux éléments historiques de l'image des Hongrois.* In: *Les racines des vignobles de Tokaj et Sauternes: actes du Colloque international franco-hongrois les 2-6 novembre 2022, Sárospatak (Hongrie)*, szerk. Michel Figeac, Monok István, Budapest–Sárospatak, L'Harmattan-Tokaj-Hegyalja Egyetem, 2023, 35–50.

Molnár Antal, *Die Formelsammlungen der Franziskaner-Observanten in Ungarn (cs. 1450–1554)*, Roma, Frati editori di Quaracchi, 2022 (*Analecta Franciscana, XIX. Nova Series, Documenta et Studia, 7.*), Magyar Könyvszemle 1(2023), 133–137.

Lucie Storchová, *Bohemian School Humanism and its Editorial Practices (cca. 1550–1610)*, Turnhout, Brepols, 2014 (*Europa Humanistica, 16. Bohemia and Moravia, II.*), Magyar Könyvszemle 1(2023), 117–121.

In memoriam Gedeon Borsa 1923–2022. La Bibliofilia: Rivista di Storia del Libro e di Bibliografia. 125(2023), 183–186.

Les objectifs permanents et les objectifs variables des expositions Bibliotheca Corvina. In: Saviotti Pierfilippo, *A libro aperto: Le esposizioni bibliografiche tra passato e futuro, Atti del convegno internazionale, Milano, Castello Sforzesco e Università Cattolica del Sacro Cuore 22–23–24 settembre 2021*, Firenze, Leo S. Olschki Editore, 2023, 267–276.

Megfontolások és kiindulópontok a tokaji bor történetének kutatásához. Agrártörténeti Szemle 1–4(2023), 133–140.

Sallai Ágnes

A számítógépes szakirodalmi szolgáltatások bevezetése az MTA Könyvtárában. In: *Mitől korszerű egy szakkönyvtár? – A modern szakkönyvtár régen és napjainkban: Emlékkötet Rózsa György (1922–2005), az Akadémiai Könyvtár főigazgatója születésének centenáriuma alkalmából*, szerk. Molnár Andrea, Budapest, MTA Könyvtár és Információs Központ, 2023, 50–64.

Sziklay Cs. Mónika

Ingrid Åkesson, Sziklay Cs. Mónika (Fordító), *A narratívák lényegi motívumai? Gender alapú hatalmi szerkezetek, a tradicionális balladák kategorizációja és a paradigmák konoksága*. In: *Doromb. Közköltészeti tanulmányok 11.*, szerk. Csörsz-Rumen István, Budapest, Budapest, Reciti, 2023, 63–90.

Tatár Sándor

Wolfgang Borchert, Tatár Sándor (Műfordító), *Radi* (rövidpróza), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Wolfgang Borchert, Tatár Sándor (Műfordító), *A tekepálya; Négy katona* (rövidprózák), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Alex Capus, Tatár Sándor (Műfordító), *Az élet komoly dolgai* (novella), Műhely: Kulturális Folyóirat

Alex Capus, Tatár Sándor (Műfordító), *Szerinted szerelem volt?* (regényrészlet). Új Forrás

Sigmund Freud, Stefan Zweig, Tatár Sándor (Műfordító), *Levélváltás* (részlet), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Christian Kracht, Tatár Sándor, *Eurotrash* (regényrészlet), Kalligram: Művészet és Gondolat 11(2023), 56–67.

Leo Perutz, Tatár Sándor (Műfordító), *Leonardo Júdása* (regény), Budapest, Múlt és Jövő Kiadó, 2023, 190.

Ilma Rakusa, Tatár Sándor (Műfordító), *Szépség* (esszé), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Ilma Rakusa, Tatár Sándor (Műfordító), *Bondo; Tomaj; Koljanszk* (elbeszélések), In: *Magány pergő errel*, Csíkszereda, Románia, Bookart (2023), 135–163.

Ilma Rakusa, Tatár Sándor (Műfordító), *Katica; Maurice; Marja; Misi; Lou; Steve; Sam*: elbeszélések, In: *Magány pergő errel*, Csíkszereda, Bookart, 2023, 135–163.

Ilma Rakusa, Tatár Sándor (Műfordító): *Magány* (esszé), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Ilma Rakusa, Tatár Sándor (Műfordító), *Esterházy („Péterke, angyalom”)* (esszé), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Rainer Maria Rilke, Stefan Zweig, Tatár Sándor (Műfordító), *levélváltás* (részlet), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Számvet (vers), Pannonhalmi Szemle 4(2023), 83.

...Farhádi pajtás!... (vers), Népszava, 3.

Újragombort menta ... mente (vers). In: *Minden örömben bor (26 kortárs borvers)*, Balatonfüred, Balatonfüred, Balatonfüred Városért Közalapítvány (Tempevölgy), 2023, 28–30.

...akár még beteg se... (vers), Kortárs: Irodalmi és Kritikai Folyóirat 9(2023), 91–92.

Hegy(ügyű) beszéd (vers), Vigilia 8(2023), 697.

Az vesse rám az első követ... / ...kezetlenséget!; Elcseszett allúziók (versek), Székelyföld – Terra Siculorum 8(2023), 34–35.

Nyájmenedék. Illúzió.; Őszláz (versek), Bárka: Irodalmi Művészeti és Társadalomtudományi Folyóirat 4(2023), 38–39.

Konfetti, ó (vers (online megjelenés)), Pannon Tükör

BombAppetit!; A méjségből ciklus margójára (versek), Műhely Kulturális Folyóirat 1(2023), 32.

Tatár Sándor, Kerstin Hensel (Műfordító), *Hamlet-Apokryph; Herbstmond* (versek), Sinn und Form

Utózőng; A háttérben Szilénosz duruzsol (versek), Pannonhalmi Szemle 2(2023), 75–76.

A szellőzködő lány melegben (vers), Alföld: Irodalmi Művészeti és Kritikai Folyóirat 6(2023), 7–8.

Pedig nem volt ez eleve átokverte ország, Népszava, 3.

Sebaj...; Nem olyan bonyolult (ijesztő) ez (versek), Kalligram: Művészet és Gondolat 4(2023), 66–67.

Tatár Sándor, Orbán István (Műfordító), *Selejtezésre váró állomány / Auszumusternder Bestand; Thészeuszi tézisek / Thesen à la Theseus* (versek (magyar eredetiben és német fordításban)), Lichtungen: 44 (173)(2023), 15–17.

Az appok. Az Alpok (vers (másodközlés)), Szépirodalmi Figyelő, 1(2023), 4.

Ennyi telt[...]; Mentség(?) (versek), Irodalmi Szemle: A Szlovákiai Írók Szövetségének Irodalmi Folyóirata, 1(2023), 65–66.

'Error-ország; mindig-újra... (vers), Népszava, 3.

Stefan Zweig, Tatár Sándor (Műfordító), *E sötét órán* (esszé), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Stefan Zweig, Tatár Sándor (Műfordító), *Bizalom a jövőben* (esszé), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Stefan Zweig, Tatár Sándor (Műfordító). *Igazságos a történelem?* (esszé), 1749 / Petőfi Kulturális Ügynökség

Tömöry Pál

Gyűjtemény- és vagyonvédelmi rendszer az MTA Könyvtár és Információs Központban. In: *Hagyományok és kihívások X. : Országos Könyvtárszakmai Nap, 2022*, szerk. Szabó Panna, Székelyné Török Tünde, Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, 2023, 37–41.

Vida Zsófia

Németh B., Munkácsy B., Vida ZsV., Fröhlich G., Hatvani IG., Tóth Gy., Solymosi K., Máté Á., Lőrincz L., Lengyel B., *Egyenlőtlenségek a magyarországi fiatal kutatók között: tanulságok a Fiatal Kutatók Akadémiájának 2021-es felméréséből.* Magyar Tudomány 12(2023), 1529–1543.

Zsidi Bernát

„Minden kor maga viseli a választásáért a felelősséget.”
A Magyar Tudományos Akadémia rehabilitációs eljárásai 1988 és 1994 között, Sic Itur Ad Astra 79(2023), 153–184.

Láng István, *„egy dinamikus stabilitás vagy stabil dinamizmus”*. In: *A Magyar Tudományos Akadémia elnökei és főtítkárai*, szerk. Szilágyi Adrienn, Budapest, MTA–HUN–REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2023, 367–373.

Az Akadémiai Könyvtár korszerűvé tétele Az Akadémiai Könyvtár megvizsgálásáról és a Könyvtár feladatairól szóló 123/1961. számú elnökségi határozattal. In: *Mitől korszerű egy szakkönyvtár? – A modern szakkönyvtár régen és napjainkban : Emlékkötet Rózsa György (1922–2005), az Akadémiai Könyvtár főigazgatója születésének centenáriuma alkalmából*, szerk. Molnár Andrea, Budapest, MTA Könyvtár és Információs Központ, 2023, 11–26.

8.5 ELŐADÁSOK, PREZENTÁCIÓK, INTERJÚK

Babus Antal

Előadás

Az ember tragédiája orosz recepciója a fordítások tükrében.
Előadás. Madách évszázada. Nemzetközi tudományos konferencia. Madách-kastély, Alsósztregova, 2023. október 4–5.

Eötvös Loránd és az MTA. Előadás. MTA Palotájának előcsarnoka. (Az Eötvös 175 budapesti emlékhely-túra egyik állomásaként.) 2023. július 27.

Az ember tragédiája megjelenésének történetéből. Előadás. Gyöngyös, Vachott Sándor Városi Könyvtár, 2023. június 9.

Sobor Antal, a kisémberei sorsok és a hétköznapi élet írója. Előadás. Székesfehérvár, Városi Levéltár és Kutatóintézet, Szekfü Gyula terem. 2023. június 2.

TV

Babus Antal Petőfi Sándorral kapcsolatos dokumentumokról, relikviákról beszél. Duna TV, Álmodók álmodói, 2023. 01. 03. 18.48–18.53

Csabai Ágnes

A Kaufmann-gyűjtemény bemutatása. Református Egyház, Doktorok Kollégiuma 2023 – Őszövetségi Szekció, 2023. augusztus 25.

Fejős Edina

Üzenet a palackban. Biblioterápiás foglalkozások havonta

Ferenczi Roland

Maritime trade and markets in the early Cēra panegyrics. École française d'Extrême Orient, Pondicherry, India, 2023. február 21.

Kikötők, piachelyek és kereskedelmi utak Délnyugat-Indiában az indo-római kereskedelem idején. ELTE BTK Ókortörténeti Tanszékének előadássorozata. 2023. április 20.

Gasztronómia az ókori Dél-Indiában. Debreceni Egyetem BTK Konfuciusz Intézet. Gyomaendrőd, Szent Antal Népház. 2023. április 22.

On Ancient Tamil waters: Shipping-Related Terms in Early Old Tamil literature. TamiLex: Exploring New Ways in Tamil Lexicography konferencia, Hamburg, augusztus 7–9. 2023. augusztus 9.

Ragyogó karékú leányok szolgálják fel neked a görögök borát! Ünnepi italok az ótamil caṅkam-irodalomban “Az ünnepek itala – az italok ünnepe” Interdiszciplináris konferencia és workshop, Debreceni Egyetem BTK

Konfuciusz Intézet, Gyomaendrőd, Szent Antal Népház.
2023. október 14.

Gaálné Kalydy Dóra

Az NKFI Hivatal, az Európai Bizottság és az EOSC Association közös szervezésében "Tripartite Event" 2023.március 23., Helyszín: NKFI Hivatal.

Panel discussion:

Implementing Open Science policies: perspectives from funders and institutes

<https://nkfi.gov.hu/hivatalrol/hivatal-rendezyenyei/open-science-magyarorszagon>

Kincs, ami van – BTK 2023. április 20. Közösségi tudomány kerekasztal-beszélgetés

Magyar Könyvtárosok Egyesülete, OSZK, Közösségi tudomány a Könyvtárakban, 2023. szeptember 14.

Közösségi Tudomány a könyvtárakban – megújuló szerepek és lehetőségek

International Coalition of Library Consortia (ICOLC) konferencia Prága, 2023. október 26–28.

- *How to support native OA monographs in the consortium*
- *The Electronic Information Service National Program, the Hungarian consortia*

Ileme rencontres Tokaj-Sauternes: Patrimoines et mémoires d'un environnement d'exception, 2023. november 8–10. *Un programme citizen science pour collectionner des étiquettes du vin de Tokaj-Hegyalja*

Focus on Open Science, Magyar Tudományos Akadémia, 2023. november 14.

The Challenges and the Achievements of Hungarian Citizen Science Projects

Gyuricza Andrea

Előadás a Corvinus Egyetem Könyvtárának belső képzésén *MARC21 átállás* témában: 2023. június 27.

Haffner Rita

Előadás *Virtuális olvasójegy az Akadémiai Könyvtárban* címmel (Haász Antallal közösen) – 8. Szakkönyvtári Seregszemle, KSH Könyvtára, 2023. március 30.

<https://kshkonyvtar.videotorium.hu/hu/recordings/48361/virtualis-olasojegy-az-akademiai-konyvtarban>

Kasza Zsófia

Oktatás az OSZK Könyvtári Intézet által meghirdetett, *Forrásleírás és -hozzáférés a 21. században* című továbbképzési programban: 2023. június 19–22.

Kelecsényi Ágnes

The Oriental Collection of the Library of the Hungarian Academy of Sciences and its Turkic manuscripts. "The Cultural Legacy of Uzbekistan, the foundation of a new renaissance" című nemzetközi kongresszus, Samarkand, november 5–8. 2023. november 5.

Krähling Edit

Tudományos pályafutás és személyes sors konfliktusai – Moravcsik Gyula hagyatékának újabb gyarapodásai kapcsán. Vetített képes előadás Moravcsik Gyula MTA KIK-ben őrzött hagyatékának újabb gyarapodásairól, különös tekintettel első világháborúban szerzett érdemeire és hadifogságára, korabeli dokumentumok, illetve lánya, Moravcsik Edith emlékezései alapján.

„és akkor elkezdődött valami amiről csak verset lehet írni...”: Radnóti Miklós kéziratok hagyatékának vallatása költészetéről, életéről és haláláról. Vetített képes előadás Radnóti Miklós és felesége MTA KIK-ben őrzött kéziratok hagyatékáról, műveiről, levelezéséről, a munkaszolgálatával és halálával kapcsolatos iratokról. Különös tekintettel szülei életének és a költő

születésének bonyhádi vonatkozásaira, édesanyja fennmaradt levelei alapján.

Máté Ágnes

Lucretia, az író nő ... Sárospatak, 2023. szeptember 7.

Lucretia, az író nő ... (részben eltérő képanyaggal), Szeged, 2023. november 9.

Könyvek szerelmesei – populáris irodalom a korai újkorban FKA MTÜ rendezvénye, Budapest, 2023. november 27.

Molnár Andrea

Geschichte der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften in den Jahren des zweiten Weltkriegs und ihrer Umgestaltung nach sowjetischem Vorbild. 50. Internationale Arbeits- und Fortbildungstagung in Marburg, Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationsstellen der Ost-, Ostmittel- und Südosteuropaforschung (ABDOS), 2023. május 16.

Monok István

Histoire d'un roi de la Renaissance: Le vin de Tokaj. Boire à la Renaissance (XIVe-XVIIe siècle). 65e Colloque d'études humanistes, Franciaország, Tours, 2023. június 26–29.

Művelődési eszmények: a tudás mintázatainak változásai kulturális politikai nézőpontból. Magyar Népművelők Egyesülete 39. Vándorgyűlése, Budatétény, Klauzál Ház, 2023. május 24.

La pensée politique dan sla lecture de la noblesse de Hongrie royale au début du 17e siècle. Université Bordeaux-Montaigne, Franciaország, Bordeaux, 2023. április 27.

Les transformation de fonction de la cour et la culture du livre dans la Hongrie royale des 16e–17e siècles. Université Bordeaux-Montaigne, Franciaország, Bordeaux, 2023. április 26.

Pozitív magyarságkép elemek keletkezése a kora újkorban. Magyarságtudományi estek, Lónyay-Hatvany Villa, Budapest, 2023. március 10.

Die Lektüre der Großväter und der Enkel : inhaltliche und sprachliche Veränderungen in den Bibliotheken der Familien Batthyány und Nádasdy an der Wende vom 17. zum 18. Jahrhundert. Internationale Tagung Geschichte der Ungarn im Burgenland. Regionalität als historische Kategorie. Oberwart, 2023. december 8.

The content composition of the library – the intellectual characteristic of the school : 16th century protestant school libraries in Trencsén and Nemetújvár. University and School Libraries in East Central Europe in the Pre-Modern-Period. Forms of Appearance, Development, Usage. Prague, 2023. november 14–15.

Faux et pourtant important : Paracelse et le vin de Tokaj. 2e rencontres Tokaj/Sauternes. Patrimoines et mémoires d'un environnement d'exception. Château d'Yquem, Château de Fragues. France, Château de Guiraud, 2023. november 8.

A könyvtár tartalmi összetétele – az iskola szellemi arculata: 16–18. századi protestáns iskolai könyvtárak a Magyar Királyságban és Erdélyben. A könyv a kora újkor Kárpát-medencében: kiadás, befogadás, használat. Tudományos konferencia, REBAKUCS, Sárospatak, 2023. szeptember 6.

Nagy Ágnes

A Gyűjteményszervezési Osztály tagjainak közreműködésével bemutató a Tudóskönyvtárak sorozat 1. darabjáról, Mesterházi Márton digitálisan együtt tartott könyvhagyatékáról (kiállítás, előadás): 2023. március 8.

Paládi Renáta

Magyarország és szovjet Ukrajna közötti kétoldalú kapcsolatok története a Szovjetunió felbomlásáig (1969–1991). Új

Nemzeti Kiválóság Program záró konferenciája, 2023. augusztus 31.

The conflicts of the Soviet Union and its member republics through the eyes of the Hungarian Foreign Ministry, 1990-1991. International Society for Comparative Study of Civilizations (ISCSC) 52. konferenciája, Varso, 2023. szeptember 15.

Orosz Gergely

Kun dga' chos legs rdo rje, Kőrösi Csoma Sándor tibeti tanítója. A Kőrösi Csoma Társasággal karöltve konferenciatermünkben tartott előadás, amely Zoom-on is követhető volt. 2023. január 17.

Észrevételek Sangs rgyas phun tshogs Kőrösi Csoma Sándornak írott könyveivel kapcsolatban. ELTE, BTK, Magyar Buddhológiai Konferencia. 2023. június 29.

Stumpf Anna

Kırk Vezir Hikâyeleri. „Kelet Felé” – az ELTE Eötvös József Collegium Vekerdi József Orientalisztika Műhelyének hallgatói konferenciája. 2023. március 30.

Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi – Şarkiyat Koleksiyonu. „Török-magyar kapcsolatok múltja, jelene és jövője” című szimpózium, Mugla, november 23-25. 2023. november 24.

Tömör Pál

Interjú a virtuális olvasójegy szolgáltatásról – Kossuth Rádió, *Trend-idők* című műsor, elhangzott a 2023. március 8-i adásban

Zsidi Bernát

A Magyar Tudományos Akadémiáról készülő törvény előkészítéséről (1988-1993). Modern Magyarország doktorandusz konferenciája, 2023. szeptember 21.

The Hungarian Academy of Sciences and the regime change. From the perspective of continuities/discontinuities (1985-1993). Online előadás, 10. Nemzetközi doktorandusz konferencia, Brno, 2023. november 28.

9. RENDEZVÉNYEK, ISMERETTERJESZTŐ, NÉPSZERŰSÍTŐ PROGRAMOK

A 2023-as év kiemelt eseménye a könyvtár által megrendezett **52. LIBER 2023 éves nemzetközi konferencia** volt, ami a LIBER 52 éves történetében több mint 30 év után ismét Magyarországon került megrendezésre 2023. július 5–7.

A LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) az európai szakkönyvtárak szakmai egyesülete, melynek tagja a könyvtárunkon kívül több mint 420 európai egyetemi, nemzeti és szakkönyvtár. Az 1971-ben alapított nemzetközi szervezet székhelye a hágai Koninklijke Bibliotheek. A szervezetről további információ itt található: <https://libereurope.eu/>

A LIBER által szervezett konferenciák többek között a jövő könyvtárait érintő kihívásokkal, a gyűjtemények megőrzésével és fejlesztésével, valamint a nyílt hozzáféréssel, a kutatási adatok menedzselésével, az új felhasználói szolgáltatásokkal, tudományos kapcsolatépítéssel foglalkoznak. További információ a konferenciáról itt található: <https://liberconference.eu/about/>

A konferencia számokban:

A látogatóink száma 500 fő volt, akiknek három helyszínen (CEU, MTA székház, MTA KIK) szerveztünk tudományos programokat. 55 előadás hangzott el, és 12 poszttert mutatott be a külföldi és magyar könyvtáros kollégák.

A szakmai programokon kívül több mint 30 kiadó jelent meg kiállítóként az eseményen.

Informális programokat is szerveztünk a résztvevőknek, két fogadás (Akadémia Klub, Pesti Vigadó), 6 könyvtárlátogatás (OSZK, FSZEK, az MTA KIK Kézirattára és Keleti Gyűjteménye, OGYK, ELTE EK, CEU Library) és egy esztendő kirándulás megszervezésével színesítettük a programot.

A konferencia előtt egy háromnapos kapcsolódó programot is tartottunk *Emerging Leaders* címmel. A képzésen olyan európai kollégák vettek részt, akik a könyvtár világában vezetői pozíciók betöltését tervezik.

A konferencia részletes programfüzete itt található: https://wayback.archive-it.org/12503/20230725231049/https://liberconference.eu/wp-content/uploads/2023/06/LIBER_2023_conf_book_website-NEW.pdf

Mindezt 26 önkéntes kolléga segítségével, valamint a Kult-Turist és a CEU csapatával együttműködve tudtuk megvalósítani.

A budapesti konferencia jelentősége számunkra: Szakmailag fontos volt, hogy a magyar könyvtáros közösség is hozzáférjen a LIBER programokhoz, ezért is vállaltuk a konferencia megszervezését. Sikerként könyvelhetjük el, hogy több mint 40 magyar résztvevőnk volt. Kollégánk, Soós Sándor tartotta az első nap vitaindító előadását, és további 9 magyar előadó (köztük kollégánk, Holl András) prezentációját hallgathatták meg a résztvevők.

A megnyitó és benne Soós Sándor beszéde (25:32-nél indulva) megtekinthető itt:

<https://www.youtube.com/watch?v=3Uhd3Dkpl1Y>

Mindhárom nap vitaindító előadása meghallgatható a LIBER YouTube-csatornáján:

<https://www.youtube.com/@libervideo>

Egyéb előadások prezentációi és a kiállított akadémiai poszterek itt találhatóak: <https://zenodo.org/communities/liber2023/?page=1&size=20>

Videó és fotók:

A konferenciáról készült 3 perces rövidfilmet itt lehet megtekinteni: <https://vimeo.com/852970802?share=copy>
Az eseményen készült fotókból pedig egy válogatás található itt:

<https://www.flickr.com/photos/199027253@N05/albums/72177720310849658>

Könyvbemutató

2023. január 26-án mutatta be az Erdélyi Múzeum-Egyesület a 2022-es kiadványait az MTA Könyvtár és Információs Központ konferenciatermében. A kiadványokat bemutatta Biró Annamária, felelős kiadó, Bitay Enikő, az EME elnöke és Bogdándi Zsolt, az EME főtítkára. Köszöntőt mondott Vékás Lajos, a kuratórium tagja.

A Balassi Kiadó 2023-ban többször is tartott az MTA Könyvtár és Információs Központban könyvbemutatót. Február 1-én Kőszeghy Péter *Az én életemben éltető épségem* című kötetét; március 7-én a *Száz költő egy-egy verse* című kötetet; április 11-én Kósa Gábor *Indiai aszkéták a kínai buddhista forrásokban* című kötetét; október 26-án Veres András *A felejtés ellen. Történetek és emlékezések* című kötetét; november 22-én a *Régi Magyar Drámai Emlékek – XVIII. század, 6/5. – Ferences Iskoladrámák V.* című kötetet mutatták be.

A Gondolat Kiadó 2023. február 3-án mutatta be a Frank Tibor szerkesztette *Az oszmán birodalom diadala és bukása* című kötetét, melyet Vásáry István turkológus, akadémikus mutatott be, Frank Tiborra pedig Hunyady György akadémikus, történész-szociálpszichológus emlékezett.

Könyvtárunk az MTA ELTE Egyetemtörténeti Kutatócsoporttal közösen 2023. március 9-én mutatta be Szőgi László *Peregrinatio Academica* című könyvét. A könyvet bemutatta Dr. Draskóczy István professor emeritus, az ELTE BTK nyugalmazott egyetemi tanára és Monok István, az MTA KIK főigazgatója.

A Typotex Kiadó 2023. április 19-én bemutatta Sólyom Jenő *Fizika Magyarországon 1945 és 1959 között – A fizikai kutatás és egyetemi oktatás újjászervezése* című kötetét. A kötetről Schiller Róbert fizikai kémikus beszélgetett a szerzővel.

2023. április 20-án két kötet bemutatóját tartottuk meg: Kazinczy Ferenc, *Pandekták I.* (sajtó alá rendezte Granasztói Olga, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2021, (Kazinczy Ferenc művei: Negyedik osztály; Feljegyzések)) és *Verseghy Ferenc összes költeményei I–III.* (sajtó alá rendezte: Hovánszki Mária, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2021–2022 (Régi Magyar Költők Tára XVIII. század)). A köteteket bemutatták: Debreczeni Attila, Rédey-Keresztény János, Zvara Edina, Hovánszki Mária és Granasztói Olga.

2023. április 24-én *Luigi il Grande Rex Hungariae* című tanulmánykötet bemutatójára került sor. A kötet előtörténetéről a szerkesztők számoltak be: Máté Ágnes (MTA Könyvtár) és Franco Benucci (Padovai Egyetem). A kötetet bemutatták: Galamb György (Szegedi Tudományegyetem, Történeti Intézet), Falvai Dávid (ELTE, Olasz Tanszék) és Boreczky Anna (OSZK, Fragmenta et Codicum Kutatócsoport)

Konferenciák, előadások, ülések

2023. január 17-én a Keleti Gyűjteményben dolgozó kollégánk, Orosz Gergely adott elő *Kun dga' chos legs rdo rje, Kőrösi Csoma Sándor tibeti tanítója* címmel a Kőrösi Csoma Társasággal közös eseményen.

2023. március 8-án a legendás rádiós, műfordító, szerkesztő és dramaturg, Mesterházi Márton könyvtárunkba került írói irodalmi könyvhagyatékának bemutatóját tartottuk meg. Köszöntőt mondott Monok István, az MTA Könyvtár és Információs Központ főigazgatója és Ronan Gargan, Írország magyarországi nagykövete. Mesterházi Mártont méltatta Ferencz Győző költő, irodalomtörténész. Közreműködött Bilicsi Erika, a Szakinformatikai Osztály osztályvezetője és Nagy Ágnes, a Gyűjteményszervezési Osztály osztályvezetője.

2023. március 9-én a Szathmáry Tibor műgyűjtő, térkép-történész által adományozott, a Boszporusról készült 1697-re datált portolán térkép ünnepélyes átadására került sor. A nagy értékű kéziratos térképet az MTA KIK nevében Monok István főigazgató vette át.

2023. március 20-án a könyvtár szakmai napi rendezvényen Ferenczi Roland számolt be indiai tanulmányútjáról *Pálmalevél-kéziratok nyomában Pondiccsériben* címmel.

2023. április 28-án könyvtárunk adott helyszínt a *Carmina Gratulatoria Hebraica – Magyar peregrinusok héber köszöntőversei a 17. században* című projektzáró konferenciának.

2023. július 13. *Ligeti-hagyaték feldolgozásának aktuális állásáról és a benne rejlő tudományos lehetőségekről* az MTA Orientalisztikai Bizottsága online ülésén tartott Rottár Máté munkabeszámolót.

Gazdálkodási és Tudományos Társaságok Szövetsége Gazdasági és Külgazdasági Tagozata, valamint a Kibertér és Mesterséges Intelligencia Tagozata 2023. szeptember 12-én könyvtárunkban tartotta *A mesterséges intelligencia és az új technológiák hatása* programsorozatot előadással egybekötött kerekasztal beszélgetéssel, melynek témája *Cybersecurity/Cyberwar Kiberbiztonság/ Kiberháború* volt.

2023. október 11-én a Szegedy-Maszácz Mihály-díj kuratóriuma az *Értéket megőrizni nem, csakis teremteni lehet* címmel rendezett konferenciát, melynek délutánján a Szegedy-Maszácz Mihály-díj ünnepélyes átadására került sor.

2023. október 18-án az MTA Nemzeti Víz tudományi Program Irányító Testület szervezésében került megrendezésre a *Tiszta ivóvíz – a biztonságos ellátás multidiszciplináris értékelése a forrástól a fogyasztókig* című beszámoló konferencia.

Dél-tiroli ajándék az Eötvös 175 programsorozat végén. Eötvös Loránd, a Nobel-díjra három alkalommal jelölt magyar tudós 42 nyarat töltött a Keleti-Dolomitokban. Schluderbachból (olaszul: Carbonin) kiindulva legalább ötszáz magashegyi túrát tett, és kéttucatnyi csúcst

elsőként mászott meg. A Cadini-Dolomitok második legmagasabb (2837 méteres) csúcsát még életében óróla nevezték el. A két lányával: Ilonával és Rolandával sokszor együtt túrázó tudós nagy tekintélynek és népszerűségnek örvendett a helybeliek körében. December 18-án az MTA Könyvtárban bemutatásra került a dél-tiroli Wolfgang Strobl: *Zu Gast in Schluderbach (Vendégségben Schluderbachban)* című kötetéből az Eötvös hegymászásairól szóló fejezet magyar változata: Báró Eötvös Loránd és leányai, Ilona és Rolanda a Dolomitokban (Eötvös Loránd Geofizikai Alapítvány, Budapest, 2023.) E bemutató volt Eötvös Loránd (1848–1919), Magyarországnak „el nem évülő dicsőségét szerzett” kutató, kiemelkedően sokoldalú személyiség születésének 175. évfordulóját záró rendezvénye, amelyen visszatekintettünk az emlékévé főbb mozzanataira. Az összegyűjtött és az ezután megjelenő *Eötvös 175* dokumentumok (így a Magyar Tudomány 2024. márciusi számának cikkei is) mind bekerülnek abba az elektronikus archívumba, ami a négy évvel ezelőtti *Eötvös 100* – halálának centenáriuma alkalmából rendezett emlékévé – keretében létesült (<https://eotvos100.hu/>). Az *Eötvös 175*-öt a koordinációs testület Eötvös Lorándnak Bolyai János 1823-as – kerekken kétszáz éves – geometriai felfedezése előtt tisztelgő szavaival zárta: „...ha igazi tudósok és – a mint kell – jó magyarok akarunk lenni, úgy a tudomány zászlóját olyan magasra kell emelnünk, hogy azt hazánk határain túl is meglássák és megad hassák neki az illő tiszteletet. Ez a mi eszményünk, ez valósult meg Bolyai alkotásával egyszer; ilyen teljes mértékben talán egyetlenszer.” Egy magas hegycsúcs után mindig jöhetnek még magasab-

9.1 PROGRAMSOROZATOK

Üzenet a palackban biblioterápiás beszélgetéssorozat – online és élőben (vezeti: Fejős Edina főkönyvtáros, biblioterapeuta)

Januári téma: Kassák Lajos *A jó hétköznapi* című verse

Februári téma: Kurt Vonnegut *Szarvas a kombinátban* című novellája

Márciusi téma: Linn Skåber *Péntekről, hiánytól és Drøbak-ról* című írása

Áprilisi téma: versek a tavaszról

Májusi téma: Szabó Magda *A képek* című írása

Júniusi téma: megbeszélés

Szeptemberi téma: Wisława Szymborska *Néhány szó a lélekről* című verse

Októberi téma: Kurt Vonnegut *A hazugság* című novellája

Novemberi téma: Erdős Virág egy verse

Decemberi téma: Grecsó Krisztián *Megélni az idej karácsonyát* című írása

Budapest Science Meetup

2023. március 16.

Témák:

- Új generációs szekvenáló módszerek alkalmazása egy katonai terepi biológiai laborban
Nagy Ágnes – Magyar Honvédség Egészségügyi Központ, Járványvédelmi és Tudományos Kutató Intézet
- Mélytengeri porcosshal kövületek a Mecsek-hegységből: egy letűnt tengeri élővilág nyomában
Mohr Emőke – ELTE TTK Őslénytani Tanszék

2023. április 27.

Témák:

- Miként hozza el az űrkutatás jövőjét a fonálférgek vizsgálata?
- Miért alakult át a gabonatermesztés az elmúlt években Európában?
- Milyen új áttörések és fejlesztések történtek az elmúlt hónapokban a fúziós energia területén?

2023. június 15.

Témák:

- Hogyan tanítják tovább a #ChatGPT-t hazai szakemberek történelmileg jelentős politikusok beszédeivel és írásaival?
- Miként sikerült magyar csillagászoknak megerősíteni a Kordylewski-porholdak létezését?
- Egy újonnan felfedezett idegpálya, ami a társas érintkezésben játszik szerepet.

2023. szeptember 14.

Témák:

- Mire elég egymilliárd galaxis?
- Milyen titkokat rejt egy eddig nem ismert, magyar kutatók által felfedezett növényélettani mechanizmus?

2023. október 12.

Témák:

- Egy egykor Magyarország területén élt elfeledett népcsoport
- A 3D érzékelő szenzorok adatainak AI segítségével történő feldolgozása
- Magyar etológusok egy friss felfedezése

2023. november 9.

Témák:

- Kozmikus napernyő
- Memóriatárolás az agyban

2023. december 14.

Témák:

- Négy magyar hírportál tartalomelemzése, ami az Ukrajna elleni orosz agresszió első két hetét fedi le
- Az ELTE TTK-n zajló, hatékonyabb rákellenes hatóanyagok kifejlesztését célzó kutatások
- Hogyan térképezték fel drónok segítségével magyar kutatók a pentezugi vadlovak összetett kapcsolatrendszerét?

Részletes információ: <https://www.facebook.com/BudapestScienceMeetup>

Esemény típusa	Események száma
Biblioterápiás foglalkozás	20 (10 élőben, 10 online)
Budapest Science Meetup	7
Zoom használat (DOI, OJS, MTMT konzultációk)	74
Előadások, konferenciák, ülések	44
Könyvbemutató	16
Könyvtárlátogatás, könyvtárbemutató, használóképzés	24
MTA doktori védések	7
Összesen	192

9.2 KIÁLLÍTÁSOK

Keleti Gyűjtemény

A Magyar Tudomány Ünnepe 2022-es eseménysorozat keretében, 2022. november 3-án, az Akadémia palotájának aulájában nyílt *Sárga istenek és ritka nyelvek nyomában* című Ligeti Lajos emlékkiállítás 2023. február 15-ig volt látható.

Karikó Katalin útja a Lasker-díjig és tovább című kiállítás az MTA Könyvtár és Információs Központban, a Szegedi Tudományegyetem gondozásában. Karikó Katalin akadémikus, a szintetikus mRNS-alapú orvosi technológiát felfedezéseivel megalapozó kutató, a Szegedi Tudományegyetem professzora diákéveinek és akadémiai időszakának dokumentumai mellett a tudományhoz kötődő legérdekesebb kitüntetéseit mutatta be a kiállítás. Sahin-Tóth István műtárgyfotói képzőművészeti alkotásként mutatták be a díjakat. A látványhoz Újszászi Ilona újságíró-szerkesztő, a kiállítás kurátorának szövegei adtak hátteret; a fotók mellé helyezett QR-kódok pedig elvezettek az SZTE Hírporthál cikkeihez. Kivételessé tette e tárlatot, hogy eredeti kitüntetések, emlékérmek és kisplasztikákat is fölvonultatott. A június 5-i ünnepélyes megnyitón Karikó

Katalin is jelen volt, fiatal kutatókkal beszélgetett és a kiállítás képei kapcsán személyes történeteket osztott meg a látogatókkal. Az eseményen Gaálné Kalydy Dóra főigazgató-helyettes nyújtotta át tiszteletünk és köszönetünk kifejezéséeként könyvtárunk emléklakettjét, mely Borsos Miklós alkotása. A megnyitóhoz kapcsolódó beszélgetés visszanézhető a YouTube-on: https://www.youtube.com/watch?v=_DC2WycYoHU A kiállítás 2023. november 14-ig volt látható.

A kiállítást többszáz egyéni látogató mellett szervezett tárlatvezetéssel 19 csoport tekintette meg.

A bicentenáriumi ünnepek és az épületfelújítás egybeesése miatt külön kiállítással nem tudunk készülni a jeles évfordulóra, de annak érdekében, hogy mégis megmutassunk valamit a könyvtár múltjából az Arany János utcai aulában egy *idővonalon* mutatjuk be a Könyvtár elmúlt évszázadait.

A müncheni katalógus retrokonverziója kapcsán a Gyűjteményszervezési Osztály munkatársai kézbe veszik az összes régi szakban (müncheni katalógusban) lévő könyvet, a ritkaságokból nyitottunk egy *kamarakiállítást az Olvasóteremben* 2023. november második felében.

Szamarkandban (Üzbegisztán) *Who are you Mr. Vámbéry?* fotókiállítás nyílt Vámbéry Ármin munkásságáról 2023. november 5-én. A kiállítás kurátora Kelecsényi Ágnes a Keleti Gyűjtemény osztályvezetője, szakmai lektor: Péri Benedek.

9.3 VENDÉGEK, LÁTOGATÓK

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

Február 3. Fulbright-ösztöndíjasok Sas Annamária kíséretében. (Tóvizi Ágnes, 25 fő, 45 perc, angolul)

Február 14. A Patrona Hungariae Katolikus Iskolaközpont 5. osztályos tanulóinak bemutató a Konferenciateremben. (Babus Antal, 20 fő, 20 perc)

Február 23. Marokkói Nemzeti Könyvtár főigazgatója és munkatársai. (Gaálné Kalydy Dóra, 4 fő, 15 perc, angolul)

Március 3. Középiskolai MTA Alumni Program keretei között megrendezett középiskolai tanulmányi verseny résztvevőinek bemutató. (Babus Antal, 40 fő, 45 perc)

Június 12. Jean-Noel Jeanneney, volt francia kulturális miniszternek és kíséretének (Monok István, magyar történészek) a Kézirattár francia vonatkozású kéziratnak, könyveinek bemutatása. (10 fő, 20 perc, Babus Antal (magyar nyelv), Monok István (francia nyelv))

Június 30. az Országos Széchenyi Körnek a Széchenyi-gyűjtemény bemutatása. (Babus Antal, 16 fő, 60 perc)

Július 7. A LIBER 2023 Konferencia résztvevőinek a Kézirattár gyűjteményének bemutatása. (Tóvizi Ágnes, 25 fő, 45 perc, angolul)

Szeptember 20. Náray-Szabó Gábor volt főigazgató barátai. (Babus Antal, 5 fő, 100 perc)

Szeptember 27. „Könyvtár, ami összeköt” program résztvevői. (Babus Antal, 10 fő, 45 perc)

Október 6. A Veres Pálné Gimnázium 5. osztálya. (Babus Antal, 25 fő, 45 perc)

Október 27. Kis Tímea sárospataki oktató és tanítványai, a Gyűjteményszervezési Osztály önkéntes dolgozói. (Babus Antal, 10 fő, 45 perc)

Lukács Archivum

Szeptember 13. *100 Years of History and Class Consciousness* című konferencia résztvevői Vajda Mihállyal folytattak beszélgetést a Lukács Archivumban. A rendezvényt Szegedi Nóra felügyelte.

Keleti Gyűjtemény

Január 30-án az elnöki titkárság kérésére fogadtuk az Abdellatif Miraoui felsőoktatási, tudományügyi és innovációs miniszter vezette marokkói delegációt.

Február 4-én fogadtuk a Fulbright ösztöndíjasok mintegy 20 fős csoportját.

Február 8-án az Elnökség munkatársai számára tartottunk bemutatót.

Február 20-án a gyűjteménybe látogatott a marokkói

nemzeti könyvtár Mohamed el Ferrane igazgató vezette delegációja, valamint Karima Kabbaj asszony, a Marokkói Királyság budapesti nagykövete.

Március 22-én az ELTE Török Tanszék hallgatói, illetve az ott PhD-képzésben résztvevők részére tartott kézirat bemutatót Stumpf Anna.

Április 11-én az Iráni-Magyar Baráti Társaság 20 fős csoportját fogadtuk.

Április 23-án Berthe Jansen-nek, a Leiden University tibetológus munkatársának Orosz Gergely mutatta be a Csoma-gyűjteményt.

Május 18-án Péri Benedek kíséretében 4 fős üzveg egyetemi oktatókból álló csoportot fogadtunk, aznap délután Jonathan Silk, a leideni egyetem buddhológus professzora ismerkedett a Csoma-gyűjteménnyel.

Május 19-én Csalai-Kégl György kérésére fogadtunk tíz fős, leginkább itt élő irániakból álló csoportot. A Kégl-családhoz fűződik a Könyvtár egyik legjelentősebb könyvdománya, valamint perzsa kéziratának jelentős része is Kégl Sándor gyűjteményéből került hozzánk.

Május 25-én Michael Balk a Staatsbibliothek zu Berlin Ostasienabteilung volt vezetője látogatott a Keleti Gyűjteménybe.

Július 6-án Dr. Elif Türkislamoğlu asszony, a Török Együttműködési és Koordinációs Ügynökség budapesti képviselője tekintette meg a gyűjteményt. Előtte került sor a szervezet könyvdományának ünnepélyes átadására a Yunus Emre Központban.

Június 12-én Yukio Lippi, a Harvard Egyetem művészettörténész professzorát, Yuka Kadoi művészettörténészt (CEU-Bécs) fogadtuk, akik a Stein-gyűjtemény miatt látogattak hozzánk.

Június 19-23. között szintén a Stein-gyűjteményben kutatótt Michelle C. Wang, a Georgetown Egyetem buddhizmus és Selyemút specialistája.

Június 20-án John Tolan, a Nantes-i Egyetem professzora, a középkori arab és latin nyelvű civilizációk kapcsolatának kutatója látogatta meg a gyűjteményt.

Július 6-án bemutatót tartottunk a Liber Konferencia résztvevőinek.

Augusztus 7-én Antalffy Andrást, Antalffy Endre marosvásárhelyi arabista unokáját fogadtuk. A tudós hagyatékának egy részét a Keleti Gyűjtemény őrzi.

Augusztusban a Külügyminisztérium közvetítésével kért lehetőséget a Türkmen Tudományos Akadémia, hogy két kutatójuk a külföldön lévő kéziratok kincseit felmérését célzó projekt keretében nálunk is kutassanak.

Szeptember 4–6. között a Keleti Gyűjteményben forgatott a World Society of Study, Preservation and Popularization of the Cultural Legacy of Uzbekistan forgatócsoportja.

Szeptember 18-án Andrea Kreuzpointner a müncheni Bayerische Staatsbibliothek sinológus könyvtárosa szakmai eszmecsereére érkezett a gyűjteménybe.

Szeptember 27-én fogadtuk a „Könyvtár, ami összeköt” idei csoportját.

Október 18-án a Magyar-Indiai Baráti Társaság csoportja látogatott a Gyűjteménybe, Kelecsényi Ágnes és Ferenczi Roland tartottak bemutatót.

Október 24-én a *Teszünk* önkéntesei ismerkedtek a Keleti Gyűjtemény kéziratok kincseivel.

Október 27-én a Török Nagykövetség kulturális tanácsos asszonya látogatott el hozzánk.

November 29-én a Károly Egyetem tibeti tanszékének vezetője, Daniel Berounský a Csoma-gyűjteménnyel ismerkedett.

9.4 DOKUMENTUMOK KÖLCSÖNZÉSE KIÁLLÍTÁSOKHOZ

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

Költő lenni vagy nem lenni című állandó Petőfi-kiállítás. Petőfi Irodalmi Múzeum (2023. 01. 13. – 2025. 12. 12.) Kölcsönzött műtárgy: Vörösmarty Mihály sakk-készlete.

Nyár a Balatonon – Fürdőidény Füreden 1825–1914. (Balatonfüredi Esterházy-kastély Nyaralástörténeti Látogatóközpont (2023. 06. 01. – 2028. 06. 30.) Kölcsönzött műtárgy: a Balaton Gözhajózási Társaság menetrendje, 1847. (K 184/105) Digitális felvétel.

Lépcsőszeminárium. Ady Emlékmúzeum, Budapest. (2023. 09. 21.) Kölcsönzött műtárgy: Ady Lőrincné kézmelegítője.

tője.

Eszterháza Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont Széchenyi István Emlékmúzeum új állandó kiállítása. Nagycenk, (2023. 12. 01. – 2043. 12. 01.) Kölcsönzött műtárgy: 15 digitális tétel a Széchenyi-gyűjteményből.

Petőfi és Orlai című kiállítás. Mezőberény, Orlai Ház (2023. 12. –) Kölcsönzött műtárgy: Petőfi Sándor: Petrics Somához (1839, K 521/1) digitális felvétel.

Magyar Menyasszony című kiállítás. Magyar Nemzeti Múzeum, József nádor termek (2023. 12. 14. – 2024. 08. 31.) Kölcsönzött műtárgy: Széchenyi István jegyzete (K 163/103)

Lajta Béla 150 – Fővárosi épületsorok című kiállítás (Budapesti Történeti Múzeum (2023. 12. 19. – 2024. 04. 28.) Kölcsönzött műtárgy: 2 tétel.

Teleki-kiállítás. Paszmos, Teleki-kastély. (2023. 12.–) Kölcsönzött műtárgy: Digitális felvételek.

Keleti Gyűjtemény

Goldziher levelezésből Lajta Béla levele. Kiscelli Múzeum *Lajta Béla 150 – fővárosi épületsorok.* 2023. december 12. – 2024. május 11.

9.5 KÖNYVTÁRI EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Nemzetközi együttműködéseinket tovább erősítettük. Aktív szerepet vállaltunk hazai és nemzetközi könyvtáros munkabizottságok, szervezetek tevékenységében (Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Hungarian Research Data Alliance, Liber Citizen Science Working Group, Conference of European Research Libraries, Tudományértékelés, tudományelemzés megújítása). Nemzetközi jelenlétünket konferenciákon való részvétellel és előadások tartásával továbbra is fenntartjuk, 2023 őszén újra megrendeztük a Focus on Open Science nemzetközi konferenciát. A konferencián kiemelt figyelmet szenteltünk az európai és hazai

nyílt tudomány kapcsán tapasztalt könyvtári jó gyakorlatok bemutatásának.

Külföldi partnerintézményeinkkel folytatjuk az együttműködést (Dunhuang Akadémia, Bibliothèque nationale et universitaire de Strasbourg), és nyitottak vagyunk újabb szakmai kapcsolatok kialakítására.

9.6 RÓLUNK ÍRTÁK, RÓLUNK SZÓL

Interjú Rottár Mátéval a Ligeti-kiállításról a Kossuth Rádió *Kalendárium* című műsorához (2023. január 20.), amelynek vágott változata 2023. február 6-án került adásba.

Orient Expressz podcast: Rottár Máté – Szilágyi Zsolt – Szivák Júlia: Mi van Ligeti Lajos hagyatékában? (Orient Expressz #182 podcast, internetes rádióadásként is, 2023. július 25.)

https://expresszorient.blog.hu/2023/07/28/orient_expressz_182_mi_van_ligeti_lajos_hagyatekaban_rottar_mate & <https://www.youtube.com/watch?v=2Ahqa-i183Hk>;

Monasteries, Deities and Lamas in Inner Mongolia: Photos by Lajos Ligeti from 1929–1930. szerk. Birtalan Ágnes, Rákos Attila, Puskás Katalin (könyvbemutató 2023. november 20-án, a Humán Tudományok Kutatóházában, a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénye keretében) <https://www.youtube.com/live/696su9iUmP8?feature=shared&t=7662>;

10. GAZDÁLKODÁS

Bevételek (E Ft)	
Megnevezés	Összeg
NAV 2020. évi SZJA átutalása	40
NKFIH EISZ támogatás	1 950 000
NKFIH FÖCIK támogatás	10 000
OTKA Monok István	5494
NKA restaurálási pályázat	1000
MTA LIBER támogatás	9000
MTA MTMT támogatás	76 203
Átvett pénzeszköz összesen B16 - B25	2 051 737
Készlet értékesítés (könyv,folyóirat,egyéb)	498
Könyvtári szolgáltatások bevétele	4 553 697
Ingatlan bérbeadás bevétele (Softlink,Ráday,rendezvények)	16 082
Továbbszámlázás bevétele	281
Kiszámlázott ÁFA bevétel	1 229 311
NAV ÁFA visszatérítés	70 834
Árfolyam nyereség bevétele	16 085
Költségek visszatérítései	0
Saját működési bevétel összesen B4	5 886 788
Kölcsön támogatás MTMT	90 000
Rothschild támogatás	6726
Átvett működési támogatás összesen B64 - 65	96 726
2022.évi pénzmaradvány igénybevétele	365 538
2022.évi pénzmaradvány igénybevétele	365 538
MTA eredeti előirányzat	1 902 000
MTA 200 éves ünnep támogatása	10 700
MTA Nyelvtudományi projekt támogatása	15 061
MTA Felújítás támogatás	6500
MTA Török Ádám kutatás támogatás	17 500
MTA MTMT támogatás	90 000
MTA MTMT támogatás	143 797
MTA - HUN-REN MTMT támogatás	20 000
KIM - ODR támogatás	2600
MTA központi támogatás	2 208 158
Bevétel összesen	10 608 947

Kiadások (E Ft)	
Megnevezés	Összeg
Személyi juttatások	816 901
Munkaadókat terh.járulékok	112 029
Személyi juttatások + járulékok össz	928 930
Állománygyarapítás: könyv, folyóirat	51 878
Üzemeltetési anyagok beszerzése	5729
Informatikai szolgáltatások	6 559 366
LGK rezsi -és üzemeltetési kiadások	185 799
Szakmai tevékenységet segítő szolg.	103 696
Egyéb szolg.posta,szállítás,bankktg.	26 861
Kiküldetések	8475
Egyéb kiadás összesen	15 125
ÁFA	1 504 599
Árfolyamvesztés	30 677
Dologi kiadások	8 492 205
Nemzetközi tagdíjak	23 015
Átadás fejezetnek	622
Kölcsön visszafizetés MTMT	90 000
Egyéb műk.kiadások	113 637
Beruházások	30 807
Beruházások ÁFÁ-ja	8185
Intézményi beruházás ÁFÁ-val	38 992
Kiadás összesen	9 573 764

Maradvány (E Ft)	
Bevételek összesen	10 608 947
Kiadások összesen	9 573 764
Módosított pénzmaradvány	1 035 183
MTA 200 éves ünnep	3101
MTA Székfoglaló	3761
MTA MTMT 2023-25.	220 000
OTKA Monok István	10 504
OTKA Szabó Ádám	7715
OTKA Tubay Tiziano	8285
HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont	17 727
Rothschild pályázat	3373
NKA restaurálás	1000
KIK + EISZ saját bevétel kötvállal terhelt maradv.	759 717
Módosított pénzmaradvány összesen	1 035 183

10.1 GAZDÁLKODÁSSAL KAPCSOLATOS ESEMÉNYEK

Létszámváltozások bemutatása

Az engedélyezett létszámkeret 2023. évre 116 fő volt, amelyhez 1 fő fiatal kutató csatlakozott. Előző évben szintén 116 fő volt az engedélyezett létszám. 2023-ban a kilépő dolgozók száma 8 fő, ugyanannyi mint az azt megelőző évben. A belépő dolgozók száma 8 fő, az előző évhez képest 2 fővel kevesebb. Fiatal kutatónknak 2023 őszén lejárt a fiatal kutatói státusza, de kiváló munkája miatt átvettük állandó munkatársként.

A statisztikai átlaglétsszám 111 fő, nem számolva a szülési szabadságon és a fizetés nélküli szabadságon lévővel, illetve átszámítva a részmunkaidős kollegák számát. A teljes munkaidős munkatársak száma 104 fő, részmunkaidős munkatársak létszáma 12 fő. Az állományi létszám év végén 116 fő volt. Jubileumi jutalomban 9 fő részesült ebben az évben. 2023-ban 1 fő volt fizetés nélküli szabadságon és 1 fő volt szülési szabadságon. 2023-ban is, ahogy előző évben, több munkatárs engedélyt kapott otthoni munkavégzésre.

Összességében elmondható, hogy az intézetben tulajdonképpen nincs fluktuáció.

Az intézmény által kiemelésre érdemes megjegyzések a bevételi és kiadási tételekkel kapcsolatban, kiemelten a személyi juttatásokra

2023. évben a könyvtár pályázati rendszere stabil volt. A Magyar Tudományos Akadémia támogatta Török Ádám volt főtitkár úr kutatását 17,5 M Ft-tal, az MTA200 ünnep második etapját 10,7 M Ft-tal, a LIBER konferenciát 9 M Ft-tal és folytatódott a székfoglaló kötetek kiadása 3,9 M Ft-tal. A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal idén sem támogatta a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) Programot 90 M Ft-tal, így az MTA először kölcsönként, majd visszafizetés után támogatói okirattal alátámasztva átadta ezt az összeget. Az Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) Nemzeti Program a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és

Innovációs Hivaltól kapta a támogatását: az 1950 M Ft-ot. Az NKFIH támogatta a FÖCIK Földtudományos rendezvényeinket 10 M Ft-tal. Az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, új nevén HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat ez évben nem adott át összeget a fiatal kutató támogatására, de az MTMT munkáját segítette 20 M Ft-tal. Egy Nemzeti Kulturális Alap pályázat futott az évben 1 M Ft összegben, digitalizálás és restaurálás témában. A Kulturális és Innovációs Minisztérium az éves Országos Dokumentumellátó Rendszer (ODR) munkát 2,6 M Ft-tal támogatta ez évben. Három sikeres OTKA-kutatás (Monok István, Szabó Ádám, Tubay Tiziano) folyik 37,9 M Ft értékben. Az előző évben kezdett Rothschild-pályázat folytatódik 7 M Ft értékben, mely a Keleti Gyűjtemény anyagainak digitalizálásával foglalkozik. A HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközponttal együtt zajlik egy több éves nyelvtudományi projekt, évre bontva 15 M Ft összegben.

A 2023. évi eredeti előirányzat 8918 M Ft, a pályázatok és a saját bevétel miatt a módosított előirányzat összesen 10 609 M Ft, ez 715 M Ft-tal növekedett előző évhez képest. Saját bevételünk (5889 M Ft) előző évhez képest 528 M Ft-tal növekedett.

Dologi kiadások 8492 M Ft, a beruházások pedig idén 39 M Ft értékben kerültek be. Dologiak közül kiemelve a könyvbeszerzés az évben 52 M Ft értékben történt (előző évben 47 M Ft-tal több volt), a rezsikiadásunk 186 M Ft volt (idén 11 M Ft-tal magasabb).

A személyi jellegű kifizetések összesen (817 M Ft) 79 M Ft-tal haladták meg az előző évit, a járulékok (112 M Ft) 10 M Ft-tal lettek magasabbak. A személyi jellegű kifizetések közül kiemelve a törvény szerinti illetmény 703 M Ft, a megbízási díjak 43 M Ft és a reprezentációs költségek pedig 5 M Ft. Egyes pályázatokból tudtak a munkatársak pluszmunkát vállalni és néhány alacsonyabb munkabér igazításra került év elején (leginkább a raktárosoké), illetve a kollektív szerződésben leírt kötelezettség szerint az évi egyszeri 25 E Ft kifizetésre került minden munkatárs részére.

Kutatási projektek gazdálkodásának összefoglaló értékelése

2023. évben három sikeres OTKA-pályázat futott. Az első Monok István *Levelek, könyvek, kincsek: Esterházy Pál barokk udvarának emlékei* kutatása, összesen 4 évre 25,2 M Ft értékben. A második Szabó Ádám *Nicasius Ellebodus levelezésének kritikai kiadása és kapcsolatrendszerének vizsgálata* 3 év 29,8 M Ft értékben. A harmadik pedig Dr. Tubay Tiziano projektje *Pietro Ranzano, egy itáliai humanista Mátyás udvarában: Magyar történelem az Epithoma és az Annales szemszögéből* címmel 3 év 28,4 M Ft értékben.

Vagyoni helyzet, ezen belül a beruházás és felújítás alakulásának bemutatása

A vagyoni helyzetünk 37,3 M Ft, ami előző évhez képest növekedést mutat. Az immateriális javak értéke 12,8 M Ft, a gépek, berendezések, felszerelések pedig jelenleg 24,4 M Ft. Ebben az évben tárgyi eszköz 22 M Ft értékben került leselejtezésre. Felújítási előirányzati kiadásunk nem volt.

Egyéb, az előzőekben nem ismertetett témakörök, melyeket az intézmény fontosnak ítél (pl.: maradvány alakulása, vállalkozási tevékenység alakulása)

A 2022. évben keletkezett maradvány 366 M Ft volt, ennek felhasználása, mint pályázati maradvány és szállítói tartozás, 2023-ban megfelelően megtörtént. Könyvtárunk 2023. évi maradványa 1035 M Ft, mely az átfutó pályázati összegből és a szállítói maradványból áll.

Két hosszútávú bérleti szerződésünk közül a Ráday Gyűjtemény raktárhelyiség bérlete ez évben lezárult, a másik a Softlink Kft. irodabérlete továbbra is tart. Az erről szóló egyeztetés az MTA LGK-val megtörtént. A konferenciatermünk ez évben is több alkalommal kiadásra került rendezvények, könyvbemutatók, doktori védések stb. céljából.

Fontos megemlíteni, hogy az egyik országos közfeladatunk, az MTMT idén sem kapta meg az NKFIH-tól az éves támogatást, ami 90 M Ft lett volna. Az MTA a nyár folyamán

ezt a problémát intézményünknek nyújtott 90 M Ft-os kölcsönrel hidalta át, melyből novemberben a kölcsön visszafizetése után támogatói okirat készült. A másik nagy nemzeti programunk, az EISZ, egész évre nézve teljesen stabil pénzügyi helyzettel bírt. A velünk szerződésben álló intézmények rendben fizették az előfizetéseiket és hiánytalanul kifizetésre került az összes árfolyam különbözetből eredő önrész kiegészítés is. Az árfolyamok a tervezetthez képest lényegesen kedvezőbben alakultak.

Pályázataink segítségével számos könyvünk jelenhetett meg.

Vállalkozási tevékenységet továbbra sem folytatunk.

10.2. EGYÉB PÁLYÁZATOK

Az év folyamán az NKA A2032/N9191 számú restaurálási pályázatán a Keleti Gyűjtemény és a Kéziratár együtt vett részt. Az elnyert összegből 500 000 Ft értékben három kéziratot tudtunk rendbe hozatni a Keleti Gyűjteményben.

10.3 SZERZŐDÉSEK ALAPJÁN LÉTREJÖTT PROJEKTEK

A Dunhuang Academyvel kialakított együttműködés keretében folytatódott a Stein-gyűjtemény digitalizálása. Ebben a második szakaszban elkészült a levelezés teljes digitalizációja, és megkezdődött a hagyaték egyéb kéziratainak szkennelése. A kínai kollégák május 23. és augusztus 18. között dolgoztak digitalizáló műhelyünkben, összesen 16 728 felvételt készítettek.

A Rothschild Foundation támogatásával második éve folyik a Kaufmann-gyűjtemény 15–18. századi nyomtatott könyveinek részletes bibliográfiai leírása. Olaszországi régi könyves szakember készíti a katalógus kiegészítését, a Szakinformatikai Osztály és a Keleti Gyűjtemény a könyvek digitalizálását, utóbbi az eredmények online katalógusba vezetését is végzi.